

2025/1710

5.8.2025

KOMISJONI SOOVITUS (EL) 2025/1710,

30. juuli 2025,

väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardi kohta

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

- (1) 5. jaanuaril 2023 jõustus Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/2464 ⁽¹⁾. Direktiiviga tugevdati ja ajakohastati äriühingute kestlikkusaruandluse nõudeid ning muudeti Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/34/EL, ⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2004/109/EÜ, ⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/56/EL ⁽⁴⁾ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 537/2014 ⁽⁵⁾.
- (2) Direktiiv (EL) 2022/2464 on Euroopa rohelise kokkuleppe ⁽⁶⁾ ja kestliku rahanduse tegevuskava ⁽⁷⁾ oluline osa. Direktiivi eesmärk on tagada, et investoritel on teave, mida nad vajavad selliste riskide mõistmiseks ja juhtimiseks, millega investeerimisobjektiks olevad äriühingud kliimamuutuste ja muude kestlikkuse aspektide tõttu kokku puutuvad. Samuti on selle direktiivi eesmärk tagada, et investoritel ja muudel sidusrühmadel on vajalik teave mõju kohta, mida äriühingud inimestele ja keskkonnale avaldavad.
- (3) Direktiivi (EL) 2022/2464 kohaselt peavad suurettevõtjad, suure kontserni emettevõtjad ja ettevõtjad, kelle väärtpaberid on võetud kauplemisele liidu reguleeritud turul (v.a mikroettevõtjad), esitama kestlikkusteabe vastavalt kestlikkusaruandluse standarditele. Kõnealuse direktiivi artikli 29b kohaselt peab komisjon võtma sellised standardid vastu delegeeritud õigusaktidega, võttes arvesse Euroopa finantsaruandluse nõuanderühma (EFRAG) tehnilisi nõuandeid. 31. juulil 2023 võttis komisjon delegeeritud määrusega (EL) 2023/2772 ⁽⁸⁾ vastu esimesed Euroopa kestlikkusaruandluse standardid (ESRS).

⁽¹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2464, millega muudetakse määrust (EL) nr 537/2014, direktiivi 2004/109/EÜ, direktiivi 2006/43/EÜ ja direktiivi 2013/34/EL seoses äriühingute kestlikkusaruandlusega (ELT L 322, 16.12.2022, lk 15, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj>).

⁽²⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta direktiiv 2013/34/EL teatavat liiki ettevõtjate aruandeaasta finantsaruannete, konsolideeritud finantsaruannete ja nendega seotud aruannete kohta ja millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2006/43/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiivid 78/660/EMÜ ja 83/349/EMÜ (ELT L 182, 29.6.2013, lk 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2013/34/oj>).

⁽³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 15. detsembri 2004. aasta direktiiv 2004/109/EÜ läbipaistvuse nõuete ühtlustamise kohta teabele, mis kuulub avaldamisele emitentide kohta, kelle väärtpaberid on lubatud reguleeritud turul kauplemisele, ning millega muudetakse direktiivi 2001/34/EÜ (ELT L 390, 31.12.2004, lk 38, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2004/109/oj>).

⁽⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/56/EL, millega muudetakse direktiivi 2006/43/EÜ, mis käsitleb raamatupidamise aastaaruannete ja konsolideeritud raamatupidamise aastaaruannete kohustuslikku auditit (ELT L 158, 27.5.2014, lk 196, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2014/56/oj>).

⁽⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta määrus (EL) nr 537/2014, mis käsitleb avaliku huvi üksuste kohustusliku auditi erinõudeid ning millega tunnistatakse kehtetuks komisjoni otsus 2005/909/EÜ (ELT L 158, 27.5.2014, lk 77, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2014/537/oj>).

⁽⁶⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (Brüssel, 11.12.2019, COM(2019) 640 final).

⁽⁷⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Tegevuskava: jätkusuutliku majanduskasvu rahastamine“ (8.3.2018, COM(2018) 97 final).

⁽⁸⁾ Komisjoni 31. juuli 2023. aasta delegeeritud määrus (EL) 2023/2772, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/34/EL seoses kestlikkusaruandluse standarditega (ELT L, 2023/2772, 22.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2023/2772/oj).

- (4) Direktiiviga (EL) 2022/2464 lubatakse väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel, kelle väärtpaberid on võetud kauplemisele liidu reguleeritud turul (börsil noteeritud VKEd), kasutada aruannete esitamiseks ESRSide täiskomplekti asemel eraldiseisvat ja leebemat, proportsionaalset standardite kogumit. Kõnealuse direktiiviga ei kehtestata kohustuslikke kestlikkusaruandluse nõudeid väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele, kelle väärtpaberid ei ole võetud kauplemisele liidu reguleeritud turul (börsil noteerimata VKEd).
- (5) Direktiivi (EL) 2022/2464 kohaselt peavad ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse kestlikkusaruandluse nõudeid, esitama väärtusahelat käsitleva teabe ulatuses, mis on vajalik nende kestlikkusega seotud mõjude, riskide ja võimaluste mõistmiseks. Väärtusahelat käsitleva teabe esitamise nõue võib põhjustada nn edasikanduvat mõju, kui ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse aruandlusnõudeid, nõuavad kestlikkusteavet oma väärtusahela ettevõtjatelt. See võib tekitada lisakoormust suuremate ettevõtjate väärtusahelasse kuuluvatele VKEdele, isegi kui nende endi suhtes ei kohaldata kestlikkusaruandluse nõudeid, nagu see on börsil noteerimata VKEde puhul. Edasikanduvat mõju võivad lisaks direktiivile (EL) 2022/2464 põhjustada ka muud tegurid. Näiteks küsivad paljud ettevõtjad oma väärtusahelatesse kuuluvatelt ettevõtjatelt kestlikkusteavet, et paremini mõista ja juhtida oma kestlikkusalasid riske, mõjusid või võimalusi või täita muid õiguslikke nõudeid kui need, mis on sätestatud direktiivis (EL) 2022/2464, sealhulgas seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2024/1760⁽⁹⁾ kohase äriühingute kestlikkusalasise hoolsuskohustusega.
- (6) Selleks et piirata VKEdele edasikanduvat mõju, kehtestati direktiiviga (EL) 2022/2464 nn väärtusahelaga seotud ülempiir, mille kohaselt ei tohi ESRS sisaldada aruandlusnõudeid, mis kohustaksid ettevõtjaid hankima oma väärtusahelasse kuuluvatelt VKEdelt teavet, mis ületab börsil noteeritud VKEde proportsionaalse standardi alusel avalikustatavat teavet.
- (7) Lisaks direktiivis (EL) 2022/2464 sätestatud börsil noteeritud VKEde standardile palus komisjon EFRAGil töötada börsil noteerimata VKEdele vabatahtlikuks kasutamiseks välja eraldi lihtsama standardi. 12. septembril 2023 avaldas komisjon VKEde abipaketi⁽¹⁰⁾. Paketi meetme 14 raames kohustus komisjon tagama, et VKEdel oleks lihtne ja standardne raamistik keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimisküsimustest aru andmiseks, luues seeläbi VKEdele paremad võimalused keskkonnanahoidliku rahastamise saamiseks ja hõlbustades seega üleminekut kestlikule majandusele. See VKEde standardne raamistik piiraks ka ohtu, et avalikustamismõõdule kanduvad üle direktiivi (EL) 2022/2464 kohaldamisalasse kuuluvate ettevõtete väärtusahelas osalevatele börsil noteerimata VKEdele.
- (8) Selle vabatahtliku standardi peamine eesmärk on aidata ettevõtjatel, kes ei kuulu direktiivi (EL) 2022/2464 kohaldamisalasse, vastata finantseerimisasutuste, suurettevõtjate ja muude sidusrühmade teabenõuetele. Vabatahtliku standardiga püütakse vähendada VKEde vajadust vastata vastaspoolte eraldi teabenõuetele seoses aruandluse, hoolsuskohustuse ja riskijuhtimisega või kestlikkusteabe muul viisil kasutamisega. Kestlikkusteabe vabatahtlik esitamine võib ka hõlbustada juurdepääsu kestlikule rahastamisele ning aidata VKEdel paremini mõista ja jälgida oma kestlikkusnäitajaid ja seeläbi suurendada vastupidavust ja konkurentsivõimet.
- (9) VKEde vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardi tähtis aspekt on see, et seda aktsepteeriksid turul nii kasutajad (st äri- ja finantspartnerite nõusolek kasutada VKEdelt kestlikkusandmete kogumiseks oma küsimustike asemel standardit) kui ka VKEd (st VKEd aktsepteerivad standardit aruandlusvahendina).
- (10) EFRAG töötas välja esialgsed tehnilised nõuanded börsil noteerimata VKEde vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardi kohta, järgides ranget nõuetekohast menetlust, mis hõlmas avalikku konsultatsiooni ja standardi eelnõu toimimise katsetamist. VKEd ise ja esitatud teabe eeldatavad kasutajad on väljendanud toetust VKEde vabatahtlikule standardile kui lihtsustatud aruandlusvahendile, mis asendab usaldusväärselt suure osa teabenõuetest, mida pangad ja suurettevõtjad sageli oma väärtusahelatesse kuuluvatele VKEdele saadavad. EFRAG esitas VKEde vabatahtliku standardi komisjonile 2024. aasta detsembris.

⁽⁹⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. juuni 2024. aasta direktiiv (EL) 2024/1760, mis käsitleb äriühingute kestlikkusalasest hoolsuskohustust ning millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 ja määrust (EL) 2023/2859 (ELT L, 2024/1760, 5.7.2024, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1760/oj>).

⁽¹⁰⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „VKEde abipakett“ (Strasbourg, 12.9.2023, COM(2023) 535 final).

- (11) EFRAGi välja töötatud VKEd vabatahtlik standard koosneb põhimoodulist ja põhjalikust moodulist. Põhjaliku mooduli alusel andmete esitamise eeltingimus on põhimooduli alusel andmete esitamine. Põhimooduli sihtrühmana käsitletakse mikroettevõtjaid. See tähendab, et mikroettevõtjad ei pea kohaldama põhimoodulit tervikuna ja võivad kasutada ainult selle teatavaid osi. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate puhul kirjeldatakse põhimoodulit kui „miinimumnõuet“ standardile vastavas aruandluses. Lisaks põhimoodulile ja põhjalikule moodulile töötas EFRAG välja ka täiendavad praktilised suunised, et aidata VKEdel standardi sätteid rakendada. Põhimoodul ja põhjalik moodul on esitatud käesoleva soovitusel I lisas ning täiendavad praktilised suunised II lisas.
- (12) 26. veebruaril 2025 võttis komisjon vastu ettepaneku Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi kohta, millega muudetakse direktiive 2006/43/EÜ, 2013/34/EL, (EL) 2022/2464 ja (EL) 2024/1760 seoses teatavate äriühingute kestlikkusaruandluse ja hoolsuskohustuse nõuetega (lihtsustamise koondpakett ⁽¹⁾). Selles tehti muu hulgas mitu muudatust direktiiviga (EL) 2022/2464 kehtestatud kestlikkusaruandluse nõuetes ning direktiivi (EL) 2024/1760 kestlikkusega seotud hoolsuskohustuse nõuetes.
- (13) Direktiivi (EL) 2022/2464 kohta teeb komisjon ettepaneku vähendada nende ettevõtjate arvu, kelle suhtes kestlikkusaruandluse nõudeid kohaldatakse. Komisjoni ettepaneku kohaselt kohaldatakse kestlikkusteabe esitamise nõuet ainult üle 1 000 töötajaga suurettevõtjate suhtes. Kuni 1 000 töötajaga ettevõtjate kohta teeb komisjon ettepaneku võtta delegeeritud õigusaktiga vastu vabatahtlik standard. Selline vabatahtlik standard põhineks EFRAGi välja töötatud VKEd vabatahtlikul standardil.
- (14) Seoses direktiiviga (EL) 2022/2464 laiendatakse ja tugevdatakse lihtsustamise koondpaketi ettepanekuga ka väärtusahelaga seotud ülempiiri. Selle ettepaneku kohaselt kohaldatakse väärtusahela ülempiiri otse aruandva ettevõtja suhtes, mitte üksnes piiranguna sellele, mida ESRS saab täpsustada. See kaitseks kõiki ettevõtjaid, kes lihtsustamise koondpaketi ettepanekute kohaselt ei kuuluks enam direktiivi 2013/34/EL artiklite 19a ja 29a kohaldamisalasse (st ettevõtjad, kellel on kuni 1 000 töötajat), mitte ainult VKEsid, nagu praegu. Samuti määratakse ülempiir kindlaks kuni 1 000 töötajaga ettevõtjatele kasutamiseks ette nähtud vabatahtliku aruandlusstandardiga, mille komisjon võtab vastu delegeeritud õigusaktiga ja mis põhineb EFRAGi välja töötatud ja käesolevas soovitusel käsitleval VKEd vabatahtlikul standardil. Lihtsustamise koondpaketi ettepanekuga lisatakse äriühingute kestlikkusala hoolsuskohustust käsitlevasse direktiivi (EL) 2024/1760 ka VKEd vabatahtliku standardiga seotud väärtusahela ülempiir, kuigi selle suhtes kohaldatakse vajalikke erandeid seoses väärtusahela kaardistamiseks esitatavate teabenõuetega. Seetõttu võib kuni 1 000 töötajaga ettevõtjatele mõeldud tulevase vabatahtliku aruandlusstandardi sisu erineda praegusest soovitusel. Komisjoni õigus võtta kõnealune standard vastu delegeeritud õigusaktiga ja sellise vastuvõtmise ajastus oleneb kaasseadusandjate vaheliste lihtsustamise koondpaketi ettepanekut puudutavate läbirääkimiste lõpuleviimisest.
- (15) Käesolev soovitus võetakse vastu 2023. aasta VKEd abipaketi ja 2025. aasta ühtse turu strateegia tulemusena. See kujutab endast vahepealset lahendust turunõudluse rahuldamiseks, kuni EFRAGi välja töötatud VKEd vabatahtlikul standardil põhinev vabatahtlik standard võetakse vastu lihtsustamise koondpaketi ettepaneku kohase delegeeritud õigusaktiga, mille ajastus oleneb kaasseadusandjate vaheliste läbirääkimiste tempost ja lõpuleviimisest. Seni on endiselt kiireloomuline ja vajalik aidata VKEdel vastata teabenõuetele, mida nad finantseerimisasutustelt, suurettevõtjalt ja muudelt sidusrühmadelt juba praegu saavad. Komisjon saab anda turule suuniseid ja seeläbi vähendada VKEd ja muude sidusrühmade halduskoormust, julgustades VKEsid kasutama kestlikkusteabe avaldamiseks EFRAGi välja töötatud VKEd vabatahtlikku standardit ning soovitades seda standardit võimalikult suurel määral kasutada ka VKEdel kestlikkusteavet küsivatel üksustel.
- (16) Käesoleva soovitusel paneb komisjon ette, et börsil noteerimata VKEd ja mikroettevõtjad, kes soovivad vabatahtlikult kestlikkusteavet esitada, teeksid seda kooskõlas EFRAGi välja töötatud VKEd vabatahtliku standardiga. Selleks peetakse proportsionaalseks kasutada börsil noteerimata VKEd ja mikroettevõtjate puhul nende endi kinnitusi. See tähendab, et puudub kohustus nõuda kinnitust börsil noteerimata VKEd esitatud teabele ja et VKE enda kinnitus on piisav. Börsil noteerimata VKEd ja mikroettevõtjad võivad ka järgida EFRAGi välja töötatud praktilisi suuniseid, mis on lisatud vabatahtlikule standardile ja hõlbustavad vabatahtliku standardi praktilist kohaldamist.

⁽¹⁾ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, millega muudetakse direktiive 2006/43/EÜ, 2013/34/EL, (EL) 2022/2464 ja (EL) 2024/1760 seoses teatavate äriühingute kestlikkusaruandluse ja hoolsuskohustuse nõuetega (Brüssel, 26.2.2025, COM(2025) 81 final).

- (17) Komisjon on kutsunud suuri äriühinguid ja finantsvahendajaid üles kohaldama VKEdega suhtlemisel proportsionaalsuse põhimõtet ning mitte nõudma oma väärtusahelasse kuuluvatelt VKEdelt liiga palju teavet⁽¹²⁾. Pärast käesoleva soovitusel vastuvõtmist peaksid suured äriühingud ja finantsvahendajad oma teabenõuetes nii palju kui võimalik piirduma sellise teabe küsimisega, mis on kooskõlas VKEde vabatahtliku standardi kohaselt avalikustatava teabega.
- (18) Ka liikmesriikidel on tähtis osa VKEde vabatahtliku standardi kohta teadlikkuse suurendamisel ja selle kasutuselevõtu toetamisel, et hõlbustada koormuse vähendamist ja ühtlustada teavet, mida VKEd peavad eri teabenõuete alusel esitama. Kooskõlas VKEde rohe- ja digipöörde eesmärgiga on tähtis kasutada digilahendusi ja -vahendeid VKEde kestlikkusaruandluse lihtsustamiseks. Sellel eesmärgil uurib komisjon võimalust kasutada e-arveldamist, et leida automaatselt asjakohased kestlikkusaruandluse andmed vastavalt I lisas sätestatud VKEde vabatahtlikule standardile. Ühtlasi on komisjon algatanud 2025. aasta tehnilise toe instrumendi juhtprojekti „Ettevõtete kestlikkusaruandluse parandamine“, mille eesmärk on anda liikmesriikidele tehnilist abi ettevõtjate kestlikkusaruandluse digiteerimise toetamiseks ja suutlikkuse suurendamiseks riiklikul tasandil.
- (19) Tulevikus võivad väikesed ettevõtjad soovida teha oma kestlikkusteabe avalikult kättesaadavaks Euroopa ühtse juurdepääsupunkti (ESAP) kaudu, et muutuda võimalikele investoritele nähtavamaks, suurendades ja mitmekesistades seeläbi rahastamisvõimalusi. Selleks peaksid väikesed ettevõtjad esitama teatavad metaandmed ja kasutama sellise teabe esitamiseks kindlat vormingut.
- (20) Kestliku laenuandmise või kestlike investeringute tegemiseks võivad laenuandjad või investorid küsida VKEdelt muud liiki kestlikkusteavet kui VKEde vabatahtlikus standardis nimetatud teave. Komisjon võtab eraldi järelemeetmeid seoses VKEde abipaketis võetud kohustusega suurendada VKEde kestlikku rahastamist, lähtudes ka kestliku rahanduse platvormi aruandest „Streamlining sustainable finance for SMEs“ (VKEde kestliku rahastamise edendamine) ja tuginedes olemasolevatele raamistikele, nagu programmi „InvestEU“ kestlikkustagatise kasutamist näitlikustav dokument ja Euroopa Investeerimispanka vahend „Green Checker“.
- (21) I lisas sätestatud vabatahtlik kestlikkusaruandluse standard ei piira ettevõtjate aruandluskohustusi, mis tulenevad muudest liidu õigusaktidest,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

Mõisted:

Käesolevas soovitusel kasutatakse järgmisi mõisteid:

- 1) „väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd)“ – direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõigetes 2 ja 3 osutatud ettevõtjad;
- 2) „mikroettevõtja“ – direktiivi 2013/34/EL artikli 3 lõikes 1 osutatud ettevõtja;
- 3) „finantsturu osaline“ –
 - a) kindlustusandja, kes teeb kättesaadavaks kindlustuspõhise investeerimistoote;
 - b) väärtpaperiportfelli valitsemise teenust osutav investeerimisühing;
 - c) tööandja kogumispensioni asutus;
 - d) pensionitoote väljatöötaja;
 - e) alternatiivse investeerimisfondi valitseja;
 - f) üleeuroopalise personaalse pensionitoote (PEPP) pakkuja;

⁽¹²⁾ Komisjoni 27. juuni 2023. aasta soovitus (EL) 2023/1425 kestlikule majandusele ülemineku rahastamise hõlbustamise kohta (ELT L 174, 7.7.2023, lk 19, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reco/2023/1425/oj>).

- g) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 345/2013 ⁽¹³⁾ artikli 14 kohaselt registreeritud kvalifitseeruva riskikapitalifondi valitseja;
- h) Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 346/2013 ⁽¹⁴⁾ artikli 15 kohaselt registreeritud kvalifitseeruva sotsialettevõtlusfondi valitseja;
- i) vabalt võõrandatavatesse väärtpaberitesse ühiseks investeerimiseks loodud ettevõtjat valitsev fondivalitseja („eurofondi valitseja“);
- 4) „kindlustusandja“ – kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/138/EÜ ⁽¹⁵⁾ artikliga 18 tegevusloa saanud kindlustusandja;
- 5) „finantseerimisasutus“ – Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 575/2013 ⁽¹⁶⁾ artikli 4 lõike 1 punktis 26 määratletud finantseerimisasutus.

Soovitused VKEdele:

1. Komisjon soovib, et börsil noteerimata VKEd ja mikroettevõtjad, kes soovivad vabatahtlikult kestlikkusteavet esitada, teeksid seda kooskõlas I lisas sätestatud vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardiga.
2. I lisas sätestatud vabatahtlikku kestlikkusaruandluse standardit võivad kasutada ka kolmandate riikide VKEd ja mikroettevõtjad, kes soovivad vabatahtlikult esitada kestlikkusteavet.
3. Ettevõtjad, kes kasutavad kestlikkusteabe vabatahtlikuks esitamiseks I lisas sätestatud standardit, võivad kasutada ka II lisas esitatud praktilisi suuniseid.

Soovitused finantseerimisasutustele, finantsturu osalistele, kindlustusandjatele, krediidasutustele ja muudele ettevõtjatele, kes küsivad VKEdelt kestlikkusteavet:

4. Komisjon soovib, et ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse direktiivi 2013/34/EL artiklites 19a ja 29a sätestatud nõudeid ja kes vajavad kestlikkusaruandluse eesmärgil oma väärtusahelatesse kuuluvatelt VKEdelt kestlikkusteavet, piirduksid oma teabenõuetes nii palju kui võimalik sellise teabe küsimisega, mis on esitatud käesoleva soovitusel I lisas sätestatud vabatahtlikus kestlikkusaruandluse standardis.
5. Komisjon soovib, et finantseerimisasutused, finantsturu osalised, kindlustusandjad ja krediidasutused, kes vajavad VKEdelt kestlikkusteavet, piirduksid oma teabenõuetes nii palju kui võimalik sellise teabe küsimisega, mis on esitatud I lisas sätestatud vabatahtlikus kestlikkusaruandluse standardis.

Soovitused liikmesriikidele:

6. Komisjon soovib liikmesriikidel suurendada VKEde seas teadlikkust selle kohta, miks on kasulik esitada kestlikkusteavet vabatahtlikult I lisas sätestatud standardi alusel.

⁽¹³⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 345/2013 Euroopa riskikapitalifondide kohta (ELT L 115, 25.4.2013, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/345/oj>).

⁽¹⁴⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2013. aasta määrus (EL) nr 346/2013 Euroopa sotsialettevõtlusfondide kohta (ELT L 115, 25.4.2013, lk 18, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/346/oj>).

⁽¹⁵⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II) (ELT L 335, 17.12.2009, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2009/138/oj>).

⁽¹⁶⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. juuni 2013. aasta määrus (EL) nr 575/2013 krediidasutuste ja investeerimisühingute suhtes kohaldatavate usaldatavusnõuete kohta ja määruse (EL) nr 648/2012 muutmise kohta (ELT L 176, 27.6.2013, lk 1, ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2013/575/oj>).

7. Komisjon soovib liikmesriikidel võtta riiklikul tasandil asjakohased meetmed, et soodustada I lisas sätestatud VKEde vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardi rakendamist ja aktsepteerimist.
8. Komisjon soovib liikmesriikidel võtta asjakohaseid meetmeid ka riiklikul tasandil, et mõjutada punktides 4 ja 5 osutatud üksusi piirduma VKEdele ja mikroettevõtjatele esitatavates kestlikkusaruandluse eesmärkidel kasutatava kestlikkusteabe päringutes nii palju kui võimalik sellise teabe küsimisega, mis on esitatud I lisas sätestatud vabatahtlikus kestlikkusaruandluse standardis.
9. Komisjon soovib liikmesriikidel võtta asjakohased meetmed, et toetada I lisas sätestatud standardil põhineva VKEde kestlikkusaruandluse automaatset digiteerimist, et võimaldada tõhusat andmevahetust, milles peetakse kinni VKEde andmete omandiõigusest.

Brüssel, 30. juuli 2025

komisjoni nimel

komisjoni liige

Maria Luís ALBUQUERQUE

I LISA

Sisukord

	<i>Lehekülg</i>
Standardi eesmärk ja ettevõtjad, kelle suhtes standardit kohaldatakse	2
Standardi ülesehitus	3
Kestlikkusaruande koostamise põhimõtted (põhimoodul ja põhjalik moodul)	4
Põhimoodul	6
Põhimoodul – üldteave	6
B1 – aruande koostamise alus	12
B2 – tavad, poliitika ja tulevased algatused kestlikumale majandusele üleminekuks	12
Põhimoodul – keskkonnamõõdikud	7
B3 – energia ja kasvuhoonegaaside heide	13
B4 – õhu, vee ja pinnase saaste	13
B5 – elurikkus	13
B6 – vesi	14
B7 – ressursikasutus, ringmajandus ja jäätmekäitlus	14
Põhimoodul – sotsiaalsed mõõdikud	8
B8 – töötajaskond – üldteave	14
B9 – töötajaskond – tervishoid ja ohutus	14
B10 – töötajaskond – tasustamine, kollektiivläbirääkimised ja koolitus	14
Põhimoodul – valitsemismõõdikud	8
B11 – süüdimõistmised ja trahvid korruptsiooni ja altkäemaksu eest	15
Põhjalik moodul	9
Põhjalik moodul – üldteave	9
C1 – strateegia: ärimudel ja kestlikkus – seotud algatused	15
C2 – kestlikumale majandusele ülemineku tavade, poliitika ja tulevaste algatuste kirjeldus	15
Põhjalik moodul – keskkonnamõõdikud	9
B3 (põhimoodul) all KHG heite aruandluse korral	9
C3 – KHG vähendamise eesmärgid ja kliimaüleminek	16
C4 – kliimarisikid	16
Põhjalik moodul – sotsiaalsed mõõdikud	10
C5 – täiendav (üld-)teave töötajaskonna kohta	17
C6 – täiendav teave oma töötajaskonna kohta – inimõigustealased põhimõtted ja protsessid	17
C7 – tõsised negatiivsed inimõigustega seotud juhtumid	17

	Põhjalik moodul – valitsemismõõdikud	11
	C8 – teatavast tegevusest saadav tulu ja ELi võrdlusalustest väljajätmine	17
	C9 – soolise mitmekesisuse suhtarv juhtorganis	18
A liide.	Mõistete määratlused	12
B liide.	Võimalike kestlikkusaspektide loetelu	19
C liide.	Taustteave finantsturu osalistele, kes kasutavad käesoleva standardi alusel esitatud teavet (kooskõlastamine muude ELi õigusnormidega)	22

Standardi eesmärk ja ettevõtjad, kelle suhtes standardit kohaldatakse

1. Selle vabatahtliku standardi eesmärk on toetada mikro-, väikeseid ja keskmise suurusega ettevõtjaid järgmises:
 - (a) anda teavet, mis aitab rahuldada nende suurettevõtjate andmevajadusi, kes küsivad oma tarnijatelt kestlikkusteavet;
 - (b) anda teavet, mis aitab rahuldada pankade ja investorite andmevajadusi ning aitab seega ettevõtjatel ligi pääseda rahastamisele;
 - (c) aidata paremini hallata nende kestlikkusprobleeme, s.o keskkonna- ja sotsiaalprobleeme, nagu saaste, tööjõu tervis ja ohutus. See toetab nende konkurentsivõimelist kasvu ja suurendab vastupanuvõimet lühikeses, keskpikas ja pikas perspektiivis, ning
 - (d) aidata muuta majandust kestlikumaks ja kaasavamaks.
2. Standard on vabatahtlik. Seda kohaldatakse ettevõtjate ⁽¹⁾ suhtes, kelle väärtpaberid ei ole Euroopa Liidu reguleeritud turul kauplemisele võetud (noteerimata). [Direktiivi 2013/34/EL artiklis 3] on määratletud kolm väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kategooriat, lähtudes nende bilansimahust, netokäibest ja keskmisest **töötajate** arvust aruandeaasta jooksul.
 - (a) Ettevõtja on mikroettevõtja, kui ta ei ületa järgmistest piirmääradest kahte:
 - i. bilansimaht 450 000 eurot;
 - ii. netokäive 900 000 eurot ja
 - iii. keskmiselt 10 töötajat.
 - (b) Väikese ettevõtjaga on tegemist siis, kui ettevõtja ei ületa järgmistest piirmääradest kahte:
 - i. bilansimaht 5 miljonit eurot;
 - ii. netokäive 10 miljonit eurot ja
 - iii. keskmiselt 50 töötajat.
 - (c) Ettevõtja on keskmise suurusega, kui ta ei ületa järgmistest piirmääradest kahte:
 - i. bilansimaht 25 miljonit eurot;
 - ii. netokäive 50 miljonit eurot ja
 - iii. keskmiselt 250 töötajat.
3. Need ettevõtjad ei kuulu äriühingute kestlikkusaruandluse direktiivi kohaldamisalasse, kuid neil soovitatakse käesolevat standardit kasutada. Käesolevas standardis käsitletakse samu kestlikkusküsimusi nagu suurettevõtjate Euroopa kestlikkusaruandluse standardites, standard on proportsionaalne ja selles võetakse seetõttu arvesse mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate põhiomadusi. Mikroettevõtjad võivad vabalt kasutada ainult käesoleva standardi teatavaid osi, nagu on rõhutatud lõike 5 punktis a.
4. Käesoleva standardi koostamisel on hoolikalt kaalutud kooskõla suurettevõtjate Euroopa kestlikkusaruandluse standardiga ja samas määratud kindlaks proportsionaalsed nõuded. Erinevalt suurettevõtjate Euroopa kestlikkusaruandluse standardist puudub käesoleval standardil õigustoime.

Standardi ülesehitus

5. Standardis on kaks moodulit, mida ettevõtja saab kasutada oma kestlikkusaruande koostamisel:
 - (a) **põhimoodul:** avaldatavad andmed B1 ja B2 ning põhimõõdikud (B3–B11). Mooduli sihtrühm on mikroettevõtjad ja teistele ettevõtjatele on see miinimumnõue, ning

⁽¹⁾ Siia kuuluvad iseenda tööandjad, juriidilise isiku staatusega ettevõtjad ja börsil noteeritud mikroettevõtjad.

- (b) **põhjalik moodul:** selles moodulis esitatakse lisaks avaldatavatele andmetele B1–B11 andmepunktid, mida pangad, investorid ja ettevõtja ärikliendid tõenäoliselt lisaks põhimoodulile küsivad.

Allpool punktis 24 on kirjeldatud olemasolevaid võimalusi kestlikkusaruande koostamiseks käesoleva standardi ühe või kahe mooduli alusel. Kui moodul on valitud, tuleb see täies mahus täita (lubatud on punktis 22 kirjeldatud paindlikkus); iga avalikustatav andmekirje esitatakse aga vaid siis, kui see on ettevõtja konkreetsete asjaolude korral kohaldatav.

6. Põhjaliku mooduli kasutamise eeltingimus on põhimooduli kasutamine.
7. A liide „Mõistete määratlused“ sisaldab selles standardis kasutatud mõisteid. Kogu VKEde vabatahtliku standardi ulatuses on mõistete sõnastikus (A liide) sisalduvad terminid **poolpaksus kursiivkirjas**, v.a juhul, kui määratletud mõistet on kasutatud ühes lõigus mitu korda.

Kestlikkusaruande koostamise põhimõtted (põhimoodul ja põhjalik moodul)

Standardi järgimine

8. Käesoleva standardiga kehtestatakse nõuded, mis võimaldavad ettevõtjal esitada järgmist asjakohast teavet:
- (a) millisel moel on tal olnud ja on tõenäoliselt positiivne või negatiivne **mõju** inimestele või keskkonnale lühikeses, keskpikas või pikas perspektiivis ning
- (b) kuidas keskkonna- ja sotsiaalküsimused on mõjutanud või tõenäoliselt mõjutavad tema finantsseisundit, tulemusi ja rahavooge lühikeses, keskpikas või pikas perspektiivis.
9. Ettevõtja esitatav teave peab olema asjakohane, usaldusväärne, võrreldav, arusaadav ja kontrollitav.
10. Olenevalt ettevõtja tegevuse liigist on asjakohane esitada lisateavet (mõõdikud ja/või kirjeldav teave), mida käesolev standard ei hõlma, et teatada kestlikkusaspektidest, mis on ettevõtja sektoris tavalised (st millega tavaliselt puutuvad kokku konkreetses tööstusharus või valdkonnas tegutsevad ettevõtjad või majandusüksused) või mis on ettevõtjale eriomased, sest see toetab esitatava teabe asjakohasust, usaldusväärsust, võrreldavust, arusaadavust ja kontrollitavust. Sellele vastavalt tuleks kaaluda ka mõjuala 3 KHG heite andmete lisamist (vt käesoleva standardi punktid 50–53). B liites on esitatud võimalike kestlikkusaspektide loetelu.
11. Ettevõtja võib täiendada põhimooduli ja põhjaliku mooduli mõõdikuid täiendava kvalitatiivse ja/või kvantitatiivse teabega, kui see on punkti 10 alusel asjakohane.

Võrdlusandmed

12. Ettevõtja esitab võrdlusandmed eelmise aasta kohta, välja arvatud esmakordselt avaldatavate mõõdikute korral. Ettevõtja esitab võrdlusandmed alates teisest aruandeaastast.

Asjakohasuse põhimõte

13. Teatavad andmed tuleb avalikustada ainult konkreetsetel juhtudel^(?). Kõigi avaldatavate andmete juures esitatud juhistes täpsustatakse sellised asjaolud ja teave, mis tuleb esitada ainult juhul, kui ettevõtja peab seda asjakohaseks. Kui osa sellistest avalikustatavatest andmetest on välja jäetud, eeldatakse, et need ei ole asjakohased.

^(?) Näiteks õiguslik nõue avalikustada konkreetne teave või juba vabatahtlikult keskkonnajuhtimissüsteemi kaudu konkreetse teabe esitamine.

Tütarettevõtjate andmete kaasamine esitatavasse teabesse

14. Kui ettevõtja on kontserni emaettevõtja, soovitakse tal koostada kestlikkusaruanne konsolideeritud alusel, nii et see sisaldab ka tema tütarettevõtjatelt saadud teavet.
15. Kui emaettevõtja on koostanud kestlikkusaruande konsolideeritud alusel ehk see sisaldab tema tütarettevõtjatelt saadud teavet, siis on tütarettevõtjad aruande esitamisest vabastatud.

Kestlikkusaruande ajastus ja esitusviis

16. Kui kestlikkusaruanne koostatakse eesmärgiga vastata suurettevõtjate või pankade vajadustele, kes nõuavad andmete uuendamist igal aastal, koostatakse see igal aastal. Kui ettevõtja koostab finantsaruandeid, koostatakse kestlikkusaruanne ajavahemikus, mis vastab finantsaruande koostamise ajale. Kui konkreetsed andmepunktid ei ole eelmise aruandeaastaga võrreldes muutunud, võib ettevõtja märkida, et muutusi ei ole toimunud, ning viidata eelmise aasta aruandes selle konkreetse andmepunkti kohta esitatud teabele.
17. Aruande peamine ülesanne on teavitada tegelikke või võimalikke äripartnereid. Ettevõtja võib otsustada teha oma kestlikkusaruande üldsusele kättesaadavaks. Sellisel juhul võib ettevõtja esitada oma kestlikkusaruande tegevusaruande eraldi osas, kui tal on tegevusaruanne olemas. Muul juhul võib ettevõtja esitada oma kestlikkusaruande eraldi dokumendina.
18. Selleks et vältida sama teabe avaldamist kaks korda, võib ettevõtja oma kestlikkusaruandes viidata muudes dokumentides avaldatud teabele, millele on võimalik juurde pääseda samal ajal kui kestlikkusaruandelegi ⁽³⁾.

Salastatud ja tundlik teave

19. Kui teabe avaldamine käesoleva standardi kohaselt eeldab **salastatud** või **tundliku teabe** avaldamist, võib ettevõtja sellise teabe välja jätta. Kui ettevõtja otsustab sellise teabe välja jätta, teatab ta, et teeb seda jaotise B1 kohaselt (vt punkt 24).

Sidusus ja seosed finantsaruannetes avaldatavate andmetega

20. Kui ettevõtja koostab ka finantsaruandeid, peab tema kestlikkusaruandes käesoleva standardi kohaselt esitatud teave:
 - (a) olema sidus sama perioodi finantsaruannetes esitatud teabega ja
 - (b) olema esitatud viisil, mis aitab lihtsamini aru saada finantsaruannetes esitatud teabega loodud seostest, näiteks kasutades asjakohaseid ristviiteid.

Põhimoodul

21. Ettevõtja annab aru oma keskkonna-, sotsiaal- ja **ärikäitumise** aspektidest (edaspidi koos „kestlikkusaspektid“), kasutades allpool esitatud jaotisi B1–B11.
22. Kui ettevõtja soovib esitada põhjalikumat teavet, võib ta lisada avaldatavale teabele ka jaotistes B1–B11 nõutavad mõõdikud, valides need põhjalikust moodulist.

⁽³⁾ Tulevases VKEde vabatahtliku standardi töövahendi veebiversioonis võib ettevõtja vajaduse korral viidata muudes dokumentides avaldatud teabele, mitte kestlikkusaruandele, esitades andmed viidetena. Sellises viites esitatakse asjaomase allika leheküljenumber ja lähtedokumendi PDF-vorming peab olema kättesaadav ka töövahendi veebiversioonis.

23. Täiendavad suunised jaotiste B1–B11 kohaste andmete avaldamise kohta on esitatud käesoleva soovitus II lisa punktides 1–144.

PÕHIMOODUL – ÜLDTEAVE

B1 – **aruande koostamise alus**

24. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:

- (a) millise järgmistest võimalustest ta on valinud:
 - i. VARIANT A: (üksnes) põhimoodul või
 - ii. VARIANT B: põhimoodul ja põhjalik moodul;
- (b) kui ettevõtja on jätnud mingi teabe avaldamata, sest seda peetakse **salastatud** või **tundlikuks teabeks** (vt punkt 19), märgib ettevõtja, millise jaotise ta on välja jättnud;
- (c) kas kestlikkusaruanne on koostatud individuaalsel (st aruandes on esitatud ainult ettevõtja teave) või konsolideeritud (st aruanne sisaldab teavet ettevõtja ja tema tütarettevõtjate kohta) alusel;
- (d) konsolideeritud kestlikkusaruande puhul aruandes käsitletud tütarettevõtjate loetelu, sealhulgas nende registreeritud aadress, (*) ning
- (e) järgmine teave:
 - i. ettevõtja õiguslik vorm;
 - ii. NACE sektorite klassifikaatori kood(id);
 - iii. bilansimaht (koguvara rahaühikutes);
 - iv. käive (rahaühikutes);
 - v. **töötajate** arv või täistööajale taandatud töötajate arv;
 - vi. põhitegevuse riik ja olulise vara või oluliste varade asukoht ja
 - vii. omatavate, renditavate või hallatavate **tegevuskohtade** asukohatuvastus.

25. Kui ettevõtja on saanud kestlikkusega seotud sertifikaadi või märgise, esitab ta selle lühikirjelduse (sealhulgas asjakohasel juhul sertifikaadi või märgise väljastajad, kuupäev ja hinne).

B2 – **tavad, poliitika ja tulevased algatused kestlikumale majandusele üleminekuks**

26. Kui ettevõtja on kehtestanud konkreetsed tavad, poliitika või tulevikus ellu viidavad algatused üleminekuks kestlikumale majandusele, märgib ta selle ära. Ettevõtja teatab, kas ta on kehtestanud:
- (a) tavad. Selles tähenduses võivad tavad olla näiteks jõupingutused ettevõtja vee- ja elektritarbimise vähendamiseks, KHG heite vähendamiseks või saaste vältimiseks, ning algatused tooteohutuse suurendamiseks, käimasolevad algatused töötingimuste ja töökohal võrdse kohtlemise suurendamiseks, ettevõtja töötajate kestlikkuslane **koolitus** ja kestlikkusprojektidega seotud partnerlused;
 - (b) kestlikkusaspekte käsitlev **poliitika** ja kas see on avalikult kättesaadav ning kas keskkonna-, sotsiaal- või valitsemisvaldkonnas on kestlikkusaspektide käsitlemiseks olemas ja avalikult kättesaadav eraldi poliitika;
 - (c) tulevikus kestlikkuse vallas ellu viidavad algatused või kavad ja
 - (d) **eesmärgid**, millega jälgida **poliitika** rakendamist ja selliste eesmärkide saavutamisel tehtud edusamme.

(*) Registreeritud aadress on ettevõtja ametlik aadress.

27. Selliste tavade, poliitika ja tulevaste algatuste hulka kuulub ettevõtja tegevus oma negatiivse **mõju** vähendamiseks ning inimestele ja keskkonnale tema avaldatava positiivse mõju suurendamiseks, et aidata muuta majandust kestlikumaks. B liites on esitatud loetelu võimalikest kestlikkusaspektidest, mida võib käesolevas jaotises käsitleda. Ettevõtja võib selle teabe esitamiseks kasutada käesoleva soovitusel II lisa punktis 14 olevat vormi.
28. Kui ettevõtja esitab ka põhjaliku mooduli kohase teabe, täiendab ta jaotises B2 esitatud teavet jaotises C2 esitatud andmepunktidega.

PÕHIMOODUL – KESKKONNAMÕÕDIKUD

B3 – energia ja kasvuhoonegaaside heide

29. Ettevõtja avalikustab oma energia kogutarbimise (MWh), liigendatuna järgmise tabeli järgi, kui tal on võimalik hankida sellise liigenduse esitamiseks vajalikku teavet.

	Taastuvenergia	Taastumatu energia	Kokku
Elekter (vastavalt kommunaalarvetele)			
Kütused			

30. Ettevõtja avaldab oma hinnangulise **kasvuhoonegaaside (KHG) koguheit** CO₂-ekvivalenttonnides (t CO₂ ekv), võttes arvesse KHG protokollis ettevõttestandardi sisu (2004. aasta versioon), sealhulgas:
- (a) mõjuala 1 KHG heide CO₂-ekvivalenttonnides (ettevõtja omanduses või kontrolli all olevatest allikatest) ja
 - (b) **asukohapõhine mõjuala 2 heide** CO₂-ekvivalenttonnides (s.o ostetud energia, näiteks elektri, soojuste, auru või jahutuse tootmisel tekkinud heide).
31. Ettevõtja avaldab oma KHG heite mahukuse, mille arvutamiseks on jagatud punkti 30 näitaja „**kasvuhoonegaaside (KHG) koguheit**“ näitajaga „käive (rahaühikutes)“, mis on avaldatud punkti 24 alapunkti e alapunkti iv all ^(*).

B4 – õhu, vee ja pinnase saaste

32. Kui ettevõtja on seaduste või muude riigisiseste õigusnormide alusel juba kohustatud teatama pädevatele asutustele oma saasteainete heitkogused või kui ta annab nende kohta vabatahtlikult aru vastavalt keskkonnajuhtimissüsteemile, esitab ta oma tegevuse käigus õhku, vette ja pinnasesse väljutatud saasteained koos iga saasteaine vastava kogusega. Kui see teave on juba avalikult kättesaadav, võib ettevõtja selle asemel esitada viite vastavale dokumendile, näiteks esitades asjakohase URL-lingi või lisades hüperlingi.

B5 – elurikkus

33. Ettevõtja avalikustab **elurikkuse seisukohast tundlikul alal** või selle **lähedal asuvate** omatavate, liisitud või majandatavate **tegevuskohtade** arvu ja pindala (hektarites või m²-tes).
34. Ettevõtja võib avalikustada **maakasutusega** seotud mõõdikud (hektarites või m²):
- (a) maakasutus kokku;
 - (b) vettpidava materjaliga kaetud ala suurus kokku;
 - (c) **looduskaitse suunitlusega alad** tegevuskohtas kokku ja
 - (d) **looduskaitse suunitlusega alad** väljaspool tegevuskohta kokku.

^(*) VKEde vabatahtliku standardi töövahendi tulevases veebiversioonis arvutatakse see automaatselt.

B6 – **vesi**

35. Ettevõtja avalikustab oma **veevõtu** koguhulga, st organisatsiooni (või rajatise) piiridesse võetud vee hulga. Lisaks esitab ettevõtja eraldi suure veestressiga piirkondades asuvates **tegevuskohtades** võetud vee hulga.
36. Kui ettevõtja kasutab tootmisprotsesse, mis tarbivad märkimisväärses koguses vett (nt soojusenergia protsessid, nagu kuivatamine või elektrienergia tootmine, kaupade tootmine, põllumajanduslik niisutamine jms), avalikustab ta oma **veetarbimise**, mis on arvutatud tema **veevõtu** ja tootmisprotsessi veeheite vahena.

B7 – **ressursikasutus, ringmajandus ja jäätmekäitlus**

37. Ettevõtja avalikustab, kas ta kohaldab **ringmajanduse põhimõtteid**, ja kui seda teeb, siis kuidas ta neid põhimõtteid kohaldab.
38. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) kogu aastane tekitatud jäätmekogus liikide kaupa (tava- ja ohtlikud jäätmed);
 - (b) **ringlusse võetud** või korduskasutusse suunatud jäätmete aastane üldkogus ning
 - (c) kasutatud asjakohaste materjalide aastane kulu, kui ettevõtja tegutseb sektoris, kus kasutatakse märkimisväärsed materjalivooge (näiteks tootmine, ehitus, pakendamine vms).

PÕHIMOODUL – SOTSIAALSED MÕÕDIKUD

B8 – **töötajaskond – üldteave**

39. Ettevõtja avalikustab **töötajate** arvu või täistööajale taandatud töötajate arvu järgmiste mõõdikute kaupa:
- (a) töölepingu liik (ajutine või tähtajatu);
 - (b) sugu ja
 - (c) töölepingu sõlmimise riik, kui ettevõtja tegutseb rohkem kui ühes riigis.
40. Kui ettevõtjal on 50 või rohkem **töötajat**, avalikustab ta aruandeperioodi tööjõu voolavuse määra.

B9 – **töötajaskond – tervishoid ja ohutus**

41. Ettevõtja avalikustab oma **töötajate** kohta järgmise teabe:
- (a) **registreeritavate tööõnnetuste** arv ja määr ning
 - (b) tööga seotud vigastustest ja tööga seotud tervisehäiretest põhjustatud surmajuhtumite arv.

B10 – **töötajaskond – tasustamine, kollektiivläbirääkimised ja koolitus**

42. Ettevõtja avalikustab järgmise teabe:
- (a) kas **töötajad** saavad **palka**, mis on võrdne ettevõtja asukohariigis kehtiva alampalgaga või sellest suurem, ning kas see on otseselt kindlaks määratud riikliku alampalga seadusega või kollektiivlepingu alusel;
 - (b) nais- ja meestöötajate palgaerinevus protsentides. Ettevõtja võib teabe esitamata jätta, kui tal on vähem kui 150 **töötajat**. Alates 7. juunist 2031 vähendatakse seda alammäära 100 töötajani;
 - (c) kollektiivlepingutega hõlmatud **palgatöötajate** osakaal ning
 - (d) keskmine koolitustundide arv aastas **töötaja** kohta soolise jaotuse alusel.

PÕHIMOODUL – VALITSEMISMÕÕDIKUD

B11 – süüdimõistmised ja trahvid korruptsiooni ja altkäemaksu eest

43. Kui aruandeperioodil on tehtud süüdimõistvaid otsuseid ja trahve, avalikustab ettevõtja süüdimõistvate otsuste arvu ning **korruptsiooni-** ja **alkäemaksu andmise** vastaste seaduste rikkumise eest määratud trahvide kogusumma.

Põhjalik moodul

44. See moodul pakub lisaks põhimoodulis sisalduvale teabele teavet, mis vastab täielikult ettevõtte äripartnerite, näiteks investorite, pankade ja äriklientide teabevajadustele. Selle mooduli kohaselt avalikustatavad andmed kajastavad finantsturu osaliste ja äriklientide vastavaid kohustusi, mis tulenevad asjakohastest õigusnormidest. Samuti kajastavad need teavet, mida äripartnerid vajavad, et hinnata ettevõtja kestlikkusega seotud riskiprofiili, näiteks (võimaliku) tarnija või (võimaliku) laenuvõtjana.
45. Järgmises tekstis on esitatud loetelu mõõdikute C1–C9 kohaselt avalikustatavatest andmetest, mida tuleb arvesse võtta ja millest aru anda, kui need on ettevõtja äritegevuse ja töökorralduse seisukohast asjakohased. Kui osa sellistest avalikustatavatest andmetest on välja jäetud, eeldatakse, et need ei ole asjakohased.
46. Täiendavad suunised jaotiste C1–C9 kohaste andmete avaldamise kohta on esitatud käesoleva soovitus II lisa punktides 145–180.

PÕHJALIK MOODUL – ÜLDTEAVE

C1 – strateegia: ärimudel ja kestlikkus – seotud algatused

47. Ettevõtja avalikustab oma ärimudeli ja strateegia põhiosad, sealhulgas:
- (a) pakutavate toodete ja/või teenuste oluliste rühmade kirjeldus;
 - (b) sellise olulise turu või oluliste turgude kirjeldus, kus ettevõtja tegutseb (nt ettevõtjatevahelised, hulgi- ja jaeturud, riigid);
 - (c) peamiste ärisuhete kirjeldus (nt peamised tarnijad, kliendid, turustuskanalid) ning
 - (d) kestlikkusaspektidega seotud või neid mõjutavate põhielementide lühikirjeldus, kui strateegias on selliseid põhielemente.

C2 – kestlikumale majandusele ülemineku tavade, poliitika ja tulevaste algatuste kirjeldus

48. Ettevõtja kirjeldab lühidalt kestlikumale majandusele üleminekuks kasutusele võetud konkreetseid tavasid, **poliitikat** või tulevikus ellu viidavaid algatusi, millest ta on juba teavitanud põhimoodulis B2 all, kui tal on sellised tavad, poliitika ja algatused. Ettevõtja võib selleks kasutada käesoleva soovitus II lisa punktis 149 olevat vormi.
49. Ettevõtja võib märkida tegevuspõhimõtete rakendamise eest vastutavate töötajate kõige kõrgema tasandi, kui ettevõtja on selle kindlaks määranud.

PÕHJALIK MOODUL – KESKKONNAMÕÕDIKUD

B3 (põhimoodul) all KHG heite aruandluse korral

50. Olenevalt ettevõtja tegevuse liigist võib olla asjakohane avalikustada kvantifitseeritud mõjula 3 KHG heide (vt käesoleva standardi punkt 10), et saada asjakohast teavet selle kohta, kuidas ettevõtja **väärtusahel** mõjutab kliimamuutusi.

51. Mõjuala 3 heide on **kaudne KHG heide** (v.a mõjuala 2 heide), mis tuleneb ettevõtja **väärtusahelast**. See puudutab ettevõtja tegevusele eelneva etapi tegevust (nt ostetud kaubad ja teenused, ostetud kapitalikaubad, ostetud kaupade vedu jms) ja ettevõtja tegevusele järgneva etapi tegevust (nt ettevõtja toodete transport ja turustamine, müüdud toodete kasutamine, investeringud jms).
52. Kui ettevõtja otsustab selle mõõdiku kohaseid andmeid esitada, peaks ta viitama mõjuala 3 KHG heite 15 liigile, mis on kindlaks määratud KHG protokollis ettevõttestandardis ning mida on üksikasjalikult kirjeldatud KHG protokollis ettevõtete väärtusahela (mõjuala 3) arvestus- ja aruandlusstandardis. Kui ettevõtja annab aru mõjuala 3 KHG heite kohta, lisab ta olulised mõjuala 3 kategooriad (vastavalt ettevõtete väärtusahela (mõjuala 3) arvestus- ja aruandlusstandardile), tuginedes oma hinnangule asjakohaste oluliste mõjuala 3 kategooriate kohta. Ettevõtjad leiavad täiendavaid juhiseid iga kategooria konkreetsete arvutusmeetodite kohta KHG protokollis mõjuala 3 heite arvutamist käsitlevatest tehnilistest suunistest.
53. Kui ettevõtja avalikustab oma mõjualade 1 ja 2 heitest aru andes üksusepõhise teabe oma mõjuala 3 heite kohta, esitab ta selle koos „B3 – energia ja kasvuhoonegaaside heide“ all nõutava teabega.

C3 – KHG vähendamise eesmärgid ja kliimaüleminek

54. Kui ettevõtja on kehtestanud KHG heite vähendamise **eesmärgid**, avalikustab ta oma mõjualade 1 ja 2 heite vähendamise eesmärgid absoluutväärtustes. Kooskõlas punktidega 50–53 ja kui ettevõtja on seadnud mõjuala 3 heite vähendamise eesmärgid, esitab ta ka mõjuala 3 olulise heite vähendamise eesmärgid. Ta esitab nimelt järgmise teabe:
- (a) sihtaasta ja väärtus sihtaastal;
 - (b) võrdlusaasta ja väärtus võrdlusaastal;
 - (c) **eesmärkide** esitamiseks kasutatud ühikud;
 - (d) Mõjualade 1 ja 2 ja (kui see avalikustatakse) mõjuala 3 heite osakaal, mida eesmärk puudutab, ning
 - (e) loetelu peamistest meetmetest, mida ta soovib oma **eesmärkide** saavutamiseks rakendada.
55. Kui suure kliimamõjuga sektorites⁽⁶⁾ tegutsev ettevõtja on vastu võtnud kliimamuutuste leevendamise üleminekukava, võib ta esitada selle kohta teavet, sealhulgas selgituse, kuidas see aitab kaasa KHG heite vähendamisele.
56. Kui ettevõtja tegutseb suure kliimamõjuga sektorites ning ta ei ole kliimamuutuste leevendamise üleminekukava kehtestanud, märgib ta, kas ja millal ta sellise üleminekukava vastu võtab.

C4 – kliimariskid

57. Kui ettevõtja on kindlaks teinud kliimaga seotud ohud ja kliimaga seotud üleminekusündmused, mis tekitavad ettevõtjale suuri kliimaga seotud riske, teeb ta järgmist:
- (a) kirjeldab lühidalt selliseid kliimaga seotud ohte ja kliimaga seotud üleminekusündmusi;
 - (b) avalikustab, kuidas ta on hinnanud oma varade, tegevuse ja **väärtusahela** avatust ja tundlikkust nende ohtude ja üleminekusündmuste suhtes;
 - (c) avalikustab kliimaga seotud kindlakstehtud ohtude ja üleminekusündmuste **ajaperspektiivid** ning
 - (d) avalikustab, kas ta on seoses kliimaga seotud ohtude ja üleminekusündmustega võtnud **kliimamuutustega kohanemise** meetmeid.

⁽⁶⁾ Suure kliimamõjuga sektorid on loetletud NACE jagudes A–H ja M, nagu on määratletud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2023/137.

58. Ettevõtja võib avalikustada kliimariskide võimaliku kahjuliku mõju, mis võib kahjustada tema finantstulemusi või äritegevust lühikeses, keskpikas või pikas perspektiivis, märkides, kas riskid on tema hinnangul suured, keskmised või väikesed.

PÕHJALIK MOODUL – SOTSIAALSED MÕÕDIKUD

C5 – täiendav (üld-)teave töötajaskonna kohta

59. Kui ettevõtjal on 50 või rohkem **töötajat**, võib ta avalikustada juhtkonna tasandi nais- ja meestöötajate suhtarvu aruandeperioodil.
60. Kui ettevõtjal on 50 või rohkem **töötajat**, võib ta avalikustada nende iseenda tööandjate arvu, kes töötavad üksnes ettevõtja heaks ja kellel endal ei ole rohkem töötajaid, ning peamiselt „tööhõivetegevusega“ tegelevate ettevõtjate kaudu leitud ajutiste töötajate arvu.

C6 – täiendav teave oma töötajaskonna kohta – inimõigustealased põhimõtted ja protsessid

61. Ettevõtja esitab vastused järgmistele küsimustele.
- (a) Kas ettevõtjal on **oma töötajaskonna** jaoks käitumisjuhend või inimõigustealased **põhimõtted**? (JAH/EI)
- (b) Kui jah, siis kas selles käsitletakse:
- i. lapstööjõu kasutamist (JAH/EI);
 - ii. sunniviisilist tööd (JAH/EI);
 - iii. inimkaubandust (JAH/EI);
 - iv. diskrimineerimist (JAH/EI);
 - v. õnnetuste ennetamist (JAH/EI) või
 - vi. muid teemasid? (JAH/EI – kui jah, siis täpsustage).
- (c) Kas ettevõtjal on **oma töötajaskonna** jaoks kaebuste menetlemise mehhanism? (JAH/EI)

C7 – tõsised negatiivsed inimõigustega seotud juhtumid

62. Ettevõtja esitab vastused järgmistele küsimustele.
- (a) Kas ettevõtjal on **oma töötajaskonnaga** seotud kinnitatud juhtumeid, mis on seotud:
- i. lapstööjõu kasutamisega (JAH/EI);
 - ii. sunniviisilise tööga (JAH/EI);
 - iii. inimkaubandusega (JAH/EI);
 - iv. diskrimineerimisega (JAH/EI) või
 - v. muude teemadega? (JAH/EI – kui jah, siis täpsustage).
- (b) Kui jah, siis võib ettevõtja kirjeldada eespool kirjeldatud **juhtumite** lahendamiseks võetud **meetmeid**.
- (c) Kas ettevõtja on teadlik kinnitatud **juhtumitest**, mis on seotud **väärtusahela töötajate, mõjutatud kogukondade, tarbijate ja lõppkasutajatega**? Kui jah, siis täpsustage.

PÕHJALIK MOODUL – VALITSEMISMÕÕDIKUD

C8 – teatavast tegevusest saadav tulu ja ELi võrdluselustest väljajätmine

63. Kui ettevõtja tegutseb ühes või mitmes järgmises sektoris, avalikustab ta selles sektoris tegutsemisest saadud tulud:
- (a) vastuolulised relvad (jalaväevastased miinid, kobarlahingumoon, keemia- ja bioloogilised relvad);
 - (b) tubaka kasvatamine ja tootmine;

- (c) fossiilkütuste (süsi, nafta ja gaas) sektor (st ettevõtja saab tulu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 ⁽⁷⁾ artikli 2 punktis 62 määratletud fossiilkütuste uurimisest, kaevandamisest, tootmisest, töötlemisest, ladustamisest, rafineerimisest või turustamisest, sh fossiilkütuste transpordist ja ladustamisest ning nendega kauplemisest), sealhulgas söest, naftast ja gaasist saadud tulu jaotus, või
 - (d) kemikaalide tootmine, kui ettevõtja on pestitsiidide ja muude agrokeemiatoodete tootja.
64. Ettevõtja avalikustab, kas ta on välja jätud Pariisi kokkuleppega kooskõlas oleva mõne ELi võrdlusaluse kohaldamisest, nagu on kirjeldatud käesoleva soovitusel II lisa punktis 177.

C9 – soolise mitmekesisuse suhtarv juhtorganis

65. Kui ettevõtjal on juhtorgan, avalikustab ta juhtorgani soolise mitmekesisuse suhtarvu.

⁽⁷⁾ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1999, milles käsitletakse energialiidu ja kliimameetmete juhtimist ning millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusi (EÜ) nr 663/2009 ja (EÜ) nr 715/2009, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/22/EÜ, 98/70/EÜ, 2009/31/EÜ, 2009/73/EÜ, 2010/31/EL, 2012/27/EL ja 2013/30/EL ning nõukogu direktiive 2009/119/EÜ ja (EL) 2015/652 ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 525/2013 (ELT L 328, 21.12.2018, lk 1).

A liide

Mõistete määratlused

See liide on standardi lahutamatu osa.

Mõiste	Määratlus
Õnnetuste ennetamine	Põhimõtted ja algatused tööõnnetuste ennetamiseks ning töötajate ohutuse ja heaolu tagamiseks. Peale füüsiliste riskide vähendamise meetmete kuulub siia alla ka diskrimineerimisest ja ahistamisest vaba turvalise ja kaasava töökeskkonna edendamine.
Meetmed	Meetmed hõlmavad: i) meetmeid ja tegevuskavasid (sealhulgas üleminekukavasid), mida rakendatakse tagamaks, et ettevõtja täidab seatud eesmärgid, ja mille kaudu ettevõtja püüab käsitleda olulisi mõjusid, riske ja võimalusi, ning ii) otsuseid toetada neid majanduslike, inim- või tehnoloogiliste ressurssidega.
Mõjutatud kogukonnad	Samas piirkonnas elavad või töötavad inimesed või rühm(ad), keda/mida aruandev ettevõtja oma tegevuse või väärtusahela eelneva ja järgneva etapi kaudu on mõjutanud või võib mõjutada. Mõjutatud kogukondade hulka võivad kuuluda kogukonnad alates ettevõtja tegevuspaiga kõrval elavatest (kohalikud kogukonnad) kuni kaugemal elavate kogukondadeni. Mõjutatud kogukondade hulka kuuluvad tegelikult ja potentsiaalselt mõjutatud põlisrahvad.
Elurikkuse seisukohast tundlik ala	Siia kuuluvad Natura 2000 kaitsealade võrgustik, UNESCO maailmapärandi objektid ja võtmetähtsusega elurikkad alad ning muud kaitsealad, millele on osutatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2021/2139 II lisa D liites.
Altkäemaksu andmine	Kellegi teise ebaaus veenmine enda kasuks tegutsema, pakkudes talle raha või muud meelehead.
Ärikäitumine	Järgmistele aspektidele viidatakse ühiselt kui „ärikäitumine või ärikäitumise aspektid“: a) ärieetika ja ettevõtluskultuur, sh korruptsiooni- ja altkäemaksuvastane tegevus ning rikkumisest teatajate kaitse ja loomade heaolu; b) tarneahela juhtimine, sh maksetavad, eelkõige seoses hilinenud maksetega väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele. c) ettevõtja tegevus ja kohustused, mis on seotud poliitilise mõju avaldamisega, sh lobitöö.
Lapstööjõu kasutamine	Töö, mis jätab lapsed ilma lapsepõlvest, arengupotentsiaalset ja väärikusest ning kahjustab nende füüsilist ja vaimset arengut. See hõlmab tööd, mis on vaimselt, füüsiliselt, sotsiaalselt või moraalselt ohtlik ja/või häirib nende koolihariduse saamist (sest takistab neil koolis käia).
Kollektiivläbirääkimised	Kõik läbirääkimised, mis toimuvad ühelt poolt tööandja, tööandjate rühma või ühe või mitme tööandjate organisatsiooni ja teiselt poolt ühe või mitme ametiühingu või nende puudumisel nende poolt vastavalt siseriiklikele õigusnormidele nõuetekohaselt valitud ja volitatud töötajate esindajate vahel, eesmärgiga: i) määrata kindlaks töö- ja töölepingutingimused ja/või ii) reguleerida töötajate ja tööandjate vahelisi suhteid ja/või reguleerida suhteid tööandjate või nende organisatsioonide ja töötajate organisatsiooni(de) vahel.

Mõiste	Määratlus
Korruptsioon	Isikule usaldatud võimu kuritarvitamine omakasu eesmärgil, mille algatajaks võivad olla nii üksikisikud kui ka organisatsioonid. See hõlmab sellist tegevust nagu meelehea, pettus, väljapressimine, kokkumäng ja rahapesu. See hõlmab ka mis tahes isikule või mis tahes isikult kingituse, laenu, tasu, preemia või muu eelise pakkumist või saamist, kui see on mõeldud stiimulina sellise teo tegemiseks, mis on ebaaus, ebaseaduslik või kujutab endast usalduse kuritarvitamist ettevõtja äritegevuses. See võib hõlmata rahalisi või mitterahalisi hüvitisi, nagu tasuta kaubad, kingitused ja puhkused, või spetsiaalseid isiklike teenuseid, mida osutatakse põhjendamatu eelise saamiseks või mis võivad põhjustada moraalset survet sellise eelise saamiseks.
Tarbijad	Üksikisikud, kes soetavad, tarbivad või kasutavad kaupu ja teenuseid isiklikuks tarbeks kas enda või teiste jaoks, kuid mitte edasimüügiks, ettevõtluseks või kaubandus-, äri-, käsitöö- või kutsetegevuseks.
Salastatud teave	ELi salastatud teave, nagu on määratletud nõukogu 23. septembri 2013. aasta otsuses ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekueeskirjade kohta (2013/488/EL), või liikmesriigi salastatud teave, mis on tähistatud kõnealuse nõukogu otsuse B liite kohaselt. ELi salastatud teave on teave, mis on tähistatud ELi salastusmärkega ja mille loata avaldamine võib eri määral kahjustada Euroopa Liidu või ühe või mitme liikmesriigi huve. Teave võib olla salastatud neljal tasandil: täiesti salajane, salajane, konfidentsiaalne, piiratud (nõukogu otsuses esitatud määratluse järgi).
Ringmajanduse põhimõtted	Euroopa ringmajanduse põhimõtted on kasutatavus, korduskasutatavus, parandatavus, demonteerimine, taastamine või uuendamine, ringlussevõtt, ringlus bioloogilise tsükli alusel, toote- ja materjalikasutuse muu võimalik optimeerimine.
Kliimamuutustega kohanemine	Tegelike ja eeldatavate kliimamuutuste ja nende mõjudega kohanemise protsess.
Kliimaga seotud füüsiline risk	Kliimamuutustest tulenevad riskid, mis võivad olla tingitud sündmusest (akuutsed riskid) või pikemaajalistest (kroonilised riskid) kliimamuutustest. Akuutsed füüsilised riskid tulenevad konkreetsetest ohtudest, eelkõige sellistest ilmastikunähtustest nagu tormid, üleujutused, tulekahjud või kuumalained. Kroonilised füüsilised riskid tulenevad pikemaajalistest kliimamuutustest, nagu temperatuurimuutused ja nende mõju meretaseme tõusule, vee kättesaadavuse vähenemine, elurikkuse kadumine ning maa ja mulla viljakuse muutused.
Otsene KHG heide (mõjuala 1)	Otsene KHG heide ettevõtja omandis või kontrolli all olevatest allikatest.
Diskrimineerimine	Diskrimineerimine võib toimuda otseselt või kaudselt. Diskrimineerimine on otsene, kui isikut koheldakse halvemini kui teisi sarnases olukorras olevaid isikuid. Kaudne diskrimineerimine leiab aset siis, kui näiliselt neutraalne eeskiri seab mõne isiku või teatavate samade tunnustega rühma ebasoodsasse olukorda.
Palgatöötaja/töötaja	Isik, kes on ettevõtjaga töösuhtes vastavalt riigisisesele õigusele või tavale.
Lõppkasutajad	Üksikisikud, kes lõppkokkuvõttes kasutavad konkreetset toodet või teenust või kellele konkreetne toode või teenus on mõeldud.
Sunniviisiline töö	Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) 1930. aasta sunniviisilise töö konventsiooni (nr 29) kohaselt igasugune töö või teenistus, mida nõutakse mis tahes isikult ükskõik missuguse karistusega ähvardades ning milleks see isik ei ole ennast vabatahtlikult pakkunud. Terminiga tähistatakse kõiki olukordi, kus inimesi mis tahes meetodiga sunnitakse tööd tegema.

Mõiste	Määratlus
Kaebuste esitamise mehhanism	Kõik korralised, riiklikud või mitteriiklikud, kohtulikud või kohtuvälised protsessid, mille kaudu sidusrühmad saavad esitada kaebusi ja taotleda õiguskaitset. Riiklikud kohtulike ja kohtuvälise kaebuste esitamise mehhanismid on näiteks kohtud, töökohtud, riiklikud inimõiguste institutsioonid, OECD suuniste kohased riiklikud kontaktpunktid hargmaistele ettevõtjatele, ombudsmani büroo, tarbijakaitseasutused, reguleerivad järelevalveasutused ja valitsuse juhitud kaebuste lahendamise bürood. Mitteriiklikud kaebuste esitamise mehhanismid on need, mida ettevõtja haldab kas üksi või koos sidusrühmadega, näiteks tegevustasandi kaebuste esitamise mehhanismid ja kollektiivlääbirääkimised, sealhulgas kollektiivlääbirääkimistega loodud mehhanismid. Need hõlmavad ka tööstusliitude, rahvusvaheliste organisatsioonide, kodanikuühiskonna organisatsioonide või mitut sidusrühma hõlmavate rühmade hallatavaid mehhanisme. Tegevustasandi kaebuste esitamise mehhanisme haldab organisatsioon kas üksi või koostöös teiste pooltega ning need on organisatsiooni sidusrühmadele vahetult kättesaadavad. Need võimaldavad kaebusi varakult ja otse tuvastada ja lahendada, vältides seeläbi nii kahju suurenemist kui ka kaebuste tõsisemaks muutumist. Samuti annavad need otseselt mõjutatud isikutelt saadavat olulist tagasisidet organisatsiooni hoolsuskohustuse täitmise tulemuslikkuse kohta. ÜRO 31. juhtpõhimõtte kohaselt on tõhusad kaebuste esitamise mehhanismid õiguspärased, kättesaadavad, prognoositavad, õiglased, läbipaistvad, õigustega kooskõlas ja pideva õppimise allikad. Lisaks nendele kriteeriumidele põhinevad tõhusad tegevustasandi kaebuste esitamise mehhanismid ka kaasamisel ja dialoogil. Organisatsioonil võib olla keerulisem hinnata nende kaebuste esitamise mehhanismide tõhusust, milles ta osaleb, võrreldes nendega, mille ta on ise loonud.
Kasvuhoonegaasid (KHG)	Käesoleva standardi tähenduses on kasvuhoonegaasid Kyoto protokollis loetletud kuus gaasi: süsinikdioksiid (CO ₂), metaan (CH ₄), dilaammastikoksiid (N ₂ O), lämmastiktrifluoriid (NF ₃), fluorosüsinikud (HFCd), perfluorosüsinikud (PFCd) ja väävelheksafluoriid (SF ₆).
Valitsemine	Eeskirjade, tavade ja protsesside süsteem, mille abil äriühingut juhatakse ja kontrollitakse.
Kasvuhoonegaaside (KHG) koguheide	Ettevõtja poolt atmosfääri väljutatud kasvuhoonegaaside koguheide, millest ei ole maha arvatud seotud süsinikku ega tehtud muid kohandusi.
Ohtlikud jäätmed	Jäätmed, millel on üks või mitu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2008/98/EÜ (mis käsitleb jäätmeid) III lisas loetletud ohtlikku omadust.
Inimkaubandus	Isiku värbamine, transportimine, üleviimine, varjamine või vastuvõtmine, sealhulgas kõnealuse isiku üle saavutatud kontrolli vahetamine või üleandmine, milleks kasutatakse ähvardusi, jõudu või muid sunnimeetodeid, inimröövi, kelmust, pettust, võimu või kaitsetu seisundi kuritarvitamist või teise isiku üle kontrolli omava isiku nõusoleku saavutamiseks raha või hüvede andmist või vastuvõtmist ärakasutamise eesmärgil.
Juhtum	Ettevõtja või pädevate asutuste poolt ametliku menetluse teel registreeritud õigustoiming või kaebus või ettevõtja kehtestatud korra kohaselt tuvastatud nõuete rikkumine. Nõuete rikkumise juhtumite kindlakstegemiseks kehtestatud menetlused võivad hõlmata juhtimissüsteemi auditeid, ametlikke järelevalveprogramme või kaebuste esitamise mehhanisme.
Kaudne KHG heide (mõjuala 2)	Kaudne heide tuleneb ettevõtja tegevusest, kuid tekib teise ettevõtja omanduses või kontrolli all olevatest allikatest. mõjuala 2 KHG heide on ettevõtja tarvitava ostetud või omandatud elektri-, auru- ja soojus- või jahutusenergia tootmisel tekkinud kaudne heide.

Mõiste	Määratlus
Mõju	Mõju, mida organisatsioon oma tegevuse või ärisuhetega avaldab või võib avaldada majandusele, keskkonnale ja inimestele, sh inimõigustele. Mõju võib olla tegelik või võimalik, negatiivne või positiivne, lühiajaline või pikaajaline, kavandatud või tahtmatu, otsene või kaudne ning tagasipööratav või pöördumatu. Mõju näitab organisatsiooni negatiivset või positiivset panust kestlikusse arengusse. Mõju majandusele, keskkonnale ja inimestele on omavahel seotud. Organisatsiooni mõju keskkonnale tähendab mõju elusorganismidele ja elututele elementidele, sealhulgas õhule, maale, veele ja ökosüsteemidele. Organisatsioon võib mõjutada keskkonda näiteks energia, maa, vee ja muude loodusvarade kasutamise kaudu. Organisatsiooni mõju inimestele tähendab mõju üksikisikutele ja rühmadele, nagu kogukonnad, haavatavad rühmad, või ühiskonnale. See hõlmab mõju, mida organisatsioon avaldab inimeste inimõigustele. Organisatsioon võib mõjutada inimesi näiteks oma tööhõivetavade (nt töötajatele makstav palk), tarneahela (nt tarnijate töötajate töötingimused) ning toodete ja teenuste (nt nende ohutus või ligipääsetavus) kaudu.
Maakasutus (muutus)	Konkreetses maa-ala inimkasutus teataval eesmärgil (nt elamiseks, põllumajanduseks, puhkuseks, tööstuslikuks kasutamiseks jne). Seda mõjutab maakate (rohi, asfalt, puud, paljas pinnas, vesi jms). Maakasutuse muutus viitab inimeste maakasutuse või majandamise muutumisele, mis võib kaasa tuua maakatte muutuse.
Asukohapõhine mõjuala 2 heide	Aruandva ettevõtja tarbitava ostetud või omandatud elektri-, soojus-, auru- ja jahutusenergia tootmisel tekkinud heide, mille arvutamiseks on kasutatud asukohapõhist eraldamismeetodit, mille kohaselt eraldatakse tootjate heitkogused lõppkasutajatele. Need kajastavad nende võrkude keskmist KHG heite mahukust, kus energiatarbimine toimub, ning neis kasutatakse peamiselt võrgu keskmiste heitekoefitsientide andmeid. Mõjuala 2 tüüpilised heiteallikad on seotud seadmetega, mis tarbivad elektrit (elektrimootorid, valgustid, hooned jms), soojust (küte tööstusprotsessides, hoonetes jms), auru (tööstusprotsessid) ja jahutust (tööstusprotsessid, hooned jms).
Looduskaitse suunitlusega ala	„Looduskaitse suunitlusega ala“ on piirkond, mis on eelkõige ette nähtud looduskeskonna kaitsmiseks või taastamiseks. Selline ala võib asuda tegevuskohas ja hõlmata elurikkuse soodustamiseks kavandatud elemente, nagu katused, fassaadid ja äravoolukohad. Looduskaitse suunitlusega alad võivad asuda ka väljaspool organisatsiooni tegevuskohta, tingimusel et ala kuulub organisatsioonile või et organisatsioon haldab seda (koos teistega) ning selle peamine eesmärk on soodustada elurikkust.
(Elurikkuse seisukohast tundliku ala) lähedal asuv ala	Jaotise B5 „Elurikkus“ kontekstis osutab sõna „lähedal“ alale, mis (osaliselt) kattub või külgneb elurikkuse seisukohast tundliku alaga.
Oma töötajaskond / oma töötajad	Ettevõtjaga töösuhetes olevad palgatöötajad (töötajad) ja mittepalgatöötajad, kes on kas üksikettevõtjad, kes pakuvad ettevõtjale lepinguga enda tööjõudu (iseenda tööandjad), või isikud, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevust tähistatakse mõistega „tööhõivetegevus“ (NACE kood O78).
Palk	Harilik põhi- või miinimumtöötasu või mõni muu tasu kas rahas või loonusena, mida töötaja tööandjalt oma töö eest otseselt või kaudselt (täiendavate või muutuvtasudena) saab. Palgatase – aastane brutopalk ja vastav brutotunnipalk. Mediaanpalgatase – sellise palgatöötaja palk, kellest pooled palgatöötajad teenivad rohkem ja pooled vähem.

Mõiste	Määratlus
Poliitika	Üldeesmärkide ja juhtimispehühimötete kogum või raamistik, mida ettevõtja kasutab otsuste tegemisel. Poliitika kaudu rakendatakse ettevõtja strateegiat või juhtimisotsuseid, mis on seotud kestlikkusspektiga. Iga poliitika eest vastutab/vastutavad kindlaksmääratud isik(ud), selles on kindlaks määratud selle kohaldamisala ja see sisaldab üht või mitut eesmärki (mis on võimaluse korral seotud mõõdetavate eesmärkidega). Poliitikat rakendatakse meetmete või tegevuskavade kaudu. Näiteks võib vähemate ressurssidega ettevõtjatel olla vähe (või üldse mitte) kirjalikes dokumentides vormistatud tegevuspehühimötteid, kuid see ei tähenda tingimata, et neil selliseid pehühimötteid üldse ei ole. Kui ettevõtja ei ole poliitikat veel ametlikult vormistanud, kuid on rakendanud meetmeid või määranud kindlaks eesmärgid, mille abil ta püüab kestlikkusprobleeme lahendada, siis ta peab nendest teatama.
Radioaktiivsed jätmed	Gaasilises, vedelas või tahkes olekus radioaktiivsed ained, mille edasist kasutust ei ole nõukogu direktiivi 2011/70/Euratom (¹) artikli 3 lõike 7 kohaselt ette nähtud.
Registreeritav tööõnnetus / registreeritav tööga seotud vigastus või tervisehäire	Tööõnnetus on juhtum, mis põhjustab kehalist või vaimset kahju ja sellest tuleneva vigastuse või tervisehäire. See leiab aset kutsetegevuse käigus või tööl veedetud aja jooksul. Registreeritav tähendab, et õnnetuse on diagnoosinud arst või muu tegevusloaga tervishoiutöötaja. Tööga seotud vigastus või tervisehäire võib kaasa tuua ükskõik millise järgmistest tagajärgedest: surm, töölt eemal oldud päevad, piiratud töö või üleviimine teisele töökohale, esmaabist kaugemale minev ravi või teadvuse kaotus. Üldjuhul ei ole registreeritavad vigastused, mis ei vaja ravi pärast esmaabi.
Ringlussevõtt	Taaskasutamistoiming, mille käigus jäätme materjalid töödeldakse toodeteks, materjalideks või aineteks kasutamiseks nende esialgsel või mõnel muul eesmärgil. See hõlmab orgaaniliste ainete taastöötlemist, kuid ei hõlma jäätmete energiakasutust ega taastöötlemist materjalideks, mida kasutatakse kütusena või tagasitäiteks.
Taastuvenergia	Taastuvatest mittefossiilsetest allikatest pärit energia: tuuleenergia, päikeseenergia (päikesesoojusenergia ja fotogalvaaniliselt saadud energia), geotermiline, ümbritseva keskkonna, loodete ja lainete energia, muu ookeani- ja hüdroenergia ning biomassist, prügila gaasist, reoveepuhasti gaasist ja muust biogaasist toodetud energia (²).
Vettpidava materjaliga kaetud ala	Ala, kus algne pinnas on kaetud vett mitteläbilaskva materjaliga (nt teed). Pinnase muutmine vett mitteläbilaskvaks võib tekitada mõjusid keskkonnale.
Tundlik teave	Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2021. aasta määruses (EL) 2021/697 (millega luuakse Euroopa Kaitsefond) määratletud tundlik teave. Tundlik teave on teave ja andmed, sealhulgas salastatud teave, mida peab kaitsma loata juurdepääsu või avaldamise eest liidu või liikmesriigi õiguses sätestatud kohustuste tõttu või selleks, et kaitsta füüsilise või juriidilise isiku privaatsust või turvalisust.
Tegevuskoht	Ühe või rohkema füüsilise kaitise asukoht. Kui on tegemist rohkema kui ühe kaitisega, millel on sama omanik või kaitaja või erinevad omanikud või kaitajad, ning teatavat taristut ja rajatisi jagatakse, võib kogu ala, millel kaitis asub, pidada tegevuskohtaks.
Eesmärgid	Mõõdetavad, tulemustele orienteeritud ja ajaliselt piiritletud sihid, mida VKE soovib saavutada seoses kestlikkusspektidega. VKE võib need kehtestada vabatahtlikult või need võivad tuleneda ettevõtja suhtes kehtivatest õiguslikest nõuetest.

Mõiste	Määratlus
Ajaperspektiivid	Kestlikkusaruande koostamisel kohaldab ettevõtja järgmisi ajaperspektiive: (a) lühike perspektiiv: üks aasta; (b) keskmine perspektiiv: kaks kuni viis aastat ja (c) pikk perspektiiv: üle viie aasta.
Koolitus	Ettevõtja tehtud algatused, mille eesmärk on säilitada ja/või parandada oma töötajate oskusi ja teadmisi. Koolitus võib hõlmata erinevaid meetodeid, näiteks kohapealset koolitust ja veebikoolitust.
Väärtusahel	Kogu tegevus, kõik ressursid ja suhted, mis on seotud ettevõtja ärimudeli ja väliskeskkonnaga, milles ta tegutseb. Väärtusahel hõlmab tegevusi, ressursse ja suhteid, mida ettevõtja kasutab ja millele ta tugineb oma toodete või teenuste loomisel alates väljatöötamisest kuni tarnimise, tarbimise ja olemusringi lõppemiseni. Asjakohased tegevused, ressursid ja suhted on muu hulgas: a) need, mis on osa ettevõtja tegevusest, nt inimressursid, b) need, mis kuuluvad tema tarne-, turundus- ja müügikanalitesse, nagu materjalide ja teenuste hankimine ning toodete ja teenuste müük ja kohaletoimetamine, ning c) majanduslik, geograafiline, geopoliitiline ja regulatiivne keskkond, milles ettevõtja tegutseb. Väärtusahel hõlmab osalejaid, kes asuvad väärtusahelas ettevõtjast eelnevates ja järgnevates etappides. Väärtusahelas ettevõtjast eelnevates etappides osaleja (nt tarnijad) pakub ettevõtjale tooteid või teenuseid, mida kasutatakse ettevõtja oma toodete ja teenuste väljatöötamisel. Väärtusahela järgnevate etappide üksused (nt turustajad, kliendid), saavad ettevõtjalt tooteid või teenuseid.
Töötasu	Brutotöötasu, mille hulka ei kuulu muutuvkomponendid, nagu ületunnitöö ja tulemuspalk, ega toetused, välja arvatud juhul, kui need on garanteeritud.
Veetarbimine	Ettevõtja (või rajatise) piiridesse võetud vee hulk, mida aruandlusperioodi jooksul ei ole suunatud tagasi veekeskkonda või kolmandale isikule.
Veevõtt	Kõigist allikatest ettevõtte piiridesse võetud vee kogus, mis on ette nähtud mis tahes otstarbel kasutamiseks aruandeperioodi vältel.
Väärtusahela töötaja	Isik, kes teeb tööd ettevõtja väärtusahelas, olenemata ettevõtjaga sõlmitud lepingulise suhte olemasolust või sellise suhte olemusest. ESR Sis kuuluvad väärtusahela töötajate hulka kõik ettevõtja väärtusahela eelnevate ja järgnevate etappide töötajad, keda ettevõtja oluliselt mõjutab või võib mõjutada. See hõlmab mõjusid, mis on seotud ettevõtja enda tegevusega ja väärtusahelaga, sh ettevõtja toodete ja teenuste ning ärisuhete kaudu. See hõlmab kõiki töötajaid, kes ei kuulu oma töötajate määratluse alla (oma töötajad on ettevõtjaga töösuhetes olevad palgatöötajad (töötajad) ja mittepalgatöötajad, kes on kas üksikettevõtjad, kes pakuvad ettevõtjale lepinguga enda tööjõudu (iseenda tööandjad), või isikud, kelle tööjõudu pakuvad ettevõtjad, kelle põhitegevust tähistatakse mõistega „tööhõivetegevus“). (NACE kood O78).

(¹) Nõukogu 19. juuli 2011. aasta direktiiv 2011/70/Euratom, millega luuakse ühenduse raamistik kasutatud tuumkütuse ja radioaktiivsete jäätmete vastutustundlikuks ja ohutuks käitlemiseks.

(²) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/2001 (taastuvatest energiaallikatest toodetud energia kasutamise edendamise kohta, ELT L 328, 21.12.2018, lk 82) artikli 2 punkt 1.

B liide.

Võimalike kestlikkusaspektide loetelu

Käesolev liide on standardi lahutamatu osa ja selles on esitatud võimalike kestlikkusaspektide loetelu.

Teema	Kestlikkusaspekt: alateema	Kestlikkusaspekt: alateema alateema
Kliimamuutused	— Kliimamuutustega kohanemine — Kliimamuutuste leevendamine — Energia	
Saastus	— Õhusaaste — Veesaaste — Pinnase saastamine — Elusorganismide ja toiduressursside saastamine — Probleemsed ained — Väga ohtlikud ained — Mikroplast	
Vee- ja mereressursid	— Vesi — Mereressursid	— Veetarbimine — Veevõtt — Veeheide — Veeheide ookeanides — Mereressursside hõlvamine ja kasutamine
Elurikkus ja ökosüsteemid	— Elurikkuse kadumise otsesed mõjurid	— Kliimamuutused — Maakasutuse muutus, mageveekasutuse muutus ja merekasutuse muutus — Otsene eksploateerimine — Invasiivsed võõrliigid — Saastus — Muu
	— Mõjud liikide seisundile	— Näited: — liigi populatsiooni suurus — liigi väljasuremise oht kogu maailmas
	— Mõjud ökosüsteemide suurusele ja seisundile	— Näited: — maa degradeerumine — kõrbestumine — mulla katmine
	— Mõjud ökosüsteemi teenustele ja sõltuvus nendest	
Ringmajandus	— Ressursside sisendvood, sealhulgas ressursside kasutamine — Toodete ja teenustega seotud ressursside väljundvood — Jäätmed	
Oma töötajaskond	— Töötingimused	— Tööhõivekindlus — Tööaeg — Piisav töötasu — Sotsiaaldialoog — Ühinemisvabadus, töönõukogude olemasolu ning töötajate teavitamis-, konsulteerimis- ja osalemisõigus — Kollektiivläbirääkimised, sh kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate määr

Teema	Kestlikkusaspekt: alateema	Kestlikkusaspekt: alateema alateema
		— Töö ja eraelu tasakaal — Tervishoid ja ohutus
	— Võrdne kohtlemine ja võrdsed võimalused kõigile	— Sooline võrdõiguslikkus ja võrdne tasu võrdväärse töö eest — Koolitus ja oskuste arendamine — Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine — Meetmed vägivalda ja ahistamise vastu töökohal — Mitmekesisus
	— Muud tööga seotud õigused	— Lapstööjõu kasutamine — Sunniviisiline töö — Piisav eluase — Eraelu puutumatus
Töötajad väärtusahelas	— Töötingimused	— Tööhõivekindlus — Tööaeg — Piisav töötasu — Sotsiaaldialoog — Ühinemisvabadus, sh tööühenduste olemasolu — Kollektiivläbirääkimised — Töö ja eraelu tasakaal — Tervishoid ja ohutus
	— Võrdne kohtlemine ja võrdsed võimalused kõigile	— Sooline võrdõiguslikkus ja võrdne tasu võrdväärse töö eest — Koolitus ja oskuste arendamine — Puuetega inimeste tööhõive ja kaasamine — Meetmed vägivalda ja ahistamise vastu töökohal — Mitmekesisus
	— Muud tööga seotud õigused	— Lapstööjõu kasutamine — Sunniviisiline töö — Piisav eluase — Vesi ja kanalisatsioon — Eraelu puutumatus
Mõjutatud kogukonnad	— Kogukondade majanduslikud, sotsiaalsed ja kultuurilised õigused	— Piisav eluase — Piisav toit — Vesi ja kanalisatsioon — Mõjud maale — Mõjud julgeolekule
	— Kogukondade kodaniku- ja poliitilised õigused	— Väljendusvabadus — Kogunemisvabadus — Mõjud inimõiguste kaitsjatele
	— Põlisrahvaste kogukondade õigused	— Eelnev vabatahtlik ja teadev nõusolek — Enesemääramine — Kultuurilised õigused

Teema	Kestlikkusaspekt: alateema	Kestlikkusaspekt: alateema alateema
Tarbijad ja lõppkasutajad	— Teabega seotud mõjud tarbijatele ja/või lõppkasutajatele	— Eraelu puutumatus — Väljendusvabadus — Juurdepääs (kvaliteet)teabele
	— Tarbijate ja/või lõppkasutajate isiklik ohutus	— Tervishoid ja ohutus — Isiku turvalisus — Lastekaitse
	— Tarbijate ja/või lõppkasutajate sotsiaalne kaasamine	— Diskrimineerimisest hoidumine — Juurdepääs toodetele ja teenustele — Vastutustundlikud turundustavad
Ärikäitumine	— Ettevõtluskultuur — Rikkumisest teatajate kaitse — Loomade heaolu — Poliitiline tegevus — Suhete haldamine tarnijatega, sh maksetavad	
	— Korruptsioon ja altkäemaks	— Ennetus ja avastamine, sh koolitus — Juhtumid

C liide.

**Taustteave finantsturu osalistele, kes kasutavad käesoleva standardi alusel esitatud teavet
(kooskõlastamine muude ELi õigusnormidega)**

66. Käesolev liide on tähtis kestlikkusaruande kasutajatele. Järgmises tabelis on esitatud kestliku rahanduse andmepunktid, mis on olemas käesoleva standardi eri moodulites, mis vastavad mitme kasutajaliigi (pangad, investorid, suurettevõtjad) nõudmistele.
67. Veerus „Avalikustamismärgi number ja nimetus“ on märgitud eri moodulites (st põhimoodul ja põhjalik moodul) avalikustatavad andmed, mis on kestliku rahanduse andmepunktid. Veerus „SFDR tabel 1 ja/või EBA 3. sammas ja/või võrdlusaluste määru“ on näidatud, kuidas avalikustatav teave on seotud kestlikkusaruande kasutajate (pangad, muud investorid) jaoks tähtsate õigusnormidega.

Teema: keskkond / sotsiaalvaldkond / valitsemine	Avalikustamismärgi number ja nimetus				SFDR tabel 1 ja/või EBA 3. sammas ja/või võrdlusaluste määru
Põhimoodul					
Üldteave	B1 – aruande koostamise alus Ettevõtja avalikustab järgmise teabe: vii. omatavate, renditavate või hallatavate tegevuskohtade asukohatuvastus.				EBA 3. sammas ⁽¹⁾
Keskkond	B3 – energia ja kasvuhoonegaaside heide Ettevõtja avalikustab oma energia kogutarbimise (MWh), liigendatuna järgmise tabeli järgi, kui tal on võimalik hankida sellise liigenduse esitamiseks vajalikku teavet.				SFDR ⁽²⁾
		Taastuenergia	Taastumatu energia	Kokku	
	Elekter (vastavalt kommunaalar- vetele)				
	Kütused				
Keskkond	B3 – energia ja kasvuhoonegaaside heide Ettevõtja avaldab oma hinnangulise kasvuhoonegaaside (KHG) koguheite CO ₂ -ekvivalenttonnides (t CO ₂ ekv), võttes arvesse KHG protokollis ettevõttestandardi sisu (2004. aasta versioon), sealhulgas: (a) mõjuala 1 KHG heide CO ₂ -ekvivalenttonnides (ettevõtja omanduses või kontrolli all olevatest allikatest) ja (b) asukohapõhine mõjuala 2 heide CO ₂ -ekvivalenttonnides (s.o ostetud energia, näiteks elektri, soojuse, auru või jahutuse tootmisel tekkinud heide).				SFDR ⁽³⁾ Võrdlusalus ⁽⁴⁾
Keskkond	B3 – energia ja kasvuhoonegaaside heide Ettevõtja avaldab oma KHG heide mahukuse, mille arvutamiseks on jagatud punkti 30 näitaja „KHG koguheide“ näitajaga „käive (rahaühikutes)“, mis on avaldatud punkti 24 alapunkti e alapunkti iv all.				SFDR ⁽⁵⁾ Võrdlusalus ⁽⁶⁾

Teema: keskkond / sotsiaalvaldkond / valitsemine	Avalikustamisnõude number ja nimetus	SFDR tabel 1 ja/või EBA 3. samm ja/või võrdlusaluste määrus
Keskkond	B4 – õhu, vee ja pinnase saaste Kui ettevõtja on seaduste või muude riigisestest õigusnormide alusel juba kohustatud teatama pädevatele asutustele oma saasteainete heitkogused või kui ta annab nende kohta vabatahtlikult aru vastavalt keskkonnajuhtimissüsteemile, esitab ta oma tegevuse käigus õhku, vette ja pinnasesse väljutatud saasteained koos iga saasteaine vastava kogusega. Kui see teave on juba avalikult kättesaadav, võib ettevõtja selle asemel esitada viite vastavale dokumendile, näiteks esitades asjakohase URL-lingi või lisades hüperlingi.	SFDR ⁽⁷⁾
Keskkond	B5 – elurikkus Ettevõtja avalikustab elurikkuse seisukohast tundlikul alal või selle lähedal asuvate omatavate, liisitud või majandatavate tegevuskohtade arvu ja pindala (hektarites).	SFDR ⁽⁸⁾
Keskkond	B7 – ressursikasutus, ringmajandus ja jäätmekäitlus Ettevõtja avalikustab järgmise teabe: (a) kogu aastane tekitatud jäätmekogus liikide kaupa (tava- ja ohtlikud jäätmed);	SFDR ⁽⁹⁾
Sotsiaalvaldkond	B9 – töötajaskond – tervishoid ja ohutus Ettevõtja avalikustab oma töötajate kohta järgmise teabe: (a) registreeritavate tööõnnetuste arv ja määr ja (b) tööga seotud vigastustest ja tööga seotud tervisehäiretest põhjustatud surmajuhtumite arv.	SFDR ⁽¹⁰⁾ Võrdlusalus ⁽¹¹⁾
Sotsiaalvaldkond	B10 – töötajaskond – tasustamine, kollektiivlääbirääkimised ja koolitus Ettevõtja avalikustab järgmise teabe: (b) nais- ja meestöötajate palgaerinevus protsentides. Ettevõtja võib teabe esitamata jätta, kui tal on vähem kui 150 töötajat. Alates 7. juunist 2031 vähendatakse seda alammäära 100 töötajani;	SFDR ⁽¹²⁾
Valitsemine	B11 – süüdimõistmised ja trahvid korruptsiooni ja altkäemaksu eest Kui aruandeperioodil on tehtud süüdimõistvaid otsuseid ja trahve, avalikustab ettevõtja süüdimõistvate otsuste arvu ning korruptsiooni- ja altkäemaksu andmise vastaste seaduste rikkumise eest määratud trahvide kogusumma.	Võrdlusalus ⁽¹³⁾
Põhjalik moodul		
Keskkond	B3 (põhimoodul) all KHG heite aruandluse korral Kui ettevõtja avalikustab oma mõjualade 1 ja 2 heitest aru andes üksusepõhise teabe oma mõjuala 3 heite kohta, esitab ta selle koos „B3 – energia ja kasvuhoonegaaside heide“ all nõutava teabega.	SFDR ⁽¹⁴⁾ Võrdlusalus ⁽¹⁵⁾

Teema: keskkond / sotsiaalvaldkond / valitsemine	Avalikustamisnõude number ja nimetus	SFDR tabel 1 ja/või EBA 3. sammas ja/või võrdlusaluste määrus
Keskkond	C3 – KHG heite vähendamise eesmärk Kui ettevõtja on kehtestanud KHG heite vähendamise eesmärgid, avalikustab ta oma mõjualade 1 ja 2 heite vähendamise eesmärgid absoluutväärtustes. Kooskõlas punktidega 50–53 ja kui ettevõtja on seadnud mõjuala 3 heite vähendamise eesmärgid, esitab ta ka mõjuala 3 olulise heite vähendamise eesmärgid. Ta esitab nimelt järgmise teabe: (a) sihtaasta ja väärtus sihtaastal; (b) võrdlusaasta ja väärtus võrdlusaastal; (c) eesmärkide esitamiseks kasutatud ühikud; (d) Mõjualade 1 ja 2 ja (kui see avalikustatakse) mõjuala 3 heite osakaal, mida eesmärk puudutab, ja (e) loetelu peamistest meetmetest, mida ta soovib oma eesmärkide saavutamiseks rakendada. Kui suure kliimamõjuga sektorites ⁽¹⁶⁾ tegutsev ettevõtja on vastu võtnud kliimamuutuste leevendamise üleminekukava, võib ta esitada selle kohta teavet, sealhulgas selgituse, kuidas see aitab kaasa KHG heite vähendamisele. Kui ettevõtja tegutseb suure kliimamõjuga sektorites ning ta ei ole kliimamuutuste leevendamise üleminekukava kehtestanud, märgib ta, kas ja millal ta sellise üleminekukava vastu võtab.	SFDR ⁽¹⁷⁾ Võrdlusalus ⁽¹⁸⁾ EBA 3. sammas ⁽¹⁹⁾ Võrdlusalus ⁽²⁰⁾
Keskkond	C4 – kliimariskid Kui ettevõtja on kindlaks teinud kliimaga seotud ohud ja kliimaga seotud üleminekusündmused, mis tekitavad ettevõtjale suuri kliimaga seotud riske, teeb ta järgmist: (a) kirjeldab lühidalt selliseid kliimaga seotud ohte ja kliimaga seotud üleminekusündmusi; (b) avalikustab, kuidas ta on hinnanud oma varade, tegevuse ja väärtusahela avatust ja tundlikkust nende ohtude ja üleminekusündmuste suhtes; (c) avalikustab kliimaga seotud kindlakstehtud ohtude ja üleminekusündmuste ajaperspektiivid ning (d) avalikustab, kas ta on seoses kliimaga seotud ohtude ja üleminekusündmustega võtnud kliimamuutustega kohanemise meetmeid. Ettevõtja võib avalikustada kliimariskide võimaliku kahjuliku mõju, mis võib kahjustada tema finantstulemusi või äritegevust lühikeses, keskpikas või pikas perspektiivis, märkides, kas riskid on tema hinnangul suured, keskmised või väikesed.	Võrdlusalus ⁽²¹⁾ EBA 3. sammas ⁽²²⁾

Teema: keskkond / sotsiaalvaldkond / valitsemine	Avalikustamisinõude number ja nimetus	SFDR tabel 1 ja/või EBA 3. samm ja/või võrdlusaluste määrus
Sotsiaalvaldkond	C6 – täiendav teave oma töötajaskonna kohta – inimõigustealased põhimõtted ja protsessid Ettevõtja esitab vastused järgmistele küsimustele. (a) Kas ettevõtjal on oma töötajaskonna jaoks käitumisjuhend või inimõigustealased põhimõtted? (JAH/EI) (b) Kui jah, siis kas selles käsitletakse: i. lapstööjõu kasutamist (JAH/EI); ii. sunniviisilist tööd (JAH/EI); iii. inimkaubandust (JAH/EI); iv. diskrimineerimist (JAH/EI); v. õnnetuste ennetamist (JAH/EI) või vi. muid teemasid? (JAH/EI – kui jah, siis täpsustage). Kas ettevõtjal on oma töötajaskonna jaoks kaebuste menetlemise mehhanism? (JAH/EI)	Võrdlusalus ⁽²³⁾ SFDR ⁽²⁴⁾
Sotsiaalvaldkond	C7 – tõsised inimõigustega seotud juhtumid Ettevõtja esitab vastused järgmistele küsimustele. (a) Kas ettevõtjal on oma töötajaskonnaga seotud kinnitatud juhtumeid, mis on seotud: i. lapstööjõu kasutamisega (JAH/EI); ii. sunniviisilise tööga (JAH/EI); iii. inimkaubandusega (JAH/EI); iv. diskrimineerimisega (JAH/EI); või v. muuga? (JAH/EI – kui jah, siis täpsustage). (b) Kui jah, siis võib ettevõtja kirjeldada eespool kirjeldatud juhtumite lahendamiseks võetud meetmeid. Kas ettevõtja on teadlik kinnitatud juhtumitest, mis on seotud väärtusahela töötajate, mõjutatud kogukondade, tarbijate ja lõppkasutajatega? Kui jah, siis täpsustage.	SFDR ⁽²⁵⁾ Võrdlusalus ⁽²⁶⁾
Valitsemine	C8 – teatavatest sektoritest saadav tulu ja ELi võrdlusalustest väljajätmine Kui ettevõtja tegutseb ühes või mitmes järgmises sektoris, avalikustab ta selle sektori või nende sektoritega seotud tulud: (a) vastuolulised relvad (jalaväevastased miinid, kobarlahingumoon, keemia- ja bioloogilised relvad);	SFDR ⁽²⁷⁾ Võrdlusalus ⁽²⁸⁾

Teema: keskkond / sotsiaalvaldkond / valitsemine	Avalikustamisnõude number ja nimetus	SFDR tabel 1 ja/või EBA 3. sammas ja/või võrdlusaluste määrus
	(b) tubaka kasvatamine ja tootmine;	EBA 3. sammas ⁽²⁹⁾ Võrdlusalus ⁽³⁰⁾
	(c) fossiilkütuste (süsi, nafta ja gaas) sektor (st ettevõtja saab tulu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 artikli 2 punktis 62 määratletud fossiilkütuste uurimisest, kaevandamisest, tootmisest, töötlemisest, ladustamisest, rafineerimisest või turustamisest, sh fossiilkütuste transpordist ja ladustamisest ning nendega kauplemisest, sealhulgas söest, naftast ja gaasist saadud tulu jaotus) või	SFDR ⁽³¹⁾ EBA 3. sammas ⁽³²⁾ Võrdlusalus ⁽³³⁾
	(d) kemikaalide tootmine, kui ettevõtja on pestitsiidide ja muude agrookeemiatoodete tootja.	SFDR ⁽³⁴⁾ EBA 3. sammas ⁽³⁵⁾
	Ettevõtja avalikustab, kas ta on välja jäetud Pariisi kokkuleppega kooskõlas oleva mõne ELi võrdlusaluse kohaldamisest, nagu on kirjeldatud käesoleva soovitusel II lisa punktis 177.	EBA 3. sammas ⁽³⁶⁾ Võrdlusalus ⁽³⁷⁾
Valitsemine	C9 – soolise mitmekesisuse suhtarv juhtorganis Kui ettevõtjal on juhtorgan, avalikustab ta juhtorgani soolise mitmekesisuse suhtarvu.	SFDR ⁽³⁸⁾ Võrdlusalus ⁽³⁹⁾

⁽¹⁾ Avalikustamisnõue on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 5: pangaportfell – kliimamuutustega seotud füüsiline risk: füüsilise riskiga seotud riskipositsioonid).

⁽²⁾ Määruse (EL) 2019/2088 (SFDR) I lisa tabeli 1 kohustuslik näitaja nr 5 („Taastumatu energia tarbimise ja tootmise osakaal“).

⁽³⁾ Määruse (EL) 2019/2088 (SFDR) I lisa tabeli 1 kohustuslikud näitajad nr 1 („KHG heide“) ja nr 2 („CO₂ jalajälg“).

⁽⁴⁾ Võrdlusaluste määruse (EL) 2020/1816 artikli 5 lõige 1, artikkel 6 ja artikli 8 lõige 1.

⁽⁵⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 3 („Investeeringusobjektiks olevate äriühingute kasvuhoonegaaside heitemahukus“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.

⁽⁶⁾ See teave on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdlusaluste määrus) artikli 8 lõikega 1.

⁽⁷⁾ Määrus (EL) 2019/2088 (SFDR), kuna see tuleneb a) põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 2 („Õhusaasteainete heide“); b) I lisa tabelis 1 näitajana nr 8 („Vetteheide“); c) I lisa tabelis 2 näitajana nr 1 („Anorgaaniliste saasteainete heide“) ja d) I lisa tabelis 2 näitajana nr 3 („Osoonikihti kahandavate ainete heide“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽⁸⁾ Määruse (EL) 2019/2088 (SFDR) I lisa tabeli 1 kohustuslik näitaja nr 7 („Tegevus, mis mõjutab negatiivselt elurikkuse seisukohast tundlikke alasid“).

⁽⁹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 9 („Ohtlike jäätmete ja radioaktiivsete jäätmete suhtarv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

⁽¹⁰⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see kajastab põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavat näitajat, mis on seotud delegeeritud määruse I lisa tabelis 3 näitajaga nr 2 („Õnnetusjuhtumite määr“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.

- (¹¹) See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Õnnetuste, vigastuste ja surmajuhtumite kaalutud keskmine suhe“ 2. lisa 1. ja 2. jaos.
- (¹²) Määrus (EL) 2019/2088 (SFDR), kohustuslik näitaja nr 12 I lisa tabelis 1 („Korrigeerimata sooline palgalõhe“) ja võrdlusaluste määrus (EL) 2020/1816, näitaja „Kaalutud keskmine sooline palgalõhe“ II lisa 1. ja 2. jaos.
- (¹³) Võrdlusaluste määrus (EL) 2020/1816, näitaja „Korruptsiooni- ja altkäemaksuvastaste õigusaktide rikkumise eest tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste arv ja määratud trahvide suurus“ II lisa punktides 1 ja 2.
- (¹⁴) Määruse (EL) 2019/2088 (SFDR) I lisa tabeli 1 kohustuslikud näitajad nr 1 („KHG heide“) ja nr 2 („CO₂ jalajälg“).
- (¹⁵) Võrdlusaluste määruse (EL) 2020/1816 artikli 5 lõige 1, artikkel 6 ja artikli 8 lõige 1.
- (¹⁶) Suure kliimamõjuga sektorid on loetletud NACE jagudes A–H ja M, nagu on määratletud komisjoni delegeeritud määruses (EL) 2023/137.
- (¹⁷) See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 (SFDR) tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 4 („Investeeringud äriühingutesse, kes ei ole ellu viinud CO₂ heite vähendamise algatusi“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.
- (¹⁸) See teave on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdlusaluste määrus) artikliga 6.
- (¹⁹) See teave on kooskõlas määruse (EL) nr 575/2013 artikliga 449a; komisjoni rakendusmääruse (EL) 2022/2453 vorm 3: pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: järgimismõõdikud.
- (²⁰) See teave on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2021/1119 (ELi kliimaseadus) artikli 2 lõikega 1 ning komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdlusaluste määrus) artikliga 2.
- (²¹) Võrdlusaluste määrus (EL) 2020/1816 II lisa: arvesse võetavad keskkonnategurid võrdlusaluste alusvarade kaupa.
- (²²) EBA 3. sammas: rakenduslikud tehnilised standardid – vorm 5: pangaportfell – kliimamuutustega seotud füüsiline risk: füüsilise riskiga seotud riskipositsioonid ning EBA 3. sammas: rakenduslikud tehnilised standardid – vorm 2: pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: kinnisvaratagatisega laenu – tagatise energiatõhusus.
- (²³) See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Võrdlusportfelli riskipositsioon ettevõtete suhtes, kellel puuduvad hoolsuskohustuse põhimõtted küsimustes, mida käsitletakse Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni põhikonventsioonides 1–8“ II lisa punktides 1 ja 2.
- (²⁴) See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, sest see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajaga nr 11 („Selliste investeeringute osakaal, mis on tehtud investeerimisobjektiks olevatesse äriühingutesse, kus puuduvad strateegiad, et jälgida vastavust ÜRO üleilmse kokkuleppe põhimõtetele või hargmaiseid ettevõtteid käsitlevatele OECD suunistele, või kaebuste menetlemise mehhanismid, et menetleda ÜRO üleilmse kokkuleppe põhimõtete või hargmaiseid ettevõtteid käsitlevate OECD suuniste rikkumisi“), I lisa tabelis 3 näitajaga nr 5 („Selliste investeeringute osakaal, mis on tehtud investeerimisobjektiks olevatesse äriühingutesse, kus puudub töötajate küsimustega seotud kaebuste käsitlemise mehhanism“) ning I lisa tabelis 3 näitajaga nr 9 („Selliste investeeringute osakaal, mis on tehtud üksustesse, kus puudub inimõigusi käsitlev poliitika“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.
- (²⁵) See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud kohustuslikust ja täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 10 („ÜRO üleilmse kokkuleppe põhimõtete ning Majanduskoostöö ja hargmaiseid ettevõtteid käsitlevate Arengu Organisatsiooni (OECD) suuniste rikkumine“) ja I lisa tabelis 3 näitajana nr 14 („Tuvastatud tõsiste inimõigustealaste probleemide ja vahejuhtumite arv“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avalikustamise eeskirjadega.
- (²⁶) See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1816 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Võrdlusaluse komponentide arv, mille puhul on sotsiaaalalaseid rikkumisi (absoluutarv ja suhtarv, st jagatuna kõikide võrdlusaluse komponentidega), nagu on osutatud rahvusvaheliste lepingutes ja konventsioonides, ÜRO põhimõtetes ja, kui see on asjakohane, siseriiklikes õigusaktides“ II lisa jagudes 1 ja 2.
- (²⁷) See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 14 („Kokkupuude vastuoluliste relvadega (jalaväe vastased miinid, kobarlahingumoon, keemia- ja bioloogilised relvad“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.
- (²⁸) Võrdlusaluste määrus (EL) 2020/1818 artikli 12 lõige 1: „Pariisi kokkulepet järgivate ELi võrdlusaluste haldurid jätavad kõnealustest võrdlusalustest välja kõik järgmised ettevõtted: ettevõtted, kes osalevad vastuoluliste relvadega seotud tegevuses;“ ning võrdlusaluste määruse (EL) 2020/1816, II lisa: „Vastuoluliste relvade sektoris kuuluvate võrdlusaluse komponentide kaalutud keskmine protsent.“
- (²⁹) EBA 3. sammas: Vorm 1. pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: tubakatooteid tootvad ettevõtjad, kes on välja jäetud ELi-Pariisi ühtlustatud võrdlusalustest kooskõlas artikli 12 lõike 1 punktidega d–g ja kliimaalaste võrdlusaluste standardite määruse artikli 12 lõikega 2.

-
- ⁽³⁰⁾ See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada määruse (EL) 2020/1818 kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud artikli 12 lõike 1 punktiga b ja võrdlusaluste määruse (EL) 2020/1816 II lisaga: „Tubakasektoris kuuluvate võrdlusaluse komponentide kaalutud keskmine protsent.“
- ⁽³¹⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 1 näitajana nr 4 („Kokkupuude fossiilkütusesektoris tegutsevate äriühingutega“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.
- ⁽³²⁾ EBA 3. sammas: vorm 1. pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: mäetööstussektori ettevõtjad, kes on välja jäetud ELi-Pariisi ühtlustatud võrdlusalustest kooskõlas artikli 12 lõike 1 punktidega d–g ja kliimaalaste võrdlusaluste standardite määruse artikli 12 lõikega 2.
- ⁽³³⁾ Võrdlusaluste määruse (EL) 2020/1818 artikli 12 lõige 1.
- ⁽³⁴⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 I lisa tabelis 2 näitajana nr 9 („Investeeringud kemikaale tootvatesse äriühingutesse“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.
- ⁽³⁵⁾ EBA 3. sammas: vorm 1. pangaportfell – kliimamuutustega seotud üleminekurisk: mäetööstussektori ettevõtjad, kes on välja jäetud ELi-Pariisi ühtlustatud võrdlusalustest kooskõlas artikli 12 lõike 1 punktidega d–g ja kliimaalaste võrdlusaluste standardite määruse artikli 12 lõikega 2.
- ⁽³⁶⁾ See avalikustamisnõue on kooskõlas komisjoni rakendusmääruses (EL) 2022/2453 sätestatud nõuetega (vorm 1: kliimamuutustega seotud üleminekurisk).
- ⁽³⁷⁾ See avalikustamisnõue on kooskõlas komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 (kliimaülemineku võrdlusaluste määrus) artikli 12 lõikega 1.
- ⁽³⁸⁾ See teave toetab finantsturu osaliste määrusest (EL) 2019/2088 tulenevaid teabevajadusi, kuna see tuleneb põhiliste negatiivsete mõjudega seotud täiendavast näitajast, mis on sätestatud komisjoni 6. aprilli 2022. aasta delegeeritud määruse (EL) 2022/1288 (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/2088) I lisa tabelis 1 näitajana nr 13 („Juhtorganite sooline mitmekesisus“) seoses kestlike investeeringute kohta teabe avaldamise eeskirjadega.
- ⁽³⁹⁾ See teave toetab võrdlusaluste haldurite teabevajadusi, aidates neil avalikustada komisjoni 17. juuli 2020. aasta delegeeritud määruse (EL) 2020/1816 (millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2016/1011) kohaselt teavet keskkonna-, sotsiaal- ja juhtimistegurite kohta, nagu on ette nähtud näitajaga „Juhatuse nais- ja meessoost liikmete kaalutud keskmine suhe“ II lisa jagudes 1 ja 2.
-

II LISA

milles antakse praktilisi suuniseid käesoleva soovitus I lisa esitatud väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardi kohaldamise kohta

Selles lisa antakse praktilisi suuniseid käesoleva soovitus I lisa esitatud väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardi (edaspidi „VKEde vabatahtlik standard“) kohaldamise kohta.

Lisas esitatakse suunised, milles selgitatakse väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardis sisalduvate teatavate kestlikkusteabe avalikustamise nõuete kohaldamist. Ettevõtjad ja muud sidusrühmad võivad soovida tutvuda ka Euroopa kestlikkusaruandluse standardi rakendamise suunistega, mille on avaldanud Euroopa finantsaruandluse nõuanderühm (edaspidi „EFRAG“).

Selles lisa sisalduvate suuniste abil kavatseb komisjon hõlbustada väikestel ja keskmise suurusega ettevõtjatel avalikustamisnõuete kohaldamist kulutõhusal viisil ning tagada esitatud kestlikkusteabe kasutatavus ja võrreldavus. Tagades ettevõtetele suurema selguse ja kindluse, panustavad need suunised komisjoni eesmärki lihtsustada kestlikkusaruandluse nõudeid ja vähendada halduskoormust kestlikkusaruandluses osalevate ettevõtjate jaoks.

Käesolevas lisa esitatud suunised ei laienda ega täienda ühelgi viisil komisjoni soovitus ning selle soovitus I lisa esitatud väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardi sätteid. Käesolev lisa on mõeldud üksnes ettevõtjate abistamiseks asjakohaste avalikustamisnõuete praktilisel rakendamisel.

Põhimoodul: suunised

1. Punktides allpool esitatud suuniste eesmärk on hõlbustada komisjoni soovitus (mis käsitleb väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardit) I lisa punktides 21–43 esitatud kestlikkuse kohta avalikustatava teabe nõuete kohaldamist.
2. Allpool esitatud suunised peaksid olema osa kogumist, mis võib hõlmata EFRAGi koostatavaid täiendavaid toetavaid suuniseid, täiendavaid digivahendeid ja rakendamise toetust (haridustegevus, sidusrühmade kaasamine), mille eesmärk on muuta lihtsamaks kõnealustes suunistes esitatud teatavate tehniliste elementide mõistmist.
3. Käesolevad suunised on mõeldud ettevõtjatele, kes soovivad kasutada põhimoodulit.

1.1. Põhimooduli suunised – üldteave**B1 – aruande koostamise alus**

4. Kui kooskõlas punkti 24 alapunkti e alapunkti i kohaste riigisiseste õigusaktidega antakse teada ettevõtja õiguslikust vormist, siis võib ettevõtja valida ühe järgmistest ettevõtja struktuuridest:
 - (a) piiratud vastutusega äriühing;
 - (b) ühe osanikuga äriühing;
 - (c) partnerlus;
 - (d) ühistu;
 - (e) muu (täpsustage lähtuvalt õiguslike vormide riigipõhisest kirjeldusest).
5. Ettevõtte kohta NACE-koodide esitamisel kooskõlas punkti 24 alapunkti e alapunktiga ii on NACE-koodid (*Nomenclature statistique des Activités économiques dans la Communauté Européenne*) Euroopa Liidus kasutatavad majanduse tegevusalade statistilised klassifikaatorid. Need pakuvad standarditud raamistikku majanduse tegevusalade sektoritesse liigitamiseks, võimaldades võrreldavust ja ühist arusaama eri ELi riikide vahel..

6. NACE-kood koosneb kahest kuni viiest numbrist, olenevalt majandustegevuse kindlaksmääramise täpsusastmest. NACE-koodide loetelu on esitatud järgmises dokumendis: määrus (EL) 2023/137.

Tasandi nr	Tunnus	Kirjeldus
1	Jagu	Jaod on tähistatud tähega ja need määratlevad 21 üldist majandustegevuse valdkonda, nagu põllumajandus, töötlev tööstus või kaubandus.
2	Osa	Osa on tähistatud kahekohalise numbriga ja see näitab üldise majandustegevuse valdkonna konkreetset sektorit. Kokku on 88 osa.
3	Grupp	Grupp on tähistatud kolmekohalise numbriga (võttes arvesse ka osa kahte numbrikohta) ja see näitab konkreetset valdkonda sektori piires. Gruppe on kokku ligikaudu 270.
4	Klass	Klassi tähistab neljakohaline number (võttes arvesse ka osa ja grupi numbrikohta) ja see näitab grupi konkreetset tegevusvaldkonda. Klasse on kokku ligikaudu 450.

7. Kui teatatakse **töötajate** arv kooskõlas punkti 24 alapunkti e alapunktiga v, siis on täistööaja ekvivalent **täistööajale taandatud ametikohtade arv ettevõttes**. Selle saab arvutada, jagades **töötaja graafikujärgsete töötundide arvu (nädalas tegelikult töötatud töötundide arv)** **töötaja täistööajaga töönädala tundide arvuga (täistööajaga töötavate töötajate töötundide koguarv)**. Näiteks kui töötaja töötab igal nädalal 25 tundi ettevõttes, mille täistöönädala töötundide arv on 40 tundi, on tegemist 0,625 täistööaja ekvivalendiga (s.o 25/40 tundi).
8. Töötajate arv on ettevõttes töötavate inimeste koguarv, mis teatatakse kas aruandeperioodi lõpus või keskmiselt aruandeperioodi vältel.
9. Teatades põhitegevuskoha riigi ja oluliste varade asukoha kooskõlas punkti 24 alapunkti e alapunktidega vi ja vii, avaldab ettevõtja selle teabe iga oma **tegevuskoha** kohta kooskõlas allpool esitatud tabeliga.

Tegevuskohad	Aadress	Postiindeks	Linn	Riik	Koordinaadid (asukohatuvastus)
Registrijärgse asukoha aadress (nt)					
Laohoone (nt)					
Tööstusettevõtte (nt)					

10. Ettevõtja asukohatuvastus on eeldatavasti väärtuslik andmepunkt sidusrühmadele, et hinnata VKEga seotud riske ja võimalusi, eelkõige seoses **kliimamuutustega kohanemise**, vee, ökosüsteemide ja elurikkuse kestlikkusaspektidega.
11. Asukohatuvastus esitatakse konkreetsete üksuste ruumiliste punktide või hulknurkade nurkade asukohtadena, mis määravad kindlaks suuremate, vähem ühiku moodi **tegevuskohtade**, näiteks talude, kaevanduste või rajatiste piirid. Ettevõtja võib samuti esitada punktide kogumi, et kõnealuse piirkonna saaks kergesti kindlaks teha. Ruumilised punktid esitatakse viie komakohaga koordinaatidena (nt 0° 00' 0.036").

12. Kui ettevõtja esitab tema omandis olevate, renditavate või hallatavate **tegevuskohtade** asukohatuvastuse, siis lisab ta tegevuskohtade koordinaadid punktis 73 esitatud tabelisse. Ettevõtja võib kasutada interneti kaardirakendusi, et teha kindlaks tema omandis olevate, renditavate või hallatavate tegevuskohtade koordinaadid. Ettevõtja võib samuti kasutada mis tahes sobilikke tarkvaravahendeid või -platvorme, et teha kindlaks suuremate tegevuskohtade perimeeter või ala.
13. Punkti 25 puhul võivad kestlikkustunnistused hõlmata VKE põhitegevusele vastavaid registreeritud ökomärgiseid ELi, riikliku või rahvusvahelise märgisesüsteemi raames. Näiteks hõlmab ELi ökomärgis konkreetseid tooteid, nagu tekstiilikaubad, jalanõud, pinnakattematerjalid (nt puidust põrandakate), puhastus- ja hügieenitooted, elektroonikaseadmed või mööbel. Ettevõtjad võivad lisateabe saamiseks tutvuda *ELi ökomärgise tooterühmade ja tootekataloogiga*.

B2 – tavad, poliitika ja tulevased algatused kestlikumale majandusele üleminekuks

14. Ettevõtjad võivad kasutada jaotise B2 andmepunktide teatamiseks järgmist vormi.

	Kas teil on kehtivaid tavaid/ tegevuspõhimõtteid / tulevasi algatusi kestlikkuse valdkonnas, mis aitavad lahendada mõnda järgmistest kestlikkusprobleemidest? [JAH/EI]	Kas need on avalikult kättesaadavad? [JAH/EI]	Kas seoses tegevuspõhimõtetega on seatud eesmärged? [JAH/EI]
Kliimamuutused			
Saastus			
Vee- ja mereressursid			
Elurikkus ja ökosüsteemid			
Ringmajandus			
Oma töötajaskond			
Töötajad väärtusahelas			
Mõjutatud kogukonnad			
Tarbijad ja lõppkasutajad			
Ärikäitumine			

15. Kui ettevõtja on ühistu, siis ta võib avaldada:

(a) töötajate, kasutajate või muude huvitatud isikute või kogukondade tegeliku osalemise juhtimises,

- (b) rahalised investeeringud nõukogu 29. septembri 2023. aasta soovitusel osutatud sotsiaalmajanduse üksuste kapitali või varadesse (v.a annetused ja toetused) ning
- (c) mis tahes piirangud kasumi jaotamisele, mis on seotud mutualistliku olemusega või üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise laadiga.

Suunised oma töötajaskonnale, väärtusahelas osalevatele töötajatele, mõjutatud kogukondadele ning tarbijatele ja lõppkasutajatele

16. Sotsiaalsete ja inimõigustega seotud kestlikkusprobleemide mõistmiseks vt B liide, milles on esitatud võimalike kestlikkusprobleemide loetelu. See loetelu võib aidata teha kindlaks, kas tegevuspõhimõtete, tavade või tulevaste algatuste eesmärk on kõrvaldada täielikult negatiivne **mõju** inimõigustele või kas need piirduvad teatavate mõjutatud sidusrühmadega (nt töötajad **väärtusahela** eelnevas etapis). Selle teabe avaldamise osana võivad ettevõtjad samuti anda teada, kas neil on menetlus inimõigustega seotud kaebuste lahendamiseks.

1.2. Põhimooduli suunised – keskkonnamõõdikud

B3 – energia ja kasvuhoonegaaside heide

Mõju kliimale: energiakasutus ja kasvuhoonegaaside heitkogused

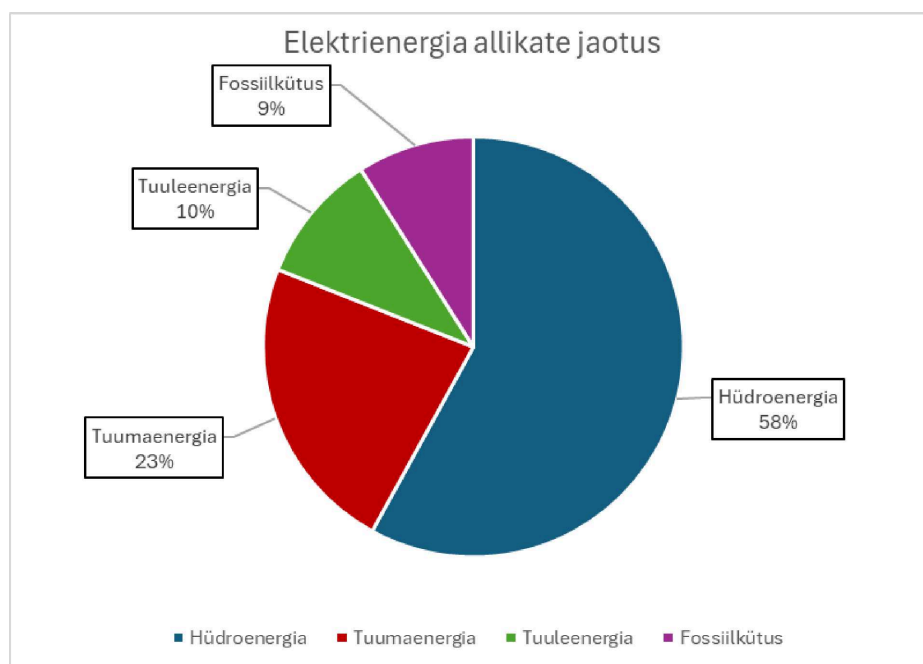
17. Punktide 29 ja 30 alusel teatab ettevõtja oma kliimamõjust, esitades teabe oma energiakasutuse ja **kasvuhoonegaaside heitkoguste** kohta. Käesolevad jaotise B3 kohta teabe avaldamise suunised ei ole täiendav andmepunkt võrreldes punktis 29 (energiatarbimise kohta) ja punktis 30 (KHG heite kohta) kirjeldatud teabe avaldamisega, vaid sellega korratakse üldeesmärki ja antakse täiendav kontekst jaotise B3 kohta põhiteabe avaldamisele.

Energiatarbimine

18. Kliimamõju tuleneb suures osas energiatarbimisest. Seetõttu on asjakohane avaldada nii tarbitud energia kogus ja liik (nt fossiilkütused nagu kivisüsi, nafta ja gaas või **taastuvenergia**) kui ka energiaallikate jaotus. Energia kohta teabe avaldamise näited on koguenergiatarbimine, esitades eraldi andmed fossiilkütuste ja elektritarbimise kohta. Võidakse esitada eraldi ka muud andmed, nagu ostetud või taastuvatest energiaallikatest omatoodetud elektri tarbimine. Allpool on esitatud punktis 29 küsitud teabe näide.

	Taastuvenergia tarbimine (MWh)	Taastumatu energia tarbimine (MWh)	202(x). aasta energiatarbimine kokku (MWh)
<i>Elekter (vastavalt kommunaalrivatele)</i>	300	186	486
<i>Kütused</i>	3	7	10

19. Kui ettevõtja ostab fossiilkütuseid (nt maagaas ja nafta) või taastuvkütuseid (nt sellised biokütused nagu biodiiseli- või bioetanool) omaks tarbeks elektri, soojuse või jahutuse tootmiseks, siis peab ta vältima topeltarvestust. Seetõttu arvestab ettevõtja ostetud kütuse energiasisaldust ainult kütusekuluna, kuid ei arvesta ega esita uuesti teavet sellest kütusest toodetud elektri ja soojuse tarbimise kohta. Kui elektrit toodetakse taastuvenergiast, näiteks päikese- või tuuleenergiast, ja kui kütust ei ole vaja kasutada, siis võtab ettevõtja toodetud ja tarbitud elektri koguse arvesse elektritarbimisena.

20. Ettevõtja ei tasaarvesta energiatarbimist energiatootmisega isegi juhul, kui **kohapeal** toodetud energia müüakse kolmandale isikule ja seda kasutab kolmas isik. Ettevõtja väldib samuti omatoodetud energiatarbimise avalikustamisel kütusekulu topeltarvestust. Kui ettevõtja toodab elektrit kas taastumatust või taastuvast kütuseallikast ja tarbib seejärel toodetud elektrienergiat, arvestatakse energiatarbimist kütusekulu all ainult üks kord. **Taastuvenergia** tarbimise osakaalu saab arvutada lähtuvalt päritolutagatistest, taastuvenergia sertifikaatidest või elektriarvel märgitud elektritarbimisest. Elektriarvel võidakse osutada tarbitud elektrienergia ühikutele ja täpsustada taastuvatest allikatest pärit elektri osakaal ning see võib näha välja nagu allpool esitatud joonis.
21. Punktis 29 nõutava teabe avalikustamisel energiatarbimise kohta arvab ettevõtja välja lähteained ja kütused, mida ei põletata energia saamiseks. Ettevõtja, kes tarbib kütust lähteainena, võib avalikustada teabe selle tarbimise kohta nõutavast avalikustamisest eraldi.

Erinevate energiaühikute konverteerimine

22. Ettevõtjad peavad teatama oma energiatarbimise lõppenergiana, mille all mõistetakse ettevõtjale tarnitud energia kogust, näiteks megavatt-tundi (MWh) elektrit, mis on saadud lähipiirkonnas asuvast tööstuslikust aurugeneraatorist omandatud aurust või bensiinijaamadest ostetud diislikütusest. Elekter osutab otseselt soojusele, aurule ja jahutusele. Kütused hõlmavad kõike, mida põletatakse, nt gaas, maagaas, biomass jne.
23. Punktis 29 on energiatarbimise mõõtmisel kasutatava eelistatud ühikuna märgitud MWh. Kütuse või biomassi puhul tuleb muudes ühikutes (nt energiasisaldus (nt kJ, Btu), maht (nt liitrit, m³) või mass (nt tonni, lühikest tonni)) väljendatud andmed konverteerida MWh-ks.
24. Massi põhjal mõõdetava kütusetarbimise puhul (nt puit, kivisüsi) peaks ettevõtja:
- tegema kindlaks kütuse alumise kütteväärtuse (nt kJ/tonni, TJ/Gg, mis võib olla usaldusväärsete allikate (nt IPCC) avaldatud tavapärase väärtus või tarnija esitatud või asutusesiseselt kindlaks tehtud väärtus);
 - konverteerima alumise kütteväärtuse MWh/tonniks, näiteks:
 $1 \text{ TJ} = 10^{12} \text{ J} = 277,78 \text{ MWh}$ $1 \text{ Gg} = 10^9 \text{ g} = 1\,000 \text{ t}$
 $11,9 \text{ TJ/Gg} = 11,9 * 277,78 / 1\,000 \text{ t} = 3,31 \text{ MWh/tonni}$, ning
 - arvutama massi energiasisalduse, näiteks:
 $1\,245\,345 \text{ t} * 3,31 \text{ MWh/tonni} = 4\,117\,111 \text{ MWh}$.

25. Vedelikütuse puhul peaksid ettevõtjad:

(a) konverteerima mahu massiks, korrutades mahu kütuse tihedusega, näiteks:

$$\text{diislikütus} = 4\,456\,000 \text{ l diislikütuse tihedus} = 0,84 \text{ kg/l}$$

$$4\,456\,000 \text{ (l)} * 0,84 \text{ (kg/l)} = 3\,743\,040 \text{ kg} = 3\,743 \text{ t,}$$

(b) arvutama energiasisalduse, korrutades massi alumise kütteväärtusega, näiteks $3\,743 \text{ [t]} * 43 \text{ [TJ/Gg]} = 3\,743 \text{ t} * 43 \text{ [TJ/(1\,000 [t])]} = 160,95 \text{ [TJ]}$, ning

(c) konverteerima TJ MWh-ks, näiteks $1 \text{ TJ} = 10^{12} \text{ J} = 277,778 \text{ MWh}$

$$160,95 \text{ [TJ]} = 277,78 \text{ [MWh/TJ]} * 160,95 \text{ [TJ]} = 44\,708 \text{ MWh.}$$

Dokumenteerimise allikas:

Andmed

Dokumenteerimise allikas

CDP

CDP tehniline märkus: kütuseandmete konverteerimine MWh-ks

Kasvuhoonegaaside heitkogused

26. Ettevõtja tegevusest tuleneva **kasvuhoonegaaside (KHG) koguheite** puhul tuginevad punkti 30 nõuded kasvuhoonegaaside protokoll (mis on KHG heitkoguste arvestamise juhtiv standard) määratlustele ja reeglitele. Punkti 30 kohaselt peavad ettevõtjad teatama oma mõjualade 1 ja 2 heite. mõjuala 1 KHG heide hõlmab otseheidet omandis või kontrolli all olevatest allikatest. Mõjuala 2 heide kujutab endast **kaudset KHG heidet**, mis tuleneb aruannet esitava ettevõtte tegevusest (kuna need lähtuvad ettevõtja tarbitud energiast), mis toimub siiski teise ettevõtte omandis või kontrolli all olevates allikates. Täiendavad suunised mõjualade 1 ja 2 heite arvutamiseks on esitatud punktides allpool.

27. Mõjualade 1 ja 2 heite võib teatada järgmises vormis.

	202(x). aasta KHG heited (t CO ₂ ekv)
Mõjuala 1	45
Mõjuala 2	6
Kokku	51

28. Kasvuhoonegaaside protokoll on üleilmne standard KHG heitkoguste mõõtmiseks, teatamiseks ja haldamiseks, tagades järjepidevuse ja läbipaistvuse. Ettevõtete standard hõlmab mõjualade 1, 2 ja 3 heite suuniseid ettevõtetele ja muudele organisatsioonidele (valitsusvälised organisatsioonid, valitsus jne).

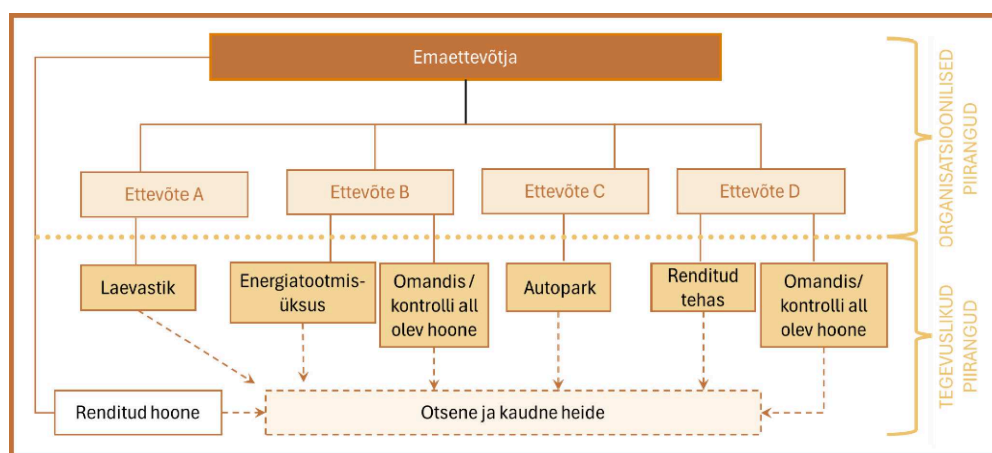
29. Ettevõtja heitkoguste kohta täpse aruandluse tagamiseks on kasvuhoonegaaside protokollis esitatud aruandluspõhimõtete loetelu:

- (a) asjakohasus: tagada, et KHG inventuur kajastab organisatsiooni KHG heidet;
- (b) täielikkus: tagada, et KHG inventuuris võetakse arvesse kõiki kasvuhoonegaaside heitkoguste allikaid ja tegevusi valitud piirides;
- (c) järjepidevus: tagada kasutatava meetodika järjepidevus, et aja jooksul oleks võimalik teha võrdlusi;
- (d) läbipaistvus: avaldada KHG heitkoguste arvutamisel kasutatavad eeldused, viited ja meetodika, ning
- (e) täpsus: tagada, et KHG heitkoguste andmed on piisavalt täpsed, et kasutajatel oleks võimalik otsuseid teha.

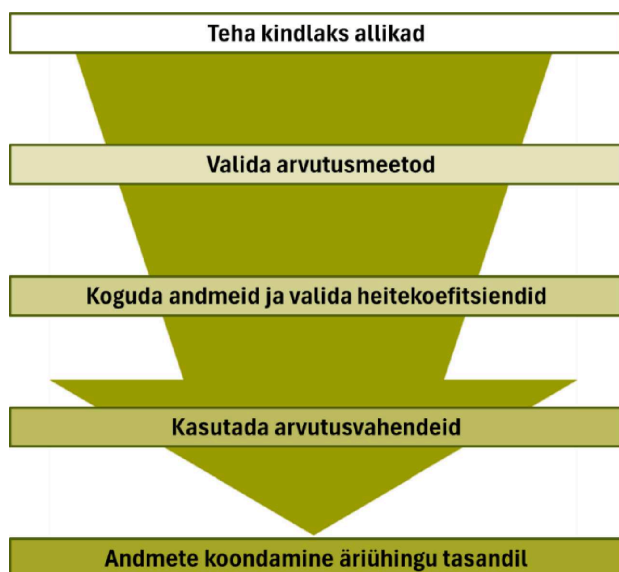
30. Ettevõtjad võivad kasutada kasvuhoonegaaside protokoll asemel standardit ISO 14064-1, kui see on nende aruandlusvajaduste jaoks sobilikum.

31. KHG heite kohta aru andmiseks on oluline määrata sobilikud piirid, et tagada kasvuhoonegaaside inventuuri õigsus ja vältida heitkoguste topeltarvestust. Kasvuhoonegaaside protokollis määratletakse kaks peamist piiride liiki, s.o organisatsioonilised või tegevuslikud piirid.

- (a) Organisatsiooniline piir: kasvuhoonegaaside protokollis määratletakse see piiridena, mis määravad kindlaks aruannet esitava ettevõtja omandis või kontrolli all olev tegevuse, olenevalt kasutatud konsolideerimis-meetodist. Heitkoguste konsolideerimisel kasutatakse kahte lähenemisviisi, s.o omakapitalil või kontrollil põhinev lähenemisviis. Ettevõtja valib tema olukorda kajastava lähenemisviisi.
- (b) Omakapitali osakaalu lähenemisviis seisneb tegevuspõhises KHG heitkoguste arvestuses kooskõlas ettevõtja osalusega tegevuses.
- (c) Kontrolli lähenemisviisi kasutades võtab ettevõtja arvesse sellisest tegevusest tekkivat KHG heidet, mille üle ettevõtjal on kas rahaline või tegevuskontroll. Kui ettevõtted konsolideerivad ja esitavad aruandes oma heitkoguseid selle lähenemisviisi alusel, siis kasutavad nad kas tegevuskontrolli või rahalise kontrolli kriteeriume.
- i. Finantskontroll tähendab ettevõtja rahalist kontrolli tegevuse üle, kui tal on võimalik suunata teise ettevõtja tegevusega seotud rahalisi ja tegevuspõhimõtteid eesmärgiga saada tegevusest majanduslikku kasu.
- ii. Tegevuskontroll tähendab, et ettevõtjal on tegevuse üle kontroll, kui ettevõtjal või mõnel tema tütar-ettevõtjal on täielik volitus kehtestada ja rakendada tegevuspõhimõtteid selle tegevuse puhul.
- (d) Tegevuspiir: kasvuhoonegaaside protokoll määratleb piirid, mille alusel määratakse kindlaks aruannet esitava ettevõtte omandis või kontrolli all olevatest tegevustest tulenevad otsesed ja kaudsed heitkogused. See hindamine annab ettevõtjale võime teha kindlaks, millised tegevused ja allikad põhjustavad otsest (mõjuala 1) ja kaudset heidet (mõjualaad 2 ja 3), ning otsustada, millise kaudse heite ta kaasab oma tegevusest tulenevate heitkoguste hulka.
- (e) Piiride puhul tuleb järgida eespool märgitud (järjepidevus aja jooksul, dokumenteerimise läbipaistvus ja täielikkus) ja joonisel allpool esitatud põhimõtteid ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Kasvuhoonegaaside protokoll. GHG Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard – Revised Edition (Kasvuhoonegaaside protokollis ettevõtjate arvestus- ja aruandlusstandard – muudetud väljaanne). Maailma Loodusvarade Instituut ja maailma kestliku arengu ärinõukogu.

32. Kasvuhoonegaaside protokollis esitatakse samuti suunised ja tegevusjuhised, mida tuleb järgida KHG heitkoguste kindlakstegemiseks, arvutamiseks ja jälgimiseks, nagu on näidatud joonisel allpool ⁽²⁾.
33. Era- ja avaliku sektori algatustega on töötatud välja eri vahendid, et aidata ettevõtjatel koostada nende KHG heite inventuur ja tulla toime selle koostamisel tekkivate probleemidega. EFRAGi veebisaidil on kättesaadavad KHGde soovituslikud arvutusvahendid.

Mõjuala 1 ja asukohapõhise mõjuala 2 heidet käsitlevad suunised

34. Tavapärane mõjuala 1 heide hõlmab CO₂ (ning samuti CH₄ ja N₂O) heidet, mis tekib kütuse põletamisest (näiteks kateldes, ahjudes, sõidukites jne), ning kliimaseadmetest ja tööstusprotsessidest tekkivat kontrollimatut heidet.
35. **Asukohapõhine mõjuala 2** hõlmab aruannet esitava ettevõtte ostetud või omandatud ja tarbitud elektrist, soojusest, aurust ja jahutusest tekkivaid heitkoguseid. See kajastab keskmist heitemahukust võrkudes, kus energiat tarbitakse, ning selle puhul kasutatakse peamiselt võrgu keskmise heitekoefitsiendi andmeid. Mõjuala 2 tüüpilised heiteallikad on seotud seadmetega, mis tarbivad elektrit (elektrimootorid, valgustid, hooned jms), soojust (küte tööstusprotsessides, hoonetes jms), auru (tööstusprotsessid) ja jahutust (tööstusprotsessid, hooned jms).
36. KHG heitkoguseid saab hinnata mitmel moel, sh arvutamise, mõõtmise või mõõtmise ja arvutamise kombinatsiooni teel. Üks tavapärane lähenemisviis põhineb heitekoefitsientide abil arvutamisel, mis võib hõlmata KHG globaalse soojendamise potentsiaali. Samuti võidakse kasutada otsemõõtmist andurite alusel (voog ja kontsentratsioon). Kõige tavaprasemad meetodid on märgitud allpool esitatud tabelis.

KHG hindamise meetod	Üksikasjad	Vajalikud andmed
Mõõtmine	Otseselt mõõdetud gaasi koguse korrutamine selle vastava globaalse soojendamise potentsiaaliga.	Gaasi mõõtmise (voog, kontsentratsioon, maht) alusel saadud gaasi heite otsene kogus. Gaaside globaalse soojendamise potentsiaal
Arvutamine	Tegevusandmete korrutamine heitekoefitsiendiga, mis hõlmab globaalse soojendamise potentsiaali.	Tegevusandmed Heitekoefitsiendid

⁽²⁾ Kasvuhoonegaaside protokoll. GHG Protocol Corporate Accounting and Reporting Standard – Revised Edition (Kasvuhoonegaaside protokollis ettevõtjate arvestus- ja aruandlusstandard – muudetud väljaanne). Maailma Loodusvarade Instituut ja maailma kestliku arengu ärinõukogu.

37. Tabelis eespool on kasutatud järgimisi mõisteid:
- tegevusandmed, mis üldjuhul vastab tarbitud kütuse kogusele. Seda võidakse väljendada energiaühikuna (nt MWh), mahuna (nt m³ või l) või massina (nt tonn või kg). Ettevõtja saab need teada, kontrollides kütuse ostukviitungeid või kommunaalteenuste arveid;
 - globaalse soojendamise potentsiaal, millega määratakse kindlaks konkreetse KHG **mõju** kliimale, võrreldes süsinikdioksiidi samaväärse kogusega, ning
 - heitekoefitsiendid, millega määratakse kindlaks, kui palju kasvuhoonegaase tekib tegevuse ühe ühiku kohta. Heitekoefitsientide puhul võetakse sageli arvesse KHG globaalse soojendamise potentsiaali, millisel juhul ei pea ettevõtja ise seda arvesse võtma.
38. Allpool esitatud tabelis on mitteammendav loetelu allikatest, kus ettevõtjad saavad kergesti kontrollida nii heitekoefitsiente kui ka globaalse soojendamise potentsiaali. Ettevõtjad võivad samuti kasutada autoriteetseid riiklikke allikaid, mis on nende olukorra jaoks sobilikumad.

Heitekoefitsiendid	ADEME – Base Empreinte® IPCC – Emissions Factor Database (Heitekoefitsientide andmebaas) IPCC – Guidelines for National Greenhouse Gas Inventories (Kasvuhoonegaaside riiklike inventuuride suunised) Päritolutunnistusi väljaandvate asutuste ühendus (AIB) – Residual Mix Grid Emission Factors (Segajäägi võrgu heitekoefitsiendid) Teadusuuringute Ühiskeskus (JRC) – Historical GHG emissions factor for electricity consumption (Elektritarbimise varasemate kasvuhoonegaaside heitkoguste koefitsient) Rahvusvaheline Energiaagentuur – Annual GHG emission factors for World countries from electricity and heat generation (Maailma riikide elektri ja soojuse tootmise igaaastased kasvuhoonegaaside heitekoefitsiendid) (tasuline andmekomplekt)
Globaalse soojendamise potentsiaal	IPCC – Global Warming Potential (Globaalse soojendamise potentsiaal)

39. Ettevõtjatel on samuti võimalik leida rohkem suuniseid ja vahendeid selle kohta, kuidas tegutseda ja kuidas anda aru oma KHG heitkogustest ja kliimamõjust, külastades VKEd kliimakeskuse veebisaiti.

Mõjuala 1 heite arvutamise näide

40. Ettevõtte a põletab tööstuslikus katlas kütteõli nr 4. Ettevõtte jälgib raamatupidamisarvestuse jaoks kulusid ning KHG aruandluse jaoks oma kütusearvetel märgitud mahte (m³). Ta teeb arvete põhjal kindlaks aasta jooksul ostetud kütteõli mahu ja jälgib lisaks kütteõli varusid aasta esimesel kalendripäeval. 2023. aastal ostis ta 100 m³ kütteõli. Tema aruannete kohaselt oli tal 1. jaanuaril 2023 mahutites 2,5 m³ kütteõli ja 1. jaanuaril 2024 oli õli 1 m³. Seega teeb ta (ostude ja varude mõõtmise abil) kindlaks, et 2023. aastal tarbis ta 101,5 m³ kütteõli.
41. Ta teeb IPCC heitekoefitsientide loetelu (tabel 2.3, lk 2.18) põhjal kindlaks, et heitekoefitsient on diisliõli ja jääkõli segu (50/50) puhul 75,75 t CO₂/TJ, ning kasutades avalikku energiastatistikat, selgitab välja, et selle kütuse alumine kütteväärtus on 0,03921 TJ/m³. Kuna CO₂ globaalse soojendamise potentsiaal on üks, on selle konkreetse mõjuala 1 allika CO₂ heide:

$$101,5 \text{ m}^3 * 0,03921 \text{ TJ/m}^3 * 75,75 \text{ t CO}_2/\text{TJ} * 1 = 301,5 \text{ t CO}_2$$

42. Täielikkuse huvides arvutatakse selle näite puhul ka CH₄ ja N₂O heitkogused. IPCC heitekoefitsientide loetelust on näha, et need on vastavalt 3 kg CH₄/TJ ja 0,6 kg N₂O/TJ ning heitkogused on seega:

$$\text{CH}_4 \text{ heitkogus} = 101,5 \text{ m}^3 * 0,03921 \text{ TJ/m}^3 * 3 \text{ kg CO}_2/\text{TJ} * 29,8 = 0,36 \text{ tCO}_2\text{e}$$

$$\text{N}_2\text{O heitkogus} = 101,5 \text{ m}^3 * 0,03921 \text{ TJ/m}^3 * 0,6 \text{ kg CO}_2/\text{TJ} * 273 = 0,65 \text{ tCO}_2\text{e}$$

43. Nagu on märgitud, lisavad CH₄ ja N₂O heitkogused ligikaudu 1 tCO₂e CO₂ väärtusele 301,5 tCO₂, mis moodustab ligikaudu 0,3 % koguväärtusest. Seda võib käsitada lubatava aruandlusvea piires olevana ning seega oleks võinud selle jätta arvutamata ja teatamata. CH₄ ja N₂O globaalse soojendamise potentsiaal on saadud IPCC kuuenda hindamisaruande peatükist 7SM.

Mõjuala 2 heite arvutamise näide

44. Ettevõtte A kasutab Pariisis 2 000 m² suurust büroohoonet, kus ta tasub keskkütte ja jahutuse, valgustuse, arvutite ja muude kontoriseadmetena kasutatavate elektriseadmete tarbitava elektri eest. Ettevõtte on oma kommunaalteenuste arvete põhjal hinnanud, et hoone tarbis 2022. aastal 282 MWh elektrit. Kasutades Prantsusmaa 2022. aasta heitekoefitsienti 73 g CO₂eq/kWh, on ta hinnanud, et tema hoone elektritarbimise mõjuala 2 heide on

$$Heide_{KHG} = 282\,000 \text{ [kWh]} * 73 \left[\frac{\text{gCO}_2\text{ekv}}{\text{kWh}} \right] = 20.6 \text{ t CO}_2\text{ekv}$$

45. Ettevõtja võib samuti soovida esitada oma turupõhised mõjuala 2 näitajad. Turupõhise mõjuala 2 heite koefitsiendid kajastavad ettevõtja lepingupõhiseid kokkuleppeid tema energiatarnijatega. Ettevõtja elektri või soojuse tarnijad võivad esitada turupõhised heitekoefitsiendid, mida võivad toetada ka nende energiaomaduste tunnistuste ostmise või energiaostulepingud või *segajäagi heitekoefitsientide* (AIB, 2024) kasutamine.

B4 – õhu, vee ja pinnase saaste

Suunised selle kohta, millised ettevõtjad peavad saastest teatama ja millistest saasteainetest ettevõtjad peavad teatama.

46. Punktis 32 sätestatakse, et ettevõtja avalikustab oma tegevuse käigus õhku, vette ja pinnasesse paisatavate saasteainete andmed, kui sellise teabe esitamine pädevatele asutustele on juba seaduse või keskkonnajuhtimissüsteemi alusel kohustuslik. See tähendab, et ettevõtjad hindavad kõigepealt, kas nad juba esitavad kõnealust teavet kas õigusliku nõudena või vabatahtlikult. Kui ettevõtja juba teatab saasteainete heitkogused (või talt nõutakse seda õigusaktide alusel), siis esitab ettevõtja lisateabe kõnealuste heitkoguste kohta kooskõlas punkti 32 nõuetega. Kui ettevõtja siiski seda teavet veel ei esita (ja talt seda õiguslikult ei nõuta), siis peab ta lihtsalt märkima, et ta seda ei tee.
47. Üldiselt eeldatakse, et seda nõuet kohaldatakse ettevõtjate suhtes, kes on tööstuskäitise või intensiivse loomakasvatuse käitajad, mis on hõlmatud tööstus- ja loomakasvatuse direktiiviga (tööstusheidete direktiiv 2.0, s.o direktiiv (EL) 2024/1785), millega muudetakse tööstusheidete direktiivi (direktiiv 2010/75/EL). Tööstusheidete direktiivi 2.0 kohaldatakse ligikaudu 75 000 käitise suhtes Euroopas ja see hõlmab sellist tegevust nagu nimivõimsusega rohkem kui 50 MW kateldes kütuse põletamine, metallivalu valukodades, mitteraudmetallide töötlemine, lubja tootmine, keraamiliste toodete tootmine põletamise teel, taimekaitsevahendite või biotsiidide tootmine, mis tahes sigade või kodulindude kombinatsiooni kasvatamine alates 380 isendist, naha parkimine, tapamajad jne. Sellistel juhtudel peab käitis juba teatama pädevale asutusele õhku, vette ja pinnasesse paisatud saasteained ning andmed on üldsusele kättesaadavad tööstusheite portaali määramise alusel (määrus (EL) 2024/1244), millega asendatakse Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegister (määrus (EÜ) nr 166/2006). Rohkem kui ühes rajatises tegutsevad ettevõtted ei pea teatama Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistri raames oma ettevõtteüleseid konsolideeritud heitkoguseid, kuna nad teatavad need ainult rajatise tasandil. Selle standardiga nõutakse kõigi rajatiste saasteainete summaarse koguse teatamist. Samal moel ei pea ettevõtteid, kelle omandis on rajatis, aga kes seda ei käita, teatama Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistrisse, vaid peavad oma rajatise heitkoguseid kajastama kestlikkusaruandes.
48. Sama kehtib juhul, kui ettevõtja puhul on määratud kindlaks, et ta peab jälgima Euroopa saasteainete heite- ja ülekanderegistris loetletud saasteaineid ja nende kohta aru andma keskkonnajuhtimissüsteemi, näiteks keskkonnajuhtimissüsteemi (EMAS) või ISO 14001 sertifikaadi alusel. Need on põhimõtteliselt asjakohased andmed, mille ettevõtja peab oma kestlikkusaruandesse lisama.
49. Kui ettevõtjal on ainult üks rajatis või ta tegutseb ainult ühes rajatises ja kui selle saasteandmed on juba avalikult kättesaadavad, siis võib ettevõtja viidata dokumendile, kus see teave on esitatud, selle asemel, et seda uuesti esitada. Samuti, kui ettevõtja avaldab organisatsiooniülese aruande, näiteks EMASi aruande, mis sisaldab saasteandmeid, siis võib ta selle lisada viitena kestlikkusaruandesse.

50. Kestlikkusaruandes saasteainete kohta teabe esitamiseks peaks ettevõtja märkima saasteaine liigi, millest teatatakse, ning õhku, vette ja pinnasesse väljutatud koguse sobiliku massiühikuna (nt t või kg).
51. Allpool on esitatud näide, kuidas ettevõtjad võivad esitada teabe õhku, vette ja pinnasesse väljutatud heitkoguste kohta saasteaine liigi alusel.

Saasteaine	Heide (kg)	Heite keskkond (õhk, vesi, pinnas)
Nt kaadmium ja selle ühendid	10	Vesi
Saasteaine liik 2		
Saasteaine liik 3		

52. Saasteainete liikide puhul, mida tuleb võtta arvesse punkti 32 alusel teabe esitamisel, võib ettevõtja osutada järgmistele peamistele saasteainetele, mis on praegu ELi õigusega hõlmatud. Sellest hoolimata peab iga ettevõtja võtma arvesse konkreetseid saasteaineid, mis on hõlmatud nende vastavate jurisdiktsioonide õigusaktidega.
53. Peamiste õhku paisatavate saasteainete näited (direktiiv (EL) 2024/299; määrus (EL) 2024/1244; *Air pollution from key sectors (Peamiste sektorite õhusaaste)*, Euroopa Komisjon, 2024; *Sources and emissions of air pollutants in Europe (Õhusaasteainete allikad ja heitkogused Euroopas)*, Euroopa Keskkonnaamet, 2022) on: vääveloksiidid (SO_x/SO_2 – nt tootmissektori energia tootmisest ja küttest), lämmastikoksiidid (NO_x/NO_2 – nt transpordist), muud lenduvad orgaanilised ühendid kui metaan (metaanita LOÜ – nt põllumajandustegevusest), süsinikoksiid (CO – nt fossiilkütuste põletamisest), ammoniaak (NH_3 – nt väetise kasutamisest ja ladustamisest), peenosakesed (PM_{10} – nt põletamisest tootmises, transpordis ja põllumajandustegevuses), raskmetallid (Cd, Hg, Pb, As, Cr, Cu, Ni ja Zn), püsivad orgaanilised saasteained (polütsüklilised aromaatsed süsivesinikud, heksaklorobenseen, polüklooritud bifenüülid ja dioksiinid/furaanid), osoonikihti kahandavad ained (fluoroklorosüsivesinikud, osaliselt halogeenitud fluoroklorosüsivesinikud ja haloonid), must süsinik (nt energiatarbimisest) jne.
54. Erasektori õhusaasteainete heite olulised allikad (mis mõjutavad samuti väga suurel määral kogu **väärtusahelat**) on järgmised: a) elektri tootmine fossiilkütuse või biomassi põletamisest (mis võib toimuda asutuseväliselt, jaotatuna läbi riikliku võrgu ja seejärel tarbituna väärtusahela tegevuse raames); b) otsene statsionaarne fossiilkütuse või biomassi põletamine ettevõtja tegevuse või tööstusprotsessi raames või statsionaarse masina käitamine või muu tegevus, mis nõuab kütuse põletamist; c) transport (kauba-, maantee-, raudtee-, mere- ja lennutransport, maastikuautode kasutamine, näiteks põllumajanduses või ehituses); d) tööstusprotsessid (kõik muud heitkogused, mis ei tulene kütuse põletamisest ja tekivad tööstusprotsesside ajal); e) põllumajandus (loomakasvatus ja sõnnikumajandus, taimekasvatus, näiteks taimejääkide põletamine, sõnniku ja väetiste kasutamine); f) jäätmete kõrvaldamine (nt prügilasse ladestamine, põletamine või lahtine põletamine või kompostimine).
55. Allpool on näide lihtsast metoodikast ettevõtte õhusaasteainete inventuuri koostamiseks ja vastavate õhusaasteainete heitkoguste arvutamiseks. See metoodika koosneb järgmistest osadest, kui arvata välja **väärtusahela** kaardistamine kooskõlas VKEd vabatahtliku standardiga, esitatakse selle avalikustamise nõude kohane teave aruannet esitava ettevõtte tasandil: 1) väärtusahela heitallikate kindlaksmääramine, 2) heitkoguste suuruse kindlakstegemise meetodite kindlaksmääramine, 3) tegevusandmete kogumine, 4) heitekoefitsientide kindlaksmääramine ning 5) heite kvantifitseerimine. Suunises on esitatud saateallikate kaardistamine vastavalt põhisaasteainetest tulenevate heitkoguste kohta teabe arvutamise metoodikatele (tabel allpool).⁽³⁾

Saateallikad	Heitkoguste suuruse kindlaksmääramise metoodika (Suunise punkt)
Elektrienergia	Punkt 4.1
Kütuse põletamine	Punkt 4.2

⁽³⁾ SEI ja CCAC (2022). A Practical Guide for Business Air Pollutant Emission Assessment (Praktiline suunis ettevõtete õhusaasteainete heitkoguste hindamiseks). Stockholm: Keskkonnainstituut (SEI) ning kliima ja puhta õhu kaitse koalitsioon lühiajalise kliimamõjuga saaste tekitamise vähendamiseks (CCAC).

Saasteallikad	Heitkoguste suuruse kindlaksmääramise meetodika (Suunise punkt)
Transport	Punkt 4.3
Tööstusprotsessid	Punkt 4.4
Põllumajandus	Punkt 4.5
Jäätmed	Punkt 4.6

56. Allpool on näide õhusaasteaine heite arvutusmeetodikast, kui kasutatakse eespool kirjeldatud tootmismeetodit. Selles näites on M_p materjali M kogus, mida kasutatakse (või toodetakse) ettevõtte **väärtusahelas**, kasutades protsessi p (tonni, liitrit); $EF_{k,p}$ on protsessi p saasteaine k heitekoefitsient (g ühiku tootmine-1); $Em_{k,p}$ on protsessi p konkreetse saasteaine k heitkogused (g).

$$Em_{k,p} = M_p * EF_{k,p}$$

57. Näiteks keskmise suurusega šokolaaditootja, kes toodab 2022. aastal 1 750 tonni šokolaadi, kasutaks vähimisi heitekoefitsienti 2, et arvutada oma metaanita LOÜ heitkogused, mille tulemuseks oleks järgmine arvutus:

$$1\,750 \text{ tonni šokolaadi} * 2 \text{ (metaanita LOÜ heitekoefitsient)} = 3\,500 \text{ tonni metaanita LOÜ heitkogust.}$$

58. Transport võib olla veel üks oluline õhusaaste allikas tulenevalt nii ettevõtte enda tegevusest kui ka väärtusahela tasandil. Sel juhul peab üksus näiteks maanteetranspordist tuleneva konkreetse saasteaine heite hindamiseks kasutama järgmist valemit, kus $FC_{v,f}$ on sõidukitüübi v kütusetarbimine, kasutades kütust f (kg); $EF_{k,v,f}$ on saasteaine k heitekoefitsient sõidukitüübi v ja kütuse f puhul (g sõiduk-km-1); $Em_{k,v,f}$ on konkreetse saasteaine k heitkogus sõidukitüübi v ja kütuse f puhul (g);

$$Em_{k,v,f} = FC_{v,f} * EF_{k,v,f}$$

59. Näiteks diislikütust kasutav kergsõiduk, mis läbis 2022. aastal kokku 2 800 km, tekitas järgmises koguses PM_{10} heidet (PM_{10} heitekoefitsient 1,52 g/kg):

$$2\,800 \text{ km} * 1,52 = 4\,256 \text{ grammi } PM_{10} \text{ heitkogust.}$$

60. Kütuse põletamine on täiendav oluline õhku eralduva heite allikas. Sel juhul võib valem olla näiteks järgmine, kus FC_n on allika kategoorias tarbitud kütus n (Gj), EF_k on selle saasteaine k heitekoefitsient (g/Gj) ja Em_k on konkreetse saasteaine k heitkogus (g).

$$Em_k = FC_n * EF_k$$

61. Näiteks 2020. aastal 3 000 000 grammi kütust tarbinud ettevõtte SO_2 heitekoefitsient on 0,67, mille tulemuseks on:

$$3\,000\,000 * 0,67 = 2\,010\,000 \text{ grammi } SO_2 \text{ heitkogust kütuse põletamisest 2020. aastal.}$$

62. Peamiste saasteainete vetteheite näited (määrus (EL) 2024/1244; direktiiv 2000/60/EÜ; direktiiv 2006/118/EÜ; direktiiv 91/676/EÜ; direktiiv 2010/75/EL ning muutmisdirektiiv (EL) 2024/1785; *Industrial pollutant releases to water in Europe* (Tööstuslike saasteainete vette heitmine Euroopas), EEA, 2024) on: lämmastik (N), fosfor (P), raskmetallid (Cd, Hg, Pb ning As, Cr, Cu, Ni ja Zn), püsivad orgaanilised saasteained ja pestitsiidid; benseeni, tolueni, etüülbenseeni ja ksüleenide summa ning muud lenduvad orgaanilised ühendid, hapnikurežiimile ebasoodsat mõju avaldavad ained (mõõdetuna selliste parameetrite alusel nagu biokeemiline hapnikutarve, keemiline hapnikutarve jne), orgaanilise süsiniku kogusisaldus jne.

63. Pestitsiidid ja toitained (nt N ja P) võivad vabaneda põllumajandustegevuse tulemusena (*Main sources of water pollution (Peamised veesaaste allikad)*, EEA, 2023; *Introduction to Freshwater Quality Monitoring and Assessment – Technical Guidance Document (Magevee kvaliteedi seire ja hindamise sissejuhatus – tehniline suunisdokument)*, UNEP, 2023) (nt sõnniku või mineraalväetise lisamine). Raskmetallide sisaldus võib suureneka kaevandamise ja reovee väljutamise tulemusena. Orgaanilise süsiniku kogusisaldus on vee orgaanilise ainega saastumise üldnäitaja, mis väljendab elusmaterjali olemasolu näiteks reovees, aga ka pinna- ja põhjavees (üldjuhul kontsentratsioonitasemega vastavalt alla 10 mg^l⁻¹ ja 2 mg^l⁻¹). Keemiline hapnikutarve tähistab tööstusliku heitvee või reovee olemasolu ja selle väärtused jäävas saastamata vees üldjuhul alla 20 mg^l⁻¹ ning jõuavad tööstuslikus reovees kuni väärtuseni 60 000 mg^l⁻¹. Biokeemilist hapnikutarvet kasutatakse üldjuhul pinnavee orgaanilise ainega saastatuse ja reoveepuhastuse tõhususe kindlaksmääramiseks ning selle väärtus on saastamata vees üldjuhul ligikaudu 2 mg^l⁻¹ ning saastatud vees 10 mg^l⁻¹ või rohkem. Lenduvad orgaanilised ühendid võivad vabaneda saasteainete vette sattumise korral.
64. Vetteheite mõõtmiseks kasutatava meetodika puhul soovib EEA (*Calculating emissions to water – a simplified method (Vetteheite arvutamine – lihtsustatud meetod)* (Euroopa maismaa-, ranniku- ja merevee teemakeskuse aruanne 3/2022)) lihtsat hindamismeetodit, mis on sarnane eespool märgitud õhu saasteainete puhul kasutatavale. Valemis allpool on ARA tegevuse intensiivsus (mis valitakse lähtuvalt konkreetsest tegevusest või protsessist; nt vt Mp õhku heite arvutuses eespool); EF_{p,a} on tegevuse a saasteaine p heitekoefitsient ning Heide_{p,a} on tegevuse a konkreetse saasteaine p heide.

$$\text{Heide}_{p,a} = \text{AR}_a * \text{EF}_{p,a}$$

65. Peamiste pinnasesse suunatud saasteainete näited (määrus (EL) 2024/1244, direktiiv 86/278/EMÜ) on: N, P, raskmetallid (nt reoveesetete kasutamine); benseeni, tolueeni, etüülbenseeni ja ksüleen (BTX) summa ning muud lenduvad orgaanilised ühendid, püsivad orgaanilised saasteained ja pestitsiidid.
66. Üldiselt on erasektori pinnase saastamise allikad peamiselt tööstusprotsesside (nt kemikaalide ja energia tootmine ning tekstiilitootmine) saadused või kõrvalsaadused, naftasaaduste lekked, kariloomad ja põllumajandustegevus (nt puhastamata reoveega niisutamine ja kodulinnukasvatus), reovee tootmine ja puhastamine, metallide ja mineraalide tootmine ja töötlemine ning transport (*Global assessment of soil pollution: Report (Pinnase saastamise üleilmne hindamine: aruanne)*, FAO, 2021).
67. On koostatud mitu riiklikku juhendit, et toetada ettevõtteid nende õhku, vette ja pinnasesse paisatava heite arvutamisel, näiteks Austraalias (*Emission Estimation Technique Manual for Soft Drink Manufacture, National Pollution Inventory (Karastusjookide tootmise heite hindamismeetodi juhend, riiklik saasteinventuur)*) ja Lõuna-Aafrikas (*A Guide to Reporting and Estimating Emissions for the IPWIS (Juhend heitkoguste aruandluse ja hindamise kohta integreeritud saasteainete ja jäätmete infosüsteemi kandmiseks)*) pakutakse ettevõtjatele mitut hindamisvarianti, mille hulgas nad saavad teha oma võimalustele vastava valiku: otsemõõtmine (nt proovivõtt, pidev järelevalvesüsteem), massibilanss, insenertehnilised arvutused, heitekoefitsiendid (sama valem kui eespool õhku- ja vetteheite puhul) jne. Üldine lähenemisviis kõnealuse heite arvutamisele on järgmine: 1) teha kindlaks heitkoguste allikad rajatistes (põletamine, tootmine, lahusti aurustumine, ladustamine, kontrollimatu heide), 2) teha teave kättesaadavaks, 3) märkida hindamismeetodite loetelus kõige sobilikum meetod konkreetse hinnatava protsessi jaoks, kättesaadav teave ja mõõtmisvahendid, mida on võimalik kasutada vajalike andmete hankimiseks, 4) koguda iga meetodi jaoks nõutavad andmed ning 5) arvutada heitkogused. Juhendites on esitatud mitu valemit ja näidet iga heitkoguste arvutamise meetodi kohta.
68. Õhusaasteainete heitekoefitsientide loetelu on esitatud Euroopa Keskkonnaameti spetsiaalsel veebisaidil. Kuigi heitekoefitsiente kasutatakse üldjuhul õhusaaste puhul, tegi Maailma Terviseorganisatsioon mõned neist kättesaadavaks seoses heitega pinnavette ja maismaal kõrvaldamise konkreetsete protsessidega. Lisaks sellele on võimalik kontrollida püsivate orgaaniliste saasteainete heitekoefitsiente dokumendist *Toolkit for Identification and Quantification of Releases of Dioxins, Furans and Other Unintentional POPs (Dioksiinide, furaanide ja muude soovimatult eraldunud püsivate orgaaniliste saasteainete tuvastamise ja kvantifitseerimise vahend)*.
69. Tuleb märkida, et punkti 32 nõudeid kohaldatakse ainult konkreetsetes sektorites tegutsevate VKEde suhtes. Teenuseid osutavad ettevõtjad (nt kes tegutsevad koostööpõhistes või ühisrajatistes või teevad kaugtööd) ei ole näiteks üldjuhul selle avalikustamisega hõlmatud. Samas tootmistegevust (näiteks kemikaalide tootmine) ellu viivatele ettevõtjatele on üldjuhul iseloomulik saastusega seotud **mõju** ja seega eeldatakse, et nad avaldavad selle kohta teave. Tabelis allpool (mis põhineb EMASi kasutusjuhendil) on esitatud sektoripõhise mõju näited, sh bürooteenuste puhul, mille saasteainetega seotud aspektid ei pruugi olla märkimisväärsed.

Tegevus	Keskkonnaaspekt	Keskkonnamõju
Transport	— kasutatud masinaõlid, kütusekulu — sõidukite heitkogused — rehvide kulumine (peen tolm)	— pinnase-, vee- ja õhusaaste — kasvuhooneefekt, müra
Ehitus	— esmase tooraine (ressursi) kasutamine — ehitusmasinate tekitatavad õhku eralduvad saasteained, müra, vibratsioon jne — maakasutus	— tooraine kättesaadavus — mürareostus, pinnase-, vee- ja õhusaaste — pinnataimestiku hävitamine — elurikkuse vähenemine
Kontoriteenused	— materjalide (nt paberi ja tooneri) kasutamine — elektrenergia tarbimine (mis toob kaasa kaudse CO₂ heite)	— segaolmejäätmete teke — kasvuhooneefekt
Keemiatööstus	— esmase tooraine (ressursi) kasutamine — reovesi — lenduvate orgaaniliste ühendite heide — osoonikihti kahandavate ainete heide	— tooraine kättesaadavus — veesaaste — osooni fotokeemiline teke — osoonikihi hävitamine

B5 – elurikkus

Suunised selle kohta, kuidas teha kindlaks tegevuskohti elurikkuse seisukohast tundlikel aladel või nende lähedal

70. Punktis 33 on märgitud, et ettevõtja peab avalikustama oma **tegevuskohad**, mis asuvad **elurikkuse seisukohast tundlikel aladel** või nende **lähedal**. Elurikkuse seisukohast tundlikud alad on sellisena määratletud Euroopa või rahvusvahelise tasandi looduskaitset käsitlevates eriõigusaktides. Need hõlmavad alasid, mis kuuluvad kaitsealade Natura 2000 võrgustikku, UNESCO maailmapärandi alasid ja võtmetähtsusega elurikkaid alasid ning muid kaitsealasid, mis on määratud kindlaks valitsusasutuste erikaitset vajavatena (nt metsakaitsealad või valgalapiirkondades asuvad alad).
71. Ettevõtja võib kaitsealade ja **elurikkuse seisukohast tundlike alade** kindlakstegemiseks kontrollida selliseid andmebaase nagu *World Database on Protected Areas* (maailma kaitsealade andmebaas) (WDPA) (üleilmne andmebaas, mis aitab teha kindlaks mere- ja maismaakaitsealasid), *World Database on Key Biodiversity Areas* (oluliste elurikkuse alade maailma andmebaas) ning IUCNi ohustatud liikide punane raamat. Ettevõtja võib kasutada selliseid vahendeid nagu integreeritud elurikkuse hindamise vahend (IBAT).
72. Jaotise B5 „Elurikkus“ kontekstis osutab sõna „**lähedal**“ alale, mis (osaliselt) kattub või külgneb **elurikkuse seisukohast tundliku alaga**.
73. Tabelis allpool on näidatud, kuidas saab esitada teavet **elurikkuse seisukohast tundlikel aladel** või nende lähedal paiknevate **tegevuskohtade** kohta.

Asukoht	Ala (hektarit)	Elurikkuse seisukohast tundlik ala	Täpsustus (asub elurikkuse seisukohast tundlikul alal või selle lähedal)
Riik – tegevuskoha nimi 1			
Riik – tegevuskoha nimi 2			
Riik – tegevuskoha nimi 3			
...			

Suunised **maakasutuse** arvutamise ja teatamise kohta

74. **Vettpidava materjaliga kaetud ala** on ala, mille algne pinnas on kaetud (nt maanteed, hooned, parklad), mille tõttu ei saa vesi seda läbida ja mis sellest tulenevalt **mõjutab** keskkonda.
75. Roheala ehk **looduskaitse suunitlusega ala** on piirkond, mis on eelkõige ette nähtud looduskeskkonna kaitsmiseks või taastamiseks. Looduskaitse suunitlusega alad / rohealad võivad asuda organisatsiooni **tegevuskohas** ja hõlmata katuseid, fassaade, äravoolukohti või muid elemente, mis on kavandatud ja kohandatud elurikkuse soodustamiseks või mida hallatakse sel eesmärgil. Looduskaitse suunitlusega alad võivad asuda ka väljaspool organisatsiooni tegevuskohta, tingimusel et asjaomane ala kuulub organisatsioonile või et organisatsioon haldab seda ning selle peamine eesmärk on elurikkuse soodustamine.
76. Järgmises tabelis on näidatud, kuidas saab esitada **maakasutust** käsitleva teabe (EMAS, 2023).

Maakasutuse liik	Ala (hektarit või m ²)
Vettpidava materjaliga kaetud ala suurus kokku	
Looduskaitse suunitlusega alad tegevuskohas kokku	
Looduskaitse suunitlusega alad väljaspool tegevuskohta kokku	
Kogu maakasutus	

B6 – vesi

Suunised selle kohta, kuidas arvutada veevõttu ja vee tarbimist ning sellest teatada

77. **Veevõtt** käsitleb vee kogust, mille ettevõtja toob aruandeperioodil oma organisatsiooni piiridesse mis tahes allikast. Enamiku ettevõtjate puhul on see vee kogus, mis hangitakse avalikust veevarustusvõrgust, nagu on märgitud kommunaalteenuste arvetel. Kuid kui see on kohaldatav, siis hõlmab veevõtt ka muudest allikatest, näiteks enda kaevude abil põhjaveest, jõgedest või järvedest hangitud või teistelt ettevõtjatelt saadud vett. Põllumajanduse valdkonnas tegutsevate ettevõtjate puhul hõlmaks veevõtt konkreetsel juhul ettevõtja otseselt kogutud ja säilitatud vihmavett.
78. **Veevõtu** andmete hankimiseks võib kasutada vooluhulgamõõturite näite või veearveid ning enamiku ettevõtjate puhul on veevõtt vee kogus, mis hangitakse avalikust veevarustusvõrgust, nagu on märgitud kommunaalteenuste arvetel. Juhul kui otsemõõtmine ei ole otstarbekas või seda ei peeta piisavaks ning seda tuleb seega täiendada, võib veevõtu andmeid hinnata näiteks arvutusmodelite ja tööstusstandardite põhjal.
79. Näiteks ühisbüroo või ühiste tööruumide puhul on üks **veevõtu** arvutamise meetod teha veearve alusel kindlaks hoone summaarne veevõtt ning arvutada seejärel veevõtt **töötaja** kohta järgmise valemi alusel:

veevõtt töötaja kohta päevas (L) = aastane veevõtt (L) / (kogu ühiskasutuses hoone töötajate arv x tööpäevade arv).

Ettevõtja saaks seejärel korrutada veevõtu töötaja kohta oma töötajate arvu ja nende aruandeaastal töötatud päevade arvuga, et saada andmepunkti jaoks nõutud lõplik arv.

Selle valemi kohaldamise näide, kasutades arvulisi näitajaid, on järgmine: ühiste tööruumide veearvel põhinev aastane veevõtt on 1 296 m³ (mis vastab 1 296 000 liitrile) ning neis tööruumides töötab koos erinevate ettevõtete 100 töötajat aastas eeldatavasti 240 päeva. Eeldus keskmise töötatud päevade arvu kohta võib põhineda näiteks riiklikul statistikal. Sellisel juhul oleks päevane veevõtt töötaja kohta järgmine:

$$\text{päevane veevõtt töötaja kohta} = 1\,296\,000\text{ l} / (100 \times 240) = 54\text{ l}.$$

80. Eeldades, et aruannet esitaval ettevõtjal on 25 **töötajat** ja nad kasutavad ühiseid tööruume 220 päeval aastas, oleks ettevõtja aastane **veevõtt** ühiskasutatavas ruumis töötaja kohta tarbitud vee kogus, korrutatuna töötajate arvu ja töötatud päevade arvuga, seega $54\text{ L} \times 25 \times 220 = 297\,000\text{ l}$ (mis vastab 297 m³-le).
81. See arvutus võib olla kasulik, kui on võimalik pääseda ligi ühiskasutuses hoone veearvele. Sellel lihtsal arvutusmeetodil on mõned piirangud, kuna selle puhul ei võeta näiteks arvesse hoone eri osade veekasutuse erinevusi (nt seitsmekorruselisel hoonel võib olla kuus korrust bürooruume ja üks korrus söökla või restoraniga), mida ettevõtja saaks ületada, kui tal on juurdepääs lisaandmetele, täpsustades eespool näitena esitatud lihtsat arvutust.
82. Alternatiivne viis **veevõtu** andmete saamiseks ühisbüroode puhul, kui veearvet ei ole võimalik hankida, oleks arvutada see veevooluhulga andmete ja ruumide täituvuse andmete abil. Üks võimalik valem oleks järgmine:

$$\text{kogu veevõtt} = \Sigma(\text{vooluhulk} \times \text{kasutajate arv päevas} \times \text{päevade arv aastas} \times \text{hõivatus}),$$

kus:

- (a) iga seadme vooluhulga saab näiteks teha kindlaks projektidokumentidest või seadmete märgistelt või neid on võimalik hinnata üldsusele kättesaadavate andmete keskmise alusel, kui täpsem teave ei ole kättesaadav,
 - (b) kasutajate keskmist arvu päevas saab hinnata üldsusele kättesaadavate keskmiste näitajate alusel,
 - (c) „päevade arv“ tähistab aruannet esitava ettevõtja tegevuspäevade arvu aastas,
 - (d) „hõivatus“ tähistab bürood kasutava ettevõtja **töötajate** arvu, mis arvutatakse sageli täistööaja ekvivalendina, ning
 - (e) sümbol Σ tähistab seda, et iga seadme arvutused tuleb summeerida ühisbüroos tegutseva aruannet esitava ettevõtja kogu veevõtu saamiseks.
83. Täiendav allikas ühisbüroodes tegutsevate ettevõtjate **veevõtu** aruandluse toetamiseks on JRC raamistiku *Level(s) näitaja 3.1 (JRC Level(s) indicator 3.1: Use stage water consumption user manual)* ning samuti täiendavad seotud dokumendid ja arvutuslehed (vt PG Section Documents | Product Bureau (europa.eu)). Lisaks sellele võib ettevõtja kontrollida EMASi avaliku halduse sektori viitedokumenti ja EMASi ehitussektori viitedokumenti ning samuti reitingusüsteeme ja sertifikaate, mille metoodika võib sisaldada kasulikku teavet selle kohta, kuidas täiustada büroodes ja ühisruumides veevõtu arvutamist.
84. Esitatud näited ühisbüroodes **veevõtu** andmete saamiseks võivad üle võtta ja neid võivad kasutada eri sektorites tegutsevad ettevõtjad, tehes ettevõtja tegutsemissektori ja konkreetse olukorra jaoks vajalikud kohandused. VKEd e ning veevõtu sektoripõhise metoodika ja näitajate ning samuti tööstuse standardite ja võrdlusaluste puhul saab kasutada EMASi *easy-t väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele* ning EMASi sektoripõhiseid viitedokumente.
85. **Veetarbimine** on ettevõtja piiridesse võetud vee hulk, mida ei suunata või mida ei ole kavas suunata tagasi veekeskkonda või kolmandale isikule. See on üldjuhul seotud aurustunud veega, nt soojusenergia protsessides, nagu kuivatamine või energiatootmine, toodetesse lisatud veega, nt toiduainete tootmisel, või niisutamiseks kasutatava veega, näiteks põllumajanduses või ettevõtte objektil kastmiseks.

86. Veeheide tähendab näiteks veekogust, mis on juhitud otse vastuvõtvatesse veekogudesse, nagu järved või jõed, üldkasutatavasse kanalisatsiooni või muudele ettevõtetele vee kaskaadkasutuseks. Seda võib mõista ettevõtja vee väljundina.

87. **Veetarbimise** saab seega arvutada järgmiselt:

$$\text{veetarbimine} = \text{vee sisend} - \text{vee väljund}$$

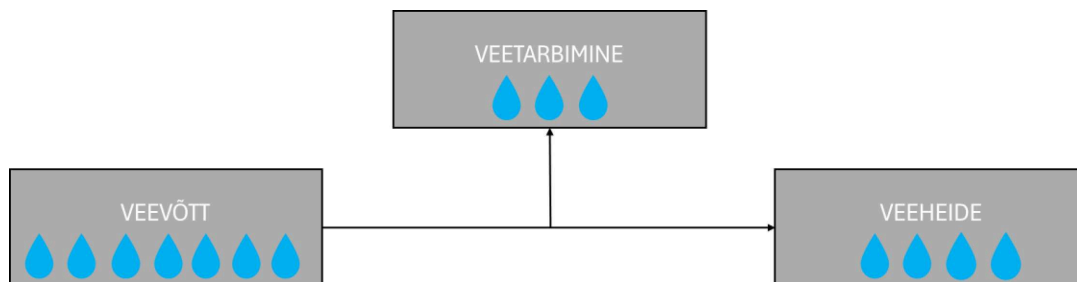
Teisisõnu:

$$\text{veetarbimine} = (\text{veevõtt}) - \text{veeheide}$$

Ainult avalikust veevõrgust vett võtvate ja seda kanalisatsiooni väljutavate ettevõtjate veetarbimine on nullilähedane ja selle võib seega aruandest välja jätta.

Laiemalt on veetarbimise avalikustamise nõude kohaldatavus seotud juba õigusaktidega nõutava teabega, juba esitatava teabega ja/või teabega, mis on sektori jaoks asjakohane.

88. **Veevõtu, veetarbimise** ja veeheite vahelise suhte skeem on esitatud joonisel allpool.

89. Ettevõtja võib esitada täiendavat teavet oma **veevõtu** või -tarbimise selgitamiseks. Näiteks võib ettevõtja esile tuua, et vihmavett kogutakse ja seda kasutatakse kraanivee asemel või vesi suunatakse teistele osalistele kaskaadkasutuseks.

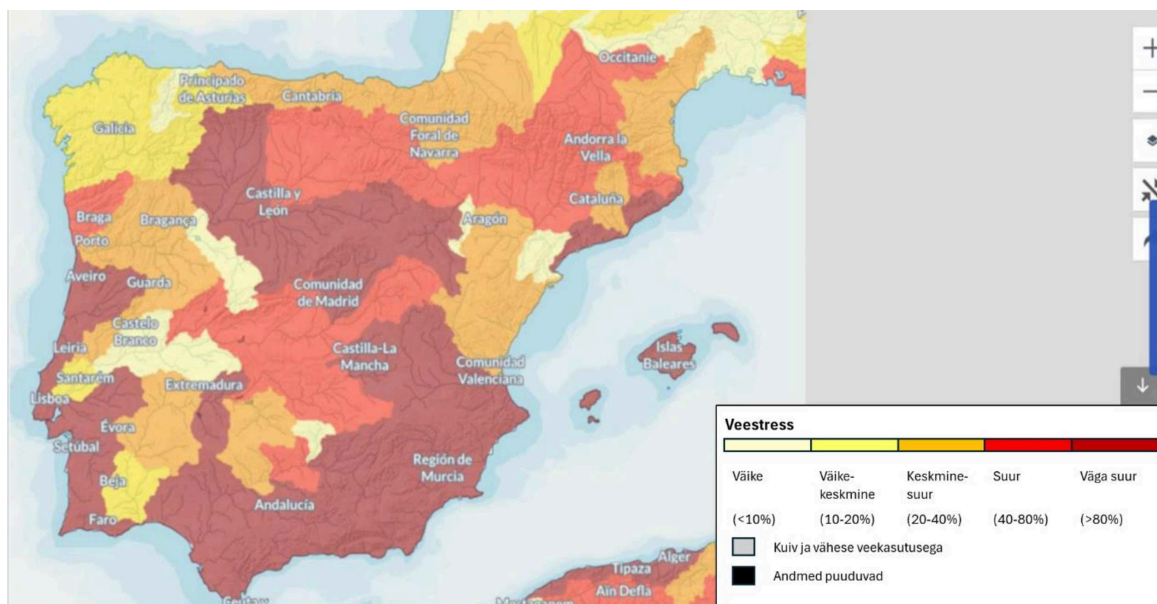
90. Allpool on esitatud näide, kuidas ettevõtjad võivad esitada kvantitatiivse teabe oma veevõtu, -heite ja -tarbimise kohta **tegevuskohtade** põhisel.

	Veevõtt Nt m ³	Veetarbimine Nt m ³ (kui see on kohaldatav)
Kõik tegevuskohad		
Tegevuskohad veestressiga aladel		

Suunised selle kindlaksmääramiseks, kas ettevõtja **tegutseb suure veestressiga alal**

91. Ettevõtja võib konsulteerida oma tegevuskoh(t)a(de) kohalike (nt riiklike või piirkondlike) veeametitega, et hinnata konkreetse(te) asukoh(t)a(de) veeressursse, sh teha kindlaks suure veestressiga alad. Ettevõtja võib samuti tutvuda üldsusele kättesaadavate ja tasuta vahenditega, mis kaardistavad veenappust kõikjal maailmas. Üks selline vahend on *Maailma Loodusvarade Instituudi veeohu atlas „Aqueduct“* (WRI's *Aqueduct Water Risk Atlas*), milles on esitatud veestressi näitaja („veestressi võrdlusnäitaja“, mis mõõdab kogu veenõudluse ja olemasolevate taastuvate pinna- ja põhjaveevarude suhet) interaktiivne kaart alamvesikonna tasandil. Selle vahendi abil saavad ettevõtjad tutvuda eri vesikondade veestressi tasemega kogu maailmas. Veestressi võrdlusnäitajad üle 40 % tähistavad suure veestressiga alasid.

92. Näitena on kaardil allpool esitatud peamised Pürenee poolsaare vesikonnad ja nende veestressi liigitus Maailma Loodusvarade Instituudi (WRI) veeohu atlase vahendi „Aqueduct“ põhjal.

Sellel joonisel on esitatud mitu Pürenee poolsaare vesikonda ja nende veestressi liigitus. Enamik poolsaare lõunaosast asub suure veestressiga alas, v.a Guadiana vesikond (kollane). Seega kui ettevõtja tegutseb Guadalquiviri vesikonnas (nt Andaluusia piirkonnas, millel on märkimisväärne suure veestressi tase), peaks ettevõtja esitama eraldi oma **veetarbimise** andmed selle piirkonna/vesikonna kohta. Aga kui ta tegutseb Guadiana vesikonna lõunaosas (kus veestress on väike), siis ei ole vaja selle piirkonna/vesikonna veetarbimise andmeid eraldi esitada.

93. Muud võimalikud vahendid, mida ettevõtjad võivad kasutada, et määrata kindlaks oma asukoht veestressiga alas, on Euroopa Keskonnaameti (EEA) esitatud staatiline kaart (ja sellega seotud andmestik) *Water Exploitation Index plus (WEI+) for summer and Urban Morphological Zones (UMZ)* (Suvised veekasutuse ja linna morfoloogiliste vööndite veekasutuse indeks pluss) ning interaktiivne kaart *Water exploitation index plus (WEI+) for river basin districts (1990–2015)* (Vesikondade veekasutuse indeks pluss (1990–2015)), milles mõlemas on esitatud veestressi näitaja veekasutuse indeks pluss, mis mõõdab kogu **veetarbimist** protsendina taastuvatest mageveeresurssidest alamvesikonna tasandil. Veekasutuse indeks plussi väärtused alates 40 %st tähistavad üldjuhul suure veestressiga olukordi. Tasub rõhutada, et Maailma Loodusvarade Instituudi (WRI) veeohu atlase vahendi „Aqueduct“ veestressi võrdlusnäitaja põhineb veenõudlusel ja EEA veestressi näitaja veekasutuse indeks pluss põhineb veetarbimisel.

B7 – ressursikasutus, ringmajandus ja jäätmekäitlus

Suunised ringmajanduse põhimõtete kohta

94. Kui ettevõtjad avaldavad teavet oma toodete, materjalikasutuse ja jäätmekäitluse kohta, siis võivad nad esitada teabe, mis käsitleb **ringmajanduse põhimõtteid**. Ringmajanduse põhimõtted on esitatud punktides allpool. Peamised ringmajanduse põhimõtted on esitatud allpool ja Euroopa Komisjoni seisukohast peamised põhimõtted on *kaldkirjas*.

Kõrvaldada jäätmed ja saastus – see on võimalik *kasutatavuse, korduskasutatavuse, parandatavuse, demonteerimise ja taastootmise* tasandil protsessi täiendamise ja projekteerimiskaalutluste abil.

Võtta tooteid ja materjale ringlusse (nende kõrgeima väärtusega) – *korduskasutatavus ja ringlussevõtt* on tooteringluse jaoks määrava tähtsusega, aga nende mõju on suurem, kui ringluspõhisust võetakse konkreetselt arvesse projekteerimise etapis selliste aspektide puhul nagu kasutatavus, korduskasutatavus, parandatavus, taastootmine ja demonteerimine. Samuti võidakse kaaluda tegureid nagu biomaterjali kasutamine ja selle *ringlussevõtt bioloogilise tsükli kaudu*, kasutades näiteks põllumajanduses plasti asemel biolagunevat põllukultuuride kattematerjali.

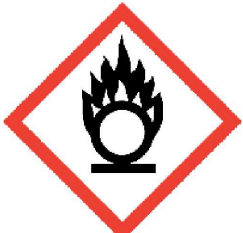
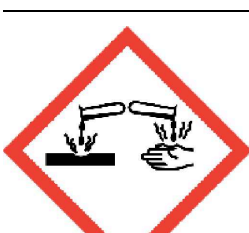
Taastada loodust – inimtegevuse käigus tuleks alati, kui see on võimalik, taastada loodust või olulised ökoloogilised funktsioonid (s.o äravool, elupaikade tagamine, termoregulatsioon jne), mis võivad olla kadunud varasema inimtegevuse tulemusena.

Suunised üldise jäätmetekke ning ringlussevõttu ja korduskasutusse suunatud jäätmete kohta

95. Punkti 38 nõudeid ei pea täitma ettevõtjad, kes toodavad ainult olmejäätmeid. Sellisel juhul märgib ettevõtja üksnes, et ta toodab seda liiki jäätmeid.
96. Punkti 38 alapunkti a kohaselt **ohtlikest jäätmetest** teatades peab ettevõtja täitma **radioaktiivsete jäätmete** nõudeid, mis on esitatud jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamise määruse (*) I lisa tabeli 1 näitajas nr 9. Jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamise määruse see näitaja (radioaktiivsete ja **ohtlike jäätmete** (tonnides) suhe) on võimalik arvutada, kasutades nimetajat ja lugejat, mille ettevõtja esitab punkti 38 alapunkti a kohaselt teabe esitamisel.
97. VKEd peavad avaldama teabe ohtlike ja **radioaktiivsete jäätmete** kohta, kui nende tegevuse käigus tekivad sellised jäätmed. Kohaldatavus oleneb ohtlike või radioaktiivsete materjalide olemasolust äriprotsessides.
98. Ettevõtjatel on soovitatav oma **ohtlike jäätmete** liigitamisel kasutada *Euroopa jäätmeloendit* (komisjoni 18. detsembri 2014. aasta otsus, millega muudetakse jäätmenimistut käsitlevat otsust 2000/532/EÜ vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2008/98/EÜ), milles on esitatud jäätmeliikide klassifikatsioon. Mis tahes jäätmed, mis on tähistatud tärniga (*), on liigitatud Euroopa jäätmeloendis ohtlike jäätmetena, üldjuhul viitega „sisaldab ohtlikke aineid“. Näiteks:
 - (a) meditsiinisektor: saastatud teravad objektid nagu meditsiinis kasutatavad nõelad ja süstlad („Jäätmed, mida peab nakkuse vältimiseks koguma ja kõrvaldama erinõuete kohaselt“, Euroopa jäätmeloendi kood 18 01 03*), tsütotoksilised ja tsütostaatilised ravimid (Euroopa jäätmeloendi kood 18 01 08*), kasutatud radiofarmatseutilised preparaadid ja teatavad diagnostikaseadmed, mis sisaldavad radioaktiivseid materjale;
 - (b) tootmisektor: ohtlikuna liigitatud kasutatud määrdeained ja õlid (Euroopa jäätmeloendi kood 13 02 05*);
 - (c) ehitussektor: asbesti sisaldavad materjalid (Euroopa jäätmeloendi kood 17 09 03*), ohtlikke aineid sisaldavad pinnas ja kivid (Euroopa jäätmeloendi kood 17 05 03*);
 - (d) patareid ja akud: pliiakud (16 06 01*), Ni-Cd-patareid ja -akud (16 06 02*), elavhõbedat sisaldavad patareid (16 06 03*).
99. Samuti peetakse jäätmeid ohtlikuks juhul, kui neil on üks või rohkem jäätmete raamdirektiivi (direktiiv 2008/98/EÜ) II lisas loetletud ohtlikest omadustest. Viitamise lihtsuse huvides on need esitatud allpool koos vastavate piktogrammidega, et oleks hõlpsam kindlaks teha ohtlikke omadusi, nagu süttivus, mürgisus ja söövitavus, mille tõttu jäätmed võidakse liigitada ohtlikuna.
100. **Radioaktiivsetel jäätmetel** on samuti või võivad olla ohtlikud omadused, mis muudavad need tervikuna ohtlikuks, nimelt kantserogeensus, mutageensus või reproduktiivtoksilisus. Radioaktiivsete ainete suhtes kohaldatakse ELis siiski eraldiseisvaid õigusakte (nõukogu direktiiv 2011/70/Euratom). Ettevõtted, kes kasutavad radioaktiivseid materjale, mis võivad tekitada ELi õigusaktidega reguleeritud radioaktiivseid jäätmeid, peaksid olema sellest teadlikud. Radioaktiivsed jäätmed tuleks teha kindlaks lähtuvalt radionukliidide olemasolust õigusaktidega lubatud piiridest suuremas koguses.
101. **Radioaktiivsed jäätmed** võivad sisalduda mitmesugustes objektides, nagu meditsiini-, teadus- ja tööstusseadmed, suitsuandurid või setted.

(*) Komisjoni 6. aprilli 2022. aasta delegeeritud määrus (EL) 2022/1288, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) 2019/2088 seoses regulatiivsete tehniliste standarditega, millega määratakse kindlaks põhimõttega „ei kahjusta oluliselt“ seotud teabe sisu ja esitamise üksikasjad, kestlikkuse näitajate ja kestlikkusele avalduva negatiivse mõjuga seotud teabe sisu, meetoodika ja esitusviis ning keskkonnaalaste või sotsiaalsete omaduste edendamise ja kestliku investeerimise eesmärkidega seotud teabe sisu ja esitusviis lepingueelsetes dokumentides, veebisaitidel ja perioodilistes aruannetes (C/2022/1931, ELT L 196, 25.7.2022, lk 1–72).

102. Iga ohuklassi piktogramm on esitatud allpool.

Ohu piktogramm	Piktogrammi tekst, sümbol ja klass	Mida see tähendab?
	„Rõhu all olev gaas“ Sümbol: gaasipõlv Füüsikaline oht	— Sisaldab rõhu all olevat gaasi; kuumenemisel võib plahvatada — Sisaldab külmutatud gaasi; võib põhjustada külmapõletusi või -kahjustusi
	„Plahvatusohtlik“ Sümbol: plahvatav pomm Füüsikaline oht	— Ebapüsiv lõhkeaine — Plahvatusohtlik; massiplahvatusoht — Plahvatusohtlik; suur laialipaiskumisoht — Plahvatusohtlik; süttimis-, plahvatus- või laialipaiskumisoht. — Süttimise korral massiplahvatusoht
	„Oksüdeeriv“ Sümbol: leek ringi kohal Füüsikaline oht	— Võib põhjustada süttimise või soodustada põlemist; oksüdeerija. — Võib põhjustada süttimise või plahvatus- tugev oksüdeerija.
	„Tuleohtlik“ Sümbol: leek Füüsikaline oht	— Eriti tuleohtlik gaas — Tuleohtlik gaas — Eriti tuleohtlik aerosool — Tuleohtlik aerosool — Väga tuleohtlik vedelik ja aur — Tuleohtlik vedelik ja aur — Tuleohtlik tahke aine
	„Sööbiv“ Sümbol: söövitav Füüsikaline oht / terviseoht	— Võib söövitada metalle — Põhjustab rasket nahasöövitust ja silmakahjustusi
	„Terviseoht / ohtlik osoonikihile“ Sümbol: hüüumärk Terviseoht	— Võib põhjustada hingamisteede ärritust — Võib põhjustada unisust või peapööritust — Võib põhjustada allergilist nahareaktsiooni — Põhjustab tugevat silmade ärritust — Põhjustab nahaärritust — Allaneelamisel kahjulik — Nahale sattumisel kahjulik — Sissehingamisel kahjulik — Kahjustab rahvatervist ja keskkonda, hävitades kõrgatmosfääris asuvat osoonikihti

Ohu piktogramm	Piktogrammi tekst, sümbol ja klass	Mida see tähendab?
	„Akuutne toksilisus“ Sümbol: pealuu ja ristatud sääreluud Terviseohht	— Allaneelamisel surmav — Nahale sattumisel surmav — Sissehingamisel surmav — MürGINE: allaneelamise korral — Nahale sattumisel mürGINE — Sissehingamisel mürGINE
	„Tõsine terviseohht“ Sümbol: terviseohht Terviseohht	— Allaneelamisel või hingamisteedesse sattumisel võib olla surmav — Kahjustab elundeid — Võib kahjustada elundeid — Võib kahjustada viljakust või loodet — Arvatavasti kahjustab viljakust või loodet — Võib põhjustada vähktõbe — Arvatavasti põhjustab vähktõbe — Võib põhjustada geneetilisi defekte — Arvatavasti põhjustab geneetilisi defekte — Sissehingamisel võib põhjustada allergia- või astma sümptomeid või hingamisraskusi
	„Ohtlik keskkonnale“ Sümbol: keskkond Keskkonnoht	— Väga mürGINE veeorganismidele, pikaajaline toime — MürGINE veeorganismidele, pikaajaline toime

Ohtlikke omadusi tähistavad piktogrammid, klassifitseerimise, märgistamise ja pakendamise määruse (edaspidi „CLP-määrus“) (EÜ) nr 1272/2008 V lisa.

103. Kui ettevõtja esitab teavet jäätmete tekitamise või kõrvaldamisest ümbersuunamise kohta, siis peaks ettevõtja tegema seda massiühikutes (nt kg või tonni). Kui ettevõtja peab massiühikuid sobimatuks ühikuks, siis võib ta avaldada eespool nimetatud mõõdikud selle asemel mahuühikuna (näiteks m³).
104. **Ringlussevõttu** või korduskasutusse suunatud jäätmete aastakoguse kohta teabe avalikustamisel peaks ettevõtja arvestama sorteeritud ja ringlussevõtu või korduskasutusega tegelevatele ettevõtjatele saadetud jäätmeid (nt ringlussevõtu konteinerisse pandud jäätmete kogus või jäätmete sorteerimine teatud materjalikategooriatesse ja nende toimetamine jäätmekäitluskohtadesse), mitte aga tegelikult ringlussevõetud või korduskasutatud jäätmeid.
105. Jäätmete kohta teabe avaldamisel võib ettevõtja kasutada järgmisi tabeleid.

	Tekkinud jäätmed (nt tonnides)		
	Kõik tekkinud jäätmed, millest:		
		ringlussevõttu või korduskasutusse suunatud jäätmed	kõrvaldamise suunatud jäätmed
Tavajäätmed			
Jäätmete liik 1			
Jäätmete liik 2			
...			

	Tekkinud jäätmed (nt tonnides)		
	Kõik tekkinud jäätmed, millest:		
		ringlussevõttu või korduskasutusse suunatud jäätmed	kõrvaldamisse suunatud jäätmed
Ohtlikud jäätmed			
Jäätmete liik 1			
...			

106. Väikeettevõtjate tekitatavate **ohtlike jäätmete** näited on akud, kasutatud õlid, pestitsiidid, elavhõbedat sisaldavad seadmed ja luminofoorlambid.
107. Ettevõtja võib esitada täiendavaid jaotusi, milles täpsustatakse tavajäätmete ja **ohtlike jäätmete** täiendavad liigid. Seda tehes võib ta võtta arvesse jäätmete kirjeldusi, mis on esitatud Euroopa jäätmekataloogi sotsiaalsete mõõdikute all.

Suunised asjaomaste kasutatavate materjalide iga-aastase vooluhulga kohta

108. Iga-aastane vooluhulk on näitaja, mis on kooskõlas EMASi nõuetega materjali tarbimise tõhususe kohta ning see väljendab ettevõtja sõltuvust konkreetsest materjalist oma tegevuse käigus (nt puit ja teras ehitustööstuse puhul). Siinkohal nõutakse ettevõtjalt, et ta esitaks teabe oma kasutatavate materjalide kohta, sh nii tarnijatelt saadud kui ka asutusesiseselt tootmisest hangitud materjalid. Oma kasutatud materjalide iga-aastase vooluhulga arvutamiseks peab ettevõtja tegema kõigepealt kindlaks konkreetsed olulised materjalid, millest tema tegevus sõltub ja mille puhul tuleb hinnata materjalitõhusust (nt puidu materjalitõhusust). Kui kasutatakse eri liiki materjale, siis peab ettevõtja esitama eraldi iga-aastase vooluhulga (s.o iga asjakohase kasutatava materjali kogumass, nt kui mitu tonni puitu on ostetud) sobilikul viisil iga olulise materjali kohta, näiteks liigitades selle kasutusviisi alusel (*EMASi kasutusjuhend*). Kasutatud asjakohaste materjalide vooluhulk saadakse kõigi kasutatud materjalide massi summast, sh tooraine, abimaterjalid, sisendmaterjalid, pooltooted või muud materjalid (v.a energiaallikad ja vesi). See näitaja väljendatakse eelistatavalt massiühikutes (nt kilogrammides või tonnides), mahuühikutes (nt kuupmeetrites) või muudes sektoris tavapärastel kasutatavates meetermõõdustiku ühikutes.

Suunised selle kohta, kuidas määrata kindlaks tootmis-, ehitus- ja/või pakendamisprotsesse

109. Tootmis-, ehitus- ja/või pakendamisprotsesside kindlaksmääramiseks võib ettevõtja tugineda tegevusele, mis on hõlmatud määruse (EL) 2023/137 I lisa C jaoga „Töötlev tööstus“, F jaoga „Ehitus“ ning klassiga O82.92 „Pakendamine“.

1.3. Põhimooduli suunised – sotsiaalsed mõõdikud

B8 – töötajaskond – üldteave

110. Täistööaja ekvivalent on ettevõtja täistööajaga töökohtade arv. Selle arvutamiseks saab jagada **töötaja kavandatud töötundide arvu** (nädalas tegelikult töötatud töötundide arv) **töötaja täistööajaga töönädala tundide arvuga** (tööistööajaga töötavate töötajate töötundide koguarv). Näiteks kui töötaja töötab igal nädalal 25 tundi ettevõttes, mille täistöönädala töötundide arv on 40 tundi, on tegemist 0,625 täistööaja ekvivalendiga (s.o 25/40 tundi).
111. Töötajate arv on ettevõttes töötavate inimeste koguarv, mis teatatakse kas aruandeperioodi lõpus või keskmiselt aruandeperioodi vältel.

Suunised töötajate lepingu liike käsitleva teabe esitamise kohta

112. Järgmises tabelis on näidatud, kuidas saab esitada teavet **töötajate** kohta töölepingu liigi alusel.

Lepingu liik	Töötajate arv (koguarv või täistööajale taandatuna)
Ajutine tööleping	
Tähtajatu leping	
Töötajate koguarv	

113. Järgmises tabelis on näidatud, kuidas saab esitada teavet **töötajate** kohta soo alusel.

Sugu	Töötajate arv (koguarv või täistööajale taandatuna)
Mees	
Naine	
Muud	
Ei ole teatatud	
Töötajate koguarv	

114. Mõnes Euroopa Liidu liikmesriigis on isikutel võimalik end seaduslikult registreerida kolmanda (sageli neutraalse) soo esindajana, mis on eespool esitatud tabelis liigitatud kui „muu“. Kui ettevõtja avalikustab andmeid **töötajate** kohta riigis, kus see ei ole võimalik, võib ta seda selgitada ja märkida, et kategooria „muu“ ei ole kohaldatav. Kategooria „ei ole teatatud“ kehtib töötajate puhul, kes ei märgi oma sugu.

115. Järgmises tabelis on näidatud, kuidas saab esitada teavet **töötajate** kohta riigi alusel.

Riik (kus tööleping on sõlmitud)	Töötajate arv (koguarv või täistööajale taandatuna)
Riik A	
Riik B	
Riik C	
Riik D	
Töötajate koguarv	

116. Määratlused ja töölepingu liigid võivad riigiti erineda. Kui ettevõtjal on **töötajaid** rohkem kui ühes riigis, kasutab ta riigi tasandi andmete arvutamiseks nende riikide õigusaktides sätestatud määratlusi, kus töötajad asuvad. Seejärel liidetakse riigi tasandi andmed, et arvutada koguarvud, võtmata arvesse erinevusi riikide õiguslikes määratlustes.

117. **Tööjõu** voolavus osutab töötajatele, kes lahkuvad vabatahtlikult või töölt vallandamise, pensionile jäämise või surma tõttu.

118. **Voolavuse** arvutamiseks tuleks kasutada allpool esitatud valemit.

$$\frac{\text{Aruandeaastal lahkunud töötajate arv}}{\text{Aruandeaasta keskmine töötajate arv}} \times 100$$

B9 – töötajaskond – tervishoid ja ohutus

Suunised registreeritavate tööõnnetuste määra kohta

119. Eeldusel et üks täistööajaga töötaja töötab 2 000 tundi aastas, näitab määr tööõnnetuste arvu 100 täistööajaga töötaja kohta ühe aasta jooksul. Kui ettevõtja ei saa töötatud töötundide arvu otse arvutada, siis võib ta hinnata seda tavapäraste töötundide alusel.

120. **Töötajate registreeritavate tööõnnetuste määra** arvutamiseks tuleks kasutada allpool esitatud valemit.

$$\frac{\text{Tööõnnetuste arv aruandeaastal}}{\text{Kõigi töötajate töötundide koguarv aastas}} \times 200\,000$$

Näide

121. Ettevõtte A teatas aruandeaastal kolmest tööõnnetusest. Ettevõttel A on 40 **töötajat** ja tema heaks on töötatud aastas 80 000 tundi (40 x 2 000).

$$\text{Registreeritavate tööõnnetuste määr on } 3 / 80\,000 \times 200\,000 = 7,5.$$

Suunised tööga seotud vigastustest ja tööga seotud tervisehäiretest põhjustatud surmajuhtumite arvu kohta

122. Tööga seotud vigastused ja tööga seotud tervisehäired tulenevad kokkupuutest ohtudega tööol.
123. Kaugtöö puhul on vigastused ja tervisehäired tööga seotud, kui need on otseselt põhjustatud töö tegemisest ja mitte üldisest kodukeskkonnast.
124. Tööle mineku ajal tekkinud vigastuste ja tervisehäirete puhul peetakse neid tööga seotuks, kui **töötaja** täitis vigastuse või tervisehäire ajal tööandja huvides tööülesandeid. Õnnetused, mis toimuvad reisimise ajal väljaspool ettevõtja vastutusalala (s.o tavapärane tööle- ja töölt koju sõit), on reguleeritud riigisiseste õigusaktidega, mis käsitlevad nende liigitamist tööga seotuks või mitte.
125. Psüühikahäireid käsitatakse tööga seotuna, kui töötaja on neist vabatahtlikult teatanud ja kui on väljastatud litsentsiga tervishoiuspetsialisti hinnang, mille kohaselt on kõnealune häire tõepoolest tööga seotud, ning sellest on teada antud. Tervisehäireid, mis tulenevad näiteks suitsetamisest, uimastite ja alkoholi kuritarvitamisest, vähesest kehalisest aktiivsusest, ebatervislikust toitumisest ja tööga mitteseotud psühhosotsiaalsetest teguritest, ei peeta tööga seotuteks.
126. Ettevõtja võib esitada teabe tööga seotud vigastustest ja tööga seotud tervisehäiretest tingitud surmajuhtumitest eraldi.

B10 – töötajaskond – tasustamine, kollektiivlääbirääkimised ja koolitus

Suunised tasustamise kohta: miinimumpalk

127. „Miinimumpalk“ osutab töötaja miinimumhüvitisele tunnis või muus ajaühikus. Olenevalt riigist võidakse miinimumpalk määrata otse seadusega või **kollektiiv**lepingute alusel. Ettevõtja viitab aruandes käsitletavas riigis kehtestatud miinimumpalgale.
128. Kõige madalama **palga**kategooria puhul, v.a praktikandid ja töökohapõhised õppijad, on miinimumpalk algpalka arvutamise alus. Seega hõlmab algpalk miinimumpalgaga võrdväärset palka ning mis tahes täiendavaid püsivaksid selle kategooria **töötajatele**.

Suunised tasustamise kohta: nais- ja meestöötajate palgaerinevus protsentides

129. Nais- ja meest**töötajate** palgaerinevuse protsendi mõõdik on suunatud soolise võrdõiguslikkuse põhimõttele, mille kohaselt tuleb maksta võrdse töö eest võrdset **palka**. Palgalõhe on määratletud nais- ja meestöötajate keskmise palgataseme erinevusena ja väljendatud protsendina meestöötajate keskmisest palgatasemest.
130. Selle näitaja arvutamiseks tuleb arvutusse kaasata kõik **töötajad**. Lisaks sellele tuleks nais- ja meestöötajate jaoks teha kaks eraldi keskmise **palga** arvutust. Vt valem allpool:

$$\frac{(\text{Meestöötajate keskmine tunni brutotasu} - \text{naistöötajate keskmine tunni brutotasu})}{\text{Meestöötajate keskmine tunni brutotasu}} \times 100$$

131. Olenevalt ettevõtja tasustamispõhimõtetest osutab brutop**palk** kõigile järgmistele elementidele:
- (a) põhipalk, mis on tagatud lühiajalise ja muutumatu rahalise hüvitise summa,
 - (b) rahalised hüvitised, mis on põhipalga ja rahaliste toetuste, preemiate, komisjonitasude, rahalise kasumiosaluse ja muude muutuvate rahaliste väljamaksete summa, ning
 - (c) mitterahalised hüvitised ⁽ⁱ⁾.
132. Brutop**palk** on kõigi eespool loetletud kohaldatavate elementide summa.
133. Keskmine brutotunnip**palk** on iga-nädalane/iga-aastane brutopalk, jagatuna nädalas/aastas töötatud tundide keskmise arvuga.

Näide

134. Ettevõttel A on kokku X meest**töötajat** ja Y naistöötajat. Meestöötajate brutotunnip**palk** on 15 eurot ja naistöötajate brutotunnipalk on 13 eurot.
135. Meest**töötajate** keskmine brutotunnitasu on nende kõigi brutotunnitasude summa, jagatuna meestöötajate koguarvuga. Naistöötajate keskmine brutotunnitasu on nende kõigi brutotunnitasude summa, jagatuna naistöötajate koguarvuga.
136. Mees- ja naist**töötajate palgalõhe** arvutamiseks kasutatav valem on:

$$\frac{15 - 13}{15} \times 100 = 13.3\%$$

Suunised kollektiivlääbirääkimistega hõlmamise kohta

137. **Kollektiiv**lepingutega hõlmatud **töötajad** on isikud, kelle suhtes ettevõtja on kohustatud sellist lepingut kohaldama. Töötajat, kes on hõlmatud mitme kollektiivlepinguga, tuleb loendada ainult üks kord. Kui ükski töötajatest ei ole kollektiivlepinguga hõlmatud, on teatatud protsendimäär null.
138. **Kollektiiv**lepingutega hõlmatud **töötajate** protsent arvutatakse järgmise valemi alusel.

$$\frac{\text{Kollektiivlepingutega hõlmatud töötajate arv}}{\text{Töötajate arv}} \times 100$$

⁽ⁱ⁾ Näited võivad olla autod, erasektori tervisekindlustus, elukindlustus ja heaoluprogrammid.

139. Selle avalikustamisnõude alusel nõutav teave võidakse teatada hõlmatus määrana, kui **kollektiivlääbirääkimistega** hõlmatus jääb vahemikku 0–19 %, 20–39 %, 40–59 %, 60–79 % või 80–100 %.
140. Selle nõude eesmärk ei ole selliste **töötajate** protsendi leidmine, keda esindab töönõukogu või kes kuuluvad ametiühingutesse, mis võib olla erinev. **Kollektiivlepingutega** hõlmatud töötajate protsent võib olla suurem kui ametiühingutesse kuuluvate töötajate protsent, kui kollektiivlepinguid kohaldatakse nii ametiühingu liikmete kui ka muude töötajate suhtes.

1.4. Põhimooduli suunised – ärikäitumise mõõdikud

B11 – süüdimõistmised ja trahvid korruptsiooni ja altkäemaksu eest

141. **Korruptsioon** ja **alktäemaksu andmine ja/või võtmine** on hõlmatud **ärikäitumise** kestlikkuse aspektiga.
142. Punkti 43 alusel peab ettevõtja teatama **korruptsiooni** ja **alktäemaksu andmise ja/või võtmise** vastaste õigusaktide rikkumisest tulenevate süüdimõistmistega koguarvu ja trahvide koguarvu.

Suunised süüdimõistmistega kohta

143. Korruptsiooni- ja altkäemaksu andmise ja/või võtmise vastaste õigusaktide rikkumisest tulenevad süüdimõistmised osutavad kriminaalkohtu mis tahes otsusele üksikisiku või ettevõtja kohta seoses korruptsiooni ja altkäemaksu andmise ja/või võtmise kuriteoga, näiteks kui need kohtuotsused on kantud süüdimõistva Euroopa Liidu liikmesriigi karistusregistrisse.

Suunised trahvide kohta

144. **Korruptsiooni-** ja **alktäemaksu andmise ja/või võtmise** vastaste õigusaktide rikkumisest tulenevad trahvid osutavad kohustuslikele rahalistele karistustele, mis tulenevad korruptsiooni ja altkäemaksu andmise ja/või võtmise vastaste õigusaktide rikkumisest ning mille on määranud kohus, komisjon või muu valitsusasutus ja mis tuleb tasuda riigikassasse.

Põhjalik moodul: suunised

145. Alljärgnevatel punktides esitatud suuniste eesmärk on hõlbustada komisjoni soovitusel (mis käsitleb väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate vabatahtliku kestlikkusaruandluse standardit) I lisa punktides 44–65 esitatud kestlikkuse kohta avalikustatava teabe nõuete kohaldamist.
146. Allpool esitatud suunised peaksid olema osa ökosüsteemist, mis võib hõlmata EFRAGi koostatavaid täiendavaid toetavaid suuniseid, täiendavaid digivahendeid ja rakendamise toetust (haridustegevus, sidusrühmade kaasamine jne), mille eesmärk on lihtsustada teatavaid kõnealustes suunistes esitatud tehnilisi elemente.
147. Suuniste eesmärk on toetada põhjaliku mooduli mõõdikute ettevalmistamist.

1.5. Põhjaliku mooduli suunised – üldteave

C1 – strateegia: ärimudel ja kestlikkus – seotud algatused

148. Kui ettevõtja kirjeldab peamisi **tarbijate** ja tarnijate vahelisi suhteid punkti 47 alapunkti c alusel, siis avaldab ta hinnangulise tarnijate arvu ning nende vastavad sektorid ja asukohad (s.o riigid).

C2 – kestlikumale majandusele ülemineku tavade, poliitika ja tulevaste algatuste kirjeldus

149. Ettevõtjad võivad kasutada jaotise C2 andmepunktide teatamiseks järgmist vormi.

	Kui vastasite avalikustamisnõudes B2 olemasolevate tavade/tegevuspõhimõtete / tulevaste algatuste kohta JAH, siis kirjeldage lühidalt neid ja neist tulenevat tegevust. (Kui tava/põhimõte/ tulevane algatus hõlmab tarnijaid või kliente, siis peab ettevõtja seda nimetama)	Kui vastasite jaotise B2 kohase avalikustamise eesmärkide kohta JAH, siis palun täpsustage need.	Ettevõtja võib märkida tegevuspõhimõtete rakendamise eest vastutavate töötajate kõige kõrgema tasandi, kui ettevõtja on selle kindlaks määranud.
Kliimamuutused			
Saastus			
Vee- ja mereressursid			
Elurikkus ja ökosüsteemid			
Ringmajandus			
Oma töötajaskond			
Töötajad väärtusahelas			
Mõjutatud kogukonnad			
Tarbijad ja lõppkasutajad			
Ärikäitumine			

1.6. Põhjaliku mooduli suunised – keskkonnamõõdikud

B3 (põhimoodul) all KHG heite aruandluse korral

150. Selle kindlaksmääramisel, kas punkti 50 puhul on asjakohane avalikustada mõjuala 3, võib ettevõtja kontrollida oma mõjuala 3 KHG koguheidet mõjuala 3 kokku 15 kategooria alusel, mis on määratud kindlaks kasvuhoonegaaside protokollis, kasutades ajakohaseid hinnanguid, ning teatada selle teabe, lisades selle viitena. See võimaldab kindlaks teha ja avalikustada olulised mõjuala 3 kategooriad, võttes aluseks nende hinnangulise kasvuhoonegaaside heitkoguste mahu ja muud kriteeriumid, mis on sätestatud kasvuhoonegaaside protokollis ettevõtjate väärtusahela (mõjuala 3) arvestus- ja aruandlusstandardis (2011. aasta versioon, lk 61 ja 65–68) või standardi EN ISO 14064–1:2018 lisas H.3.2, näiteks rahalised kulutused, mõju, seotud üleminekuriskid ja -võimalused või sidusrühmade seisukohad.
151. Tootmise, põllumajandusliku toidutööstuse, kinnisvaraehituse ja pakendamise protsesside valdkonnas tegutsevatel VKEdel on suure tõenäosusega märkimisväärsed mõjuala 3 kategooriad (CDP Technical Note: Relevance of Scope 3 Categories by Sector (CDP tehniline märkus: mõjuala 3 kategooriate olulisus sektorite lõikes), 2024), mida võib pidada asjakohaseks ettevõtja sektoris teatamiseks.

C3 – KHG vähendamise eesmärgid ja kliimaüleminek

152. Heitkoguste vähendamine võib olla ettevõtjale nii probleem kui ka võimalus, kuna see nõuab sageli äritegevuse strateegilist ja operatiivset muutmist. Heitkoguste vähendamise eesmärgi saavutamiseks võib olla vaja vaadata läbi strateegilised ja rahalised prioriteedid. Süsinikuheite vähendamiseks võib olla vajalik märkimisväärne alginvesteering, näiteks sõidukipargi elektrifitseerimiseks, energiatarbimise vähendamise eesmärgil uue tehnoloogia kasutuselevõtuks või vähem CO₂-mahukatele materjalidele üleminekuks. Teisest küljest võib kõnealuste vähesel CO₂ heitega lahenduste rakendamine kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamiseks vähendada ostetava energia ja materjali kulusid. Süsinikuheidet vähendama hakkavad ettevõtjad peavad sageli oma ärimudelit või igapäevast tegevust märkimisväärselt kohandama. Näiteks logistika- ja kulleriteenuse ettevõtjal võib tekkida vajadus kujundada ümber oma sõidukipargi haldamine, et minimeerida võimalikke teenuskatkestusi, mille põhjustab vajadus sõidukeid korrapäraselt laadida. Tarbekaupu tootval ettevõtjal, kes kavandab asendada oma toote komponendi kestliku ja vähesel CO₂ heitega alternatiiviga, võib tekkida vajadus eraldada aega ja ressursse tooteinnovatsioonile ning uute tarnijate otsimisele. Need jõupingutused võivad omakorda vähendada kulusid, võimaldada pääsu uutele turgudele, luua uusi töökohti ja meelitada ligi täiendavat rahastamist, mis tähendab, et KHG heite vähendamine ei ole ainult probleem, vaid ka strateegiline ärivõimalus. Selles kontekstis on KHG vähendamise **eesmärgid** oluline meede kestliku ülemineku vajadusele reageerimiseks, kuna need võimaldavad ettevõtjatel hallata muutust süsteemsel, kontrollitud ja korraldatud viisil.
153. KHG heite vähendamise eesmärk on kohustus vähendada ettevõtja kasvuhoonegaaside heitkoguseid tuleval aastal võrreldes valitud võrdlusaastal mõõdetud kasvuhoonegaaside heitkogustega. **Meetmed**, mis võivad viia heitkoguste vähendamiseni, on näiteks elektrifitseerimine, taastuvelekter, kestlike toodete väljatootamine jne. Jaotise C3 kohases avalikustamises nõutakse, et ettevõtjad avaldaksid mõjualade 1 ja 2 heite kohta kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise **eesmärgid**.
154. Heitkoguste sidumist ja välditud heitkoguseid ei võeta arvesse ettevõtja KHG koguheite vähendamisenä. Selle põhjuseks on märkimisväärne erinevus kasvuhoonegaaside koguheite arvestamise (inventuuripõhine arvestamine) ning kasvuhoonegaaside sidumise ja välditud heitkoguste arvestamise vahel (projekti- või sekkumispõhine arvestamine). Ettevõtja KHG koguheite eesmärk on jälgida tegelikku heidet keskkonda, esitades kasvuhoonegaaside **eesmärkide** järjepideva ja võrreldava algeisuse. Välditud heitkogused ja süsiniku eemaldamine on samas seotud ettevõtja konkreetse projektitegevusega, mis tähendab, et neid arvestatakse KHG koguheitest eraldi.
155. Selle tava järgimiseks peab ettevõtja eristama oma KHG koguheidet ja muud **mõju**, mida see ei kajasta, näiteks kasvuhoonegaaside sidumist ja välditud heitkoguseid. Sidumine tähendab KHG kõrvaldamist atmosfäärist tahtliku inimtegevuse tulemusena. Kõnealuse tegevuse näited võivad hõlmata taimekasvatust (atmosfääris sisalduva süsinikdioksiidi muundamine fotosünteesi abil) ja CO₂ kogumist otse atmosfäärist ning need on üldjuhul seotud CO₂ edasise säilitamisega. Välditud KHG heitele osutatakse üldjuhul kui heitele, mis oleks vastasel juhul tekkinud, aga jäi ettevõtja tegevuse tõttu tekkimata. Need võivad hõlmata uute toodete ja tehnoloogia kasutuselevõttu, mis vähendab nõudlust nende CO₂-mahukate ekvivalentide järele, näiteks isolatsioonilahendused hoones, mis aitavad vähendada selle nõudlust energiateenuste järele. Rohkem teavet süsiniku eemaldamise ja välditud heitkoguste kohta on võimalik leida dokumendist *GHG Protocol Land Sector and Removals Guidance (Kasvuhoonegaaside protokollis maismaasektori ja sidumise suunised)*
156. Võrdlusaasta on varasem aasta, millega saab võrrelda ettevõtja praegust mõõdetavat KHG heidet. Üldiselt peaks võrdlusaasta olema hiljutine ja ettevõtja KHG heite seisukohalt representatiivne aasta, mille kohta on olemas kontrollitavad andmed.
157. Sihtaasta on aasta tulevikus, millal ettevõtja soovib saavutada KHG heite vähendamise teatava absoluutarvu või protsendi. See peaks jääma lühiajalise eesmärgi puhul vahemikku võrdlusaastast ühe kuni kolme aastani. Võidakse lisada ka pikemaajalisi **eesmärke**, näiteks kahekümneks või kolmekümneks aastaks (nt 2040 või 2050). Ettevõtjaid kutsutakse üles lisama aastat 2030 sihtväärtuste saavutamise lühiajaliseks sihtaastaks ja võimaluse korral aastat 2050 pikaajaliseks sihtaastaks. Alates 2030. aastast soovitatakse ajakohastada KHG heite vähendamise eesmärkide võrdlusaastat ja sihtaastat iga viie aasta tagant.

158. Eesmärgi seadmiseks peaksid ettevõtted võtma arvesse olemasolevaid teaduslikke tõendeid KHG mõju leevendamise kohta. Teaduspõhiste eesmärkide algatus (SBTi) soovib KHG heite vähendamise sektoriteülest eesmärki –42 % 2030. aastaks ja –90 % 2050. aastaks (kui võrdlusaasta on 2020). SBTi pakub samuti tõhustatud eesmärkide kehtestamist väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate jaoks⁽⁶⁾. Samuti on olemas sektoripõhised eriomased lahendused, mida ettevõtjad võivad oma KHG heite vähendamise **eesmärkide** määramisel arvesse võtta.
159. Otseste ja kaudsete heitkoguste kiireks vähendamiseks on mõned lihtsad **meetmed**, mida ettevõtja saab võtta. Mõned meetmed võivad olla lihtsad, aga aitavad siiski heitkoguseid märkimisväärselt vähendada ja toetavad ettevõtjat selle **eesmärkide** saavutamisel. Näiteks sõidukipargi elektrifitseerimine, asendades fossiilkütust kasutavad sõidukid elektrisõidukitega, vähendab heitkoguseid kohe pärast varasema sõidukipargi asendamist. See heitkoguste vähendamine võib olla märkimisväärne, eelkõige transporti kasutavates ettevõtetes. Samal moel on autoga pendelrandamise ja ärireiside asendamine vähese CO₂ heitega alternatiiviga (nt jalgrattad või ühistransport) tulemuslik, lihtne ja saavutatav süsinikuheite vähendamise meede. Veel üks lihtne valdkond on vaadata läbi asutusesisene energiajuhtimine ja ajakohastada seda energiatõhusate seadmetega ning kaasata hooldus korrapärasesse äritegevusse. Kui seadmeid ja masinaid korrapäraselt hooldada ja asendada need võimaluse korral energiatõhusamate alternatiividega, on ettevõtjal võimalik vähendada oma energiatarbimist. Kõnealused seadmed võivad hõlmata näiteks katlaid, telekommunikatsioonisüsteeme, soojuspumpasid, kliimaseadmeid jne. Korrapärase hoolduse abil on võimalik tagada nende tõhus toimimine, minimeerida kulumist ja jäätmeteket. Muutes süsteemid automaatseks ja kasutades taimereid kasutusperioodide kindlaksmääramiseks, saab ettevõtja selliste seadmete heitkoguseid veelgi vähendada.
160. Kliimamuutuste leevendamise üleminekukava on praeguste ja tulevaste **meetmete** kogum, mille eesmärk on viia ettevõtja ärimudel, strateegia ja tegevus vastavusse üleilmse olulise üldeesmärgiga piirata globaalne soojenemine 1,5 °C-ga. Üleminekukava aluseks on selle eesmärgiga kooskõlas oleva KHG vähendamise eesmärgi olemasolu ning üleminekukava on oluline, et ettevõtja mõistaks viisi, kuidas ta saab liikuda vähese CO₂ heitega majanduse suunas, jälgides samal ajal tehtud edusamme. Üleminekukava on vastutus- ja läbipaistvusmehhanism, mis ajendab ettevõtjaid töötama välja usaldusväärseid viise kliimamuutuste leevendamiseks oma tegevuse kaudu.
161. Ettevõtja usaldusväärse üleminekukava kehtestamist peaksid toetama sellised elemendid nagu a) selgete vastutusvaldkondade ja rollide kindlaksmääramine, b) kava kaasamine ettevõtja äristrateegiasse ja finantsplaneerimisse, c) teabe lisamine süsinikuheite vähendamise hoobade ja meetodite kohta ning arvulised näitajad, mida on võimalik eelnevalt kindlaksmääratud aja jooksul jälgida, d) pärast sidusrühmadega konsulteerimist korrapärase läbivaatamise ja ajakohastamise võimaldamine, kui see on asjakohane, ning e) kogu enda tegevuse ja suurimas võimalikus ulatuses **väärtusahela** hõlmamine või vastasel juhul mis tahes piirangute selgitamine.
162. Ettevõtjad, kes avaldavad **eesmärgid** kooskõlas EMASi määruse IV lisa punkti B alapunktiga d, võivad kasutada selle KHG vähendamise eesmärgi, et täita VKEde vabatahtliku standardi nõudeid, kui nad on määranud kõnealused eesmärgid. Ettevõtjad võivad samuti toetada seda avalikustamist, rakendades EMASi keskkonnajuhtimissüsteemi, ja seostada selle standardiga EN ISO 14001:2015, nagu on märgitud EMASi määruse II lisa B osa punktides A.6.2.1 ja B.5 (keskkonnanäesmärgid).

Suunised selle kohta, kuidas määrata kindlaks tootmis-, ehitus- ja/või pakendamisprotsesse

163. Tootmis-, ehitus- ja/või pakendamisprotsesside kindlaksmääramiseks võib ettevõtja tugineda tegevusele, mis on hõlmatud määruse (EL) 2023/137 I lisa C jaoga „Töötlev tööstus“, F jaoga „Ehitus“ ning klassiga O82.92 „Pakendamine“.

C4 – kliimarisikid

164. **Kliimaga seotud ohud** on kliimaga seotud füüsilise riski allikad, mis tulenevad kliimamuutuste mõjust ettevõtjale. Neid saab liigitada akuutseteks ohtudeks, mis tulenevad konkreetsetest sündmustest (nt põuad, üleujutused, väga suures koguses sademeid ja metsa- või maastikutulekahjud), ning kroonilisteks ohtudeks (nt muutuv temperatuur, meretaseme tõus ja mullaerosioon), mis tulenevad kliima pikaajalistest muutustest (komisjoni delegeeritud määrus (EL) 2021/2139). Füüsilised riskid tulenevad kliimaga seotud ohtudest, ettevõtja varade ja tegevuse kokkupuutest kõnealuste ohtudega ning sellest, kui tundlik ettevõtja neile ohtudele on. Kliimaga seotud ohtude näited on kuumalained, ekstreemsete ilmastikunähtuste suurem sagedus, meretaseme tõus, liustikujärve kallaste murdumisest tulenevad üleujutused ning sademete ja tuule muutused. Kliimaga seotud füüsilisi riske saab kindlaks teha ja modelleerida, kasutades kliimastenaariume, mille puhul võetakse arvesse kõrgeid heitkoguste trajektoore, nagu IPCC stsenaarium SSP5-8.5.

⁽⁶⁾ SBTi pakub samuti VKEdele vahendeid teaduspõhiste eesmärkide määramiseks.

165. **Kliimaga seotud üleminekusiindmused** võivad (kooskõlas kliimaga seotud finantsteabe avaldamise töörihma soovitusetega, (TCFD), 2017) põhineda poliitikal ja õigusaktidel (nt täiustatud heitkogustest teatamise kohustused), tehnoloogial (nt väiksemate heitkogustega tehnoloogiale ülemineku kulud), turul (nt toorainete suuremad kulud) ja mainel (nt suurem olulisus sidusrühmade jaoks).
166. **Kliimaga seotud kogurisk** osutab kõigile füüsilistele riskidele ja üleminekuriskidele, mis võivad tuleneda kliimaga seotud ohtude avaldumisest ettevõtja varadele ja äritegevusele.

1.7. Põhjaliku mooduli suunised – sotsiaalsed mõõdikud

C5 – täiendav (üld-)teave töötajaskonna kohta

167. Nais- ja meestöötajate suhtarvu kindlaksmääramiseks tuleb jagada juhtivatel kohtadel olevate naistöötajate arv juhtivatel kohtadel olevate meestöötajate arvuga. Selle tulemusena on võimalik määrata kindlaks naiste ja meeste osakaal ettevõttes.

$$\text{nais- ja meestöötajate suhtarv} = \frac{\text{naisjuhtivtöötajate arv}}{\text{meesjuhtivtöötajate arv}}$$

168. Juhtivtöötajad on direktorite nõukogust madalam tasand, v.a juhul, kui ettevõtja kasutab konkreetset määratlust.
169. Näiteks kui ettevõtjas on 28 juhtival kohal olevat naistöötajat ja 84 juhtival kohal olevat meestöötajat, siis on naiste ja meeste suhe 1:3, mis tähendab, et iga juhtival kohal oleva naistöötaja kohta on kolm juhtival kohal olevat meestöötajat.
170. Asjakohased aspektid, mida ettevõtja peaks arvesse võtma, kui ta otsustab, kas avaldada või mitte teabe füüsilisest isikust ettevõtjate ja ajutiste töötajate arvu kohta punkti 60 alusel, oleksid järgmised: 1) **töötajate** suhtarv võrreldes füüsilisest isikust ettevõtjate ja ajutiste töötajatega, eriti juhul, kui neile tuginetakse märkimisväärsel ja/või üha suuremal määral, või 2) kui füüsilisest isikust ettevõtjatele või ajutistele töötajatele avalduva negatiivse sotsiaalse **mõju** risk on suurem kui ettevõtja enda töötajate puhul.
171. Järgmises tabelis on näidatud, kuidas esitada teavet füüsilisest isikust ettevõtjate kohta, kellel puuduvad töötajad, kuid kes töötavad ainult ettevõtte heaks, ja ajutiste töötajate kohta, kelle tööjõudu pakuvad peamiselt tööhõive valdkonnas tegutsevad ettevõtjad.

Töötajate liik	Füüsilisest isikust ettevõtjate ja ajutiste töötajate (kelle tööjõudu pakuvad tööhõive valdkonnas tegutsevad ettevõtjad) arv
Selliste füüsilisest isikust ettevõtjate koguarv, kellel puuduvad töötajad ja kes töötavad ainult kõnealuse ettevõtja heaks	
Peamiselt tööhõivegevuses osalevate ettevõtjate pakutud ajutiste töötajate koguarv	

172. Ettevõtjad võivad kasutada NACE-koodi O78 peamiselt tööhõivegevuses osalevate ettevõtjate pakutud ajutiste töötajate puhul.

C6 – täiendav teave oma töötajaskonna kohta – inimõigustealased põhimõtted ja protsessid

173. Ettevõtjad, kes rakendavad inimõiguste valdkonna hoolsuskohustuse protsessi, saavad vastata positiivselt (JAH) ning võivad selgitada rippmenüü abil kõnealuse poliitika ja/või protsesside suu.

C7 – tõsised negatiivsed inimõigustega seotud juhtumid

174. „Kinnitatud **intsident**“ on ettevõtja või pädevate asutuste poolt ametliku menetluse teel registreeritud õigustoiming või kaebus või ettevõtja kehtestatud korra kohaselt tuvastatud nõuete rikkumine. Nõuete rikkumise juhtumite kindlakstegemiseks kehtestatud menetlused võivad hõlmata juhtimissüsteemi auditeid, ametlikke järelevalveprogramme või **kaebuste esitamise mehhanisme**.

1.8. Põhjaliku mooduli suunised – ärikäitumise mõõdikud

C8 – teatavatest sektoritest saadav tulu ja ELi võrdlusalustest väljajätmine

175. **Fossiilkütused**, mis on määratletud Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1999 artikli 2 punktis 62, on süsinikul põhinevad taastumatud energiaallikad, näiteks tahke kütus, maagaas ja nafta.
176. **Kemikaalide tootmine** osutab tegevusele, mis on loetletud määruse (EL) 2023/137 lisa C jao osas 20.2, s.o taimekaitsevahendite ja muude agrokeemiatoodete tootmine.
177. Nagu on määratletud komisjoni delegeeritud määruse (EL) 2020/1818 artikli 12 lõikes 1, on Pariisi kokkulepet järgivatest ELi võrdlusalustest välja jäetavad ettevõtted järgmised:
- (a) ettevõtted, kes saavad 1 % või rohkem oma tulust kivi- ja pruunsöe uurimisest, kaevandamisest, jaotamisest või rafineerimisest,
 - (b) ettevõtted, kes saavad 10 % või rohkem oma tulust vedelkütuste uurimisest, ammutamisest, jaotamisest või rafineerimisest,
 - (c) ettevõtted, kes saavad 50 % või rohkem oma tulust gaaskütuste uurimisest, ammutamisest, tootmisest või jaotamisest, ning
 - (d) ettevõtted, kes saavad 50 % või rohkem oma tulust elektritootmisest, mille puhul KHG heitemahukus on üle 100 g CO₂ e/kWh.

C9 – soolise mitmekesisuse suhtarv juhtorganis

178. **Juhtorgan** osutab ettevõtte kõige kõrgema tasandi otsustusorganile. Olenevalt ettevõtte jurisdiktsioonist ja juriidilise isiku liigist võib juhtorgan oma vormilt erineda.
179. Jätkusuutlikkust käsitleva teabe avalikustamise määruse nõuete kohaselt arvutatakse **juhtorgani** soolise võrdõiguslikkuse suhtarv nais- ja meesoost juhatuse liikmete keskmise suhtarvuna.

$$\text{Soolise võrdõiguslikkuse suhtarv} = \frac{\text{naisliikmete arv}}{\text{meesliikmete arv}}$$

Näide

180. Teatava VKE **juhtorgan** koosneb kuuest liikmest, sh kolmest naisest. Soolise mitmekesisuse suhtarv on üks, s.o iga naisliikme kohta on üks meesliige.